

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka
(2)\Storch_Eduard-Zastaveny_prival.pdb

PDB Name: Storch Eduard-Zastaveny prival
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 18.10.2007
Modification Date: 18.10.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

EDUARD ŠTORCH
ZASTAVENÝ PŘÍVAL
List z počátku našich dějin

Na Vrátnské hoře

Nad pokrivenými korunami buků a borovic vystupuje jasně k obloze mohutné dvojvrší Bezděžů. Vlevo od nich je naseto modravých vrchů, trochu zastřených lehkou mlhou.

Na ozářeném paloučku uprostřed svahu rozložitě Vrátnské hory poletuje jako motýl dívka. Tančí v ranní rose, která se třpytí na lučních květech, na listech svěžích keřů i na větvičkách břízek. To zdraví nový den a hřejivé slunce Radislava, sotva šestnáctiletá dcera choda Nemoje, strážce řepinecké stezky.

Nasadila si na hlavu věneček z bílých kopretin a s třemi kvetoucími snítkami v ruce lehounce pobíhá a poskakuje po louce. Před rozložitým dubem na pokraji hluboké rokle se zatočila a do pukliny kmene vetkla jeden květ.

Druhý květ vhodila do studánky.

"Přijmi kvítek, vodní panno,
ukaz se mi, povím tobě,
co tři hádanky tvé značí!"

Co kdyby tak odtud vylákala vodní pannu? Studánka však zůstává tichá, bez pohnutí, po její lesklé hladině běhá jen veliký komár.

Radislava tedy sama přeříkala tři hádanky vodních panen, jak si je pamatovala z vyprávění při přástkách.

"Oj, co roste bez kořenů,
aj, co běží bez puzení,
aj, co kvetouc nemá květ?
Uhodnu já tvé hádanky,
vyjdeš potom, vodní panno,
ze studánky na svět bílý?
Kámen roste bez kořenů,
voda běží bez pohonu,
kaprad' kvete - nemá květ!"

Dívka chvíli čeká, potom se nachýlí nad vodou a pátrá po vodní žince.

A hle! Jak se nakláněla, spatřila ji pojednou v hloubi černé studánky. Radislava vykřikla a odskočila. Hned se však zasmála své bázlivosti. Polekala se vlastního obrazu!

S poslední kopretinou v ruce oběhla malou stráň a nahoře, kde jitřní paprsky zářily nejvíc, vyhodila květ do výše, slunci vstříc.

"Sviť mi, bože milý,
v dobrotě a milosti,
ať tento den s pomocí tvou
bez nehody dokonám!"

Lesní stromy k ní tiše šumí a odevzdávají vroucí modlitbu nebeským větrům. I ptáci se pojednou rozšveholili, jako by opakovali dívčino přání hřejivému bohu na obloze.

Dívka, trochu unavená, usedla na výslunné skalisko a zahleděla se do okolních lesů. Táhnou se po širokých svazích Vrátnské hory výš a výš, konce jim není. Dlouhým vdechem saje svěží vzduch nesmírných, divokých pšovských hvozdů.

Její oči sklouzly do hlubiny chladné rokle. Z tmavé zeleně vlhkého dolu vyčnívají jako rozpadlé věže a obří hradby

pískovcové skály. Bělavé páry zakrývají stinné klikatiny skalních úžlabů. Západní straně svítí jaselem a jsou čisté, bez mlhavých závojų.

Na dívčin lýkový střevíček vyběhla malá ještěrka, zastavila se a bez pohnutí se vyhřívá na teplém slunci.

Je to chvíle blaženého poklidu...

Při kraji lesa se nepatrně pohnuly dlouhé větve lískového ořeší. Na zmlklý palouk se tiše vhrnul veliký hnědý medvěd. Očima blýská do dálky a pomalu se klátí k dívce na skalisku. Čím víc se k ní blíží, tím rychleji se pohybuje. Pokud je ještě v chladném stínu stromů, nechává za sebou v bělavé rose na trávě -jak našlapuje na celé chodidlo - široké stopy. Dívka nic netuší.

Najednou do ní žďuchl medvěd zezadu hlavou, úzkou tlamu prostrčil pod její rukou, složenou v klíně. A už jí dlouhým jazykem olizuje ruku i líce.

"I ty můj chlupáci!" zvolala překvapená Radislava a vzala mladého medvěda kolem krku. "Málem jsi mě polekal... no, buď hodný, schovej pazoury, nebo mi roztrháš suknicí!"

Dívka rukou hrabala medvědovi v srsti a ten si jen slabounce pomručoval.

"Počkej, Míto, rozkousáš mi mošničku. Dám ti sama, to vis, že jsem na tebe nezapomněla."

Pleskla dotěrného medvěda, otevřela lýčenou mošničku, kterou měla zavěšenou u pasu, a vyňala z ní kousek černého chleba a okrajek syra. Oba kousky si položila na dlaň. Medvěd je hltavě smetl jazykem do tlamy, olízl se a schoulil se dívce u nohou. Ví, že už víc nedostane.

Ted' něco zaharašilo na blízké borovici.

Medvěd ostražitě pozvedl hlavu, hned ji však zase položil. Po stromě přihupkovala dívčina ochočená veverka.

Radislava vyskočila a rozběhla se po pažite kolem studánky vzhůru pěšinou, aby přinesla trochu mléka.

Medvěd za ní jako psík. Na vršku si sedl a čistil si hlavu o tlapy. Když byl hotov, zívá, až se mu tlama široce rozevřela, a zaběhl do lesa.

Ještě si v doupěti schrupne.

Na opačné, polední straně Vrátnské hory je živo. Houfy otroků, nevolníků i svobodných dědinů pracují na opevnění ochranného hradiště. Pšovský kníže Běch si už dávno přál, aby tato důležitá hora, jež jako mohutný strážce země stojí na křižovatce několika cest, byla lépe opevněna.

Širokým ostrohem vybíhá hora do lesnatých a skalnatých údolí. Tudy vede hlavní zemská stezka z hradu Pšova nad soutokem Labe a Vltavy přes Chlomek, Vysokou, Jestřebice, mezi Vrátnskou horou a skalní pevností dražejovskou do Dube a Lipy a dále nekonečným hvozdem k půlnoci do bratrských Nišan a Milčan. Z pšovského podhradí vychází druhý směr, který se spojuje při dolní Pšovce s českou cestou vřetatskou a přes Nebužely, Kaninu, Mšeno a Lobeč dosahuje Vrátnské hory. Pod ní se stezka rozvětňuje: jeden směr vede pralesem přímo k půlnoci na Doksy a přes Stráž do nišanské Žitavy, druhý se odchyluje na východ a zahýbá přes Březovice kolem Bezděží, kde pak splývá s cestou žitavskou. Zemské stezky používají hlavně kupci při cestách do severních zemí. Několik příčných spojovacích cest hlubokým pšovským pralesem slouží hlavně místní potřebě a obraně území.

Po širokých svazích Vrátnské hory se táhnou lesy výš a výš, konce jim není. Všechn kraj kolem je jimi pokryt. Jen úzké stezky, prošlapané nákladními soumary, vedou bezpečně neprostupným pralesem. Na vhodných místech, zvláště při vstupu cesty do hvozdů, jsou zřízeny strážnice s hlídkami chodů a výběrčími mýt. Když hrozí nepřátelský vpád, bývají stromy podél stezek podsekány a skáceny přes cestu. Podaří-li se záseky připravit včas, může být vstup do Čech velmi stížen, někdy i znemožněn.

Vrátnská hora se stala středem rozsáhlé pevnostní soustavy. Už sama příroda opevnila tuto rozlehlou horu bludištěm skalních roklí, a když ještě lidská ruka zpevňuje náhorní hřebety a ostrohy nasypávanými valy s pevnými ohradami, nepronikne nepřítel od severu do vnitřních Čech lehko.

Na jižní straně, vysoko pod vrcholem hory, je usazen v chudé dědině rod chodů Liboviců, bdělých strážců lesních cest a pastýřů ovcí. Jejich nuzné chaty z proutěného pletiva jsou pomazány blátem, střechy z větví pokryty drny. Jizby mají vyhloubené v zemi, aby jim bylo v zimě tepleji. Sestupují do nich po třech i po pěti schůdcích jako do sklepa. Jsou bez oken, nejvýš s dírou v jedné stěně, která se zavírá okenicí. Obyvatelé chatrčí nemají žádný nábytek, sedají a leží kolem ohniště na zemi pokryté slámou nebo kůžemi. Někteří přistavěli k chatám chlívky pro drobný dobytek, který bývá v místnosti na obtíž.

Hned za chaloupkami Liboviců se buduje hradiště. Srázné svahy do východního a jižního údolí i do západní rokle sem znemožňují přístup. Jen z dědiny je možno vejít do hradiště pohodlně, ale i z této strany se zvedá na severozápad příkrá homole vršku Strahova se strážní hlídkou.

Do hradiště se dnes přijel podívat, jak postupují opevňovací práce, sám zemský kněz Soběrad, starosta knížecího dvora a zástupce pšovského knížete Běcha. Není spokojený, stále se vadí s dozorcí a domlouvá jim.

Na hořejším kraji hradiště sedí nad skalním srázem ve stínu buků několik unavených mužů. Odpočívají a mlčky jedí. Jsou to svobodní hospodáři z blízkých dědin a dvorců, z Nosálova, z Vranovic, z Lobče a z Bezdězic, kteří tu vykonávají zemskou robotu vyhlášenou knížetem.

Opodál pracují v plném slunečním úpalu knížecí otroci, společensky bližší dobytku než lidem, už zdaleka zřejmí podle toho, že jsou všichni dohola ostříhání a bez vousů - však se jim také podle toho říká holota. Dlouhé nohavice, sahající vysoko pod bedra, mají sepnuté řemenem, jinak jsou do půl těla nazi a bosí.

Dozorcí, vybraní z knížecích polosvobodných libovických chodů, ukazují svou povýšenost ustavičným křikem a hromováním. Troufají si i na nevolníky, kteří byli přibráni na zvláště důležité a nesnadné práce.

Odpočívající svobodníci se dali do besedy. Měli o čem hovořit. Loňská zima byla krutá a mnohý z nich přišel o nejlepší kusy dobytka.

"I zeman v Radkovicích ztratil v zimě polovinu bravu," vykládal lobečský Medonos. "Opozdil se v jeseni a oškubal už pozdě své ovce. A to bylo zle. Brzo přišly mrazy a nebylo jediného rána, aby zeman nenašel několik zmrzlých ovcí. Ve dne sice ještě hrálo slunce, ale v noci bývalo chladno, že voda zamrzala. Břicha ovcí a koz se nadýmala jako měchýře, a z měchýřů trčely tenké nožičky mrznoucích zvířat. Zeman prosil bohy o slitování, ale do Vánoc mu ze sta ovcí a dvaceti koz polovina uhynula."

"Měl zřídít dobytku aspoň nějaké závětrí!" vpadl mu do řeči chod Nemoj, strážce řepínecké stezky u Nosálova. Byl bystrého rozumu, statečný a znalý různých dovedností, proto si ho všichni vážili.

"To zeman neudělal, jen čaroval, vykuřoval, zaklínal zlé duchy - a stádo hynulo a hynulo," dodal Medonos a nabral si z kotlíku prosné kaše.

"I jinde bylo zle a nejen dobytek, ale i lidé popadali jakýmsi ukrutným morem," přidal se Chorouš z Nosálova. "Ne nadarmo se ukázala na nebi ohňová znamení a nahnala všemu lidu velikého strachu."

"To byla znamení války, věru že války! Bohové vědí, že se na nás přivalí nemalá trápení," svědčil Nemoj a míchal v měchu nad ohněm polévku z masa a z krve.

"Nejen znamení na nebi," vyprávěl dál přichýleným posluchačům, "ale i veliké blýskání, hromobití a zemětřesení pozorovali lidé na rozličných místech. Skrže to vzešla na ně hrůza, jakou nikdo nepamatuje. Když jsme opevňovali kaninské hradiště vysokým náspem, slyšel jsem, že tam mnozí lidé utíkali do jeskyň a děr a schovávali se podzemí..."

"Hradský kmet se vrací!" vykřikl Chorouš - tvář nahněvaného a hubujícího pána nevěstila nic dobrého.

Nemoj se však obrátil ke kmetovi a mluvil dál:

"A tak, urozený pane, znamení podivná se na nebi ukázala..."

"Do práce!" rozkázal Soběrad hněvým hlasem a dupl, až se mu škorně na noze uvolnila.

Nemoj přiskočil a hbitě mu utáhl červenou šňůrku na kožené škorně. Někteří besedníci se již pozvedli, ale lobečský Medonos je ještě zadržel otázkou, kterou položil Soběradovi:

"Morová rána a nebeská znamení, to přece není nadarmo, urozený pane?"

Kmet však jen ukázal rukou na nedodělaný násep.

"Proženu vás, líné duše! Do díla a konec řečem!"

Sedláci odešli k náspu a jeli s kolečky pro hlínu a kamení. Není radno popouzet kmeta k hněvu. Mohl by je nechat na robotě o několik dnů déle, než by je dal vystřídat.

Však také už Soběrad volal k dozorcům:

"Pracují ledabyly a moc povídají. Takhle bychom nebyli do zimy hotovi. Čelní val není nasypán ještě ani z poloviny."

"Nestačíme, kmete. Lidí je málo, hlína a kamení daleko. Pošli nám sem raději ještě nějaké dělníky!" bránil se hlavní chod. Soběrad již odcházel k hradištní bráně, teď se však zčerstva k smělému chodovi obrátil, až skvostným mečem břítkl o kámen.

"Pošli, pošli - ale kde je mám tady v těch hvozdech vzít, neřekl bys mi, Mstiboji? Dal jsem ti všechny pohotové muže z dědin a dvorů na této straně hory - vojetínské vladectví je přece od roboty osvobozeno, i zeman řepínecký a radkovický - koho tedy mám poslat? Zítřa dodělají tito zde dvanáct dní roboty a za ně přijdou Semanovici, Jestřebici, z Vidimě, z Olešna a Střezivojici. A víc už nemám nikoho. Na kaninském Hradsku jsou ještě nutné dodělovky, chodové od zemské brány v Strážnici mi také říkali, že mají málo pracovníků..."

Od dědiny přiběhl chlapec. Udýchaně se zastavil před kmetem, v rozpacích sebou kroutil, zapléтал nohu o nohu a drbal se po těle.

"No, co máš vyřídít?" pobízel hocha dozorce Mstiboj.

Chlapec si rukou utřel nos, zamžikal a pak vyhrkl:

"On za mnou běžel Jirův pes!"

"Tak mi to pověz!" vybídl ho vlídně Soběrad.

"Já nevím!" křikl chlapec a upaloval. Hned se však zastavil, vystoupil na kámen a volal: "Přišli hosté od knížete a jsou už v dědině!"

Z radosti, že dobře vyřídil své důležité poselství, převálil se do trávy a udělal kotrmelec. Pak rychle vstal a uháněl domů.

Soběrad byl nenadálou zprávou vzrušen.

Hosté z Pšova jsou zajisté židovští kupci, které už dlouho očekávali. Lidé potřebují zbraně...

Rychlými kroky zaměřil kmet Soběrad podél náspu k bráně. Cestou poslal Mstiboj e, aby neprodleně přivedl hosty (cizí obchodníky) sem na hradiště.

Z čerstvě navezeného valu pohlížel netrpělivě k dědině. Zanedlouho se Mstiboj vracel v doprovodu několika vousatých Židů. Soumary se zbožím nechali hosté v dědině svým otrokům, aby zatím mohli napojit u pramene koně. Když přišli cizinci k bráně hradiška, vykročil jim zemský kmet vstříc a uvítal je.

Kupci se před zástupcem knížete poklonili a hned řekli lámanou češtinou, že je posílá sám jasný kníže Běch, aby tu s urozeným kmetem smluvili obchod.

"Proč nekoupil kníže sám?" podivil se Soběrad se stínem nedůvěry v hlase.

"Jasný kníže se trápí v hlubokém smutku. Snad víš, vzácný kmete, že mu před několika dny zemřela dobrá manželka," připomněl vůdce kupecké společnosti. "Ještě jsme viděli před hradem doutnat její vyhořelou hranici."

"Potřebujeme zbraně, zbraně a všechnu výstroj," promluvil rázně kmet. "Od loňského roku, kdy franský císař Karel zapověděl vyvážet do našich zemí veškeré zbraně, nenakoupili jsme nic."

"Posloužíme ti k spokojenosti, jasný kmete. Rač se jen podívat k našim soumarům, ukážeme ti krásná byzantská odění, drátěné košile, přílby i meče z nejtvrďší oceli," nabízel bradatý Žid.

"Ej, na vás jsem čekal!" zvolal vesele Soběrad. "Přišli jste jak na zavolanou. Avšak - u d'asa! nemám tu ani franské, ani

byzantské peníze. Čím vám zaplatím? Musíte se mnou zítra na Pšov a tam vám bude za všechno zboží zapláceno."

Židovští kupci se začali hrabat ve vlasech i vousech a chvíli se radili. Pak vystoupil jejich vůdce:

"Urozený kmete, nežádej od nás, abychom se s tebou vrátili na knížecí hrad. Tuze pospícháme a naše cesta vede na východ, k Hradišti na Jizeře. Promiň, vzácný pane!"

"Máme tu ve skladišti nějaké kožešiny nebo vosk?" zeptal se Soběrad rozmrzele Mstiboje, hlavního libovického choda.

"Nemohu, kmete. Aspoň ne tolik, aby to stálo za řeč... jedna medvědí kůže, něco veverčích a kuních kožek, tři kůže vlčí, dvě liščí - ale všechno je letní. Pak tu máme necelý kámen vosku, dva hrnce medu a trochu lnu a rezného plátna, ještě také jámu prosa a půl jámy pohanky, ale tím živíme otroky."

"Přijmeme rádi i otroky nebo koně," domlouval se úlisně kupec.

"Otroků mám nyní sám nedostatek a koně ti nedám ani jednoho," odpověděl přísně kmet.

"Já bych snad věděl, jak pomoci," poznamenal chod Nemoj, který tu nablízku poslouchal.

"Nuže mluv!" pobídl ho Soběrad.

"Byl jsem ráno obhlédnout stezku k Doksům a pod Řepíncem jsem se setkal s četou knížecí stráže. Řekli mi, že se vracejí na Pšov, aby tam odevzdali vybraná myta, cla a strážní poplatky. Zejména stříbra prý měli několik pytlíků."

"To bylo dnes ráno - kde je jim teď konec!" povzdechl zklamaně kmet, ale žádostivě poslouchal, co poví Nemoj dál.

"Říkali, že budou zde pod horou, v Lobči, čekat na správce knížecího pokladu Vacka. Má přijet z Březovic, z celní strážnice. S vybranými poplatky pak pojedou společně odpoledne na Pšov."

"Opravdu, vždyť přece vím, že hlavní výběrčí jel do Březovic," upamatoval se spokojeně Soběrad. "Děkuji ti, Nemoji, za upozornění. Nezapomenu, jak jsi v pravou chvíli projevil svou bdělost. Ale teď už musí někdo bez odkladu do Lobče vyřídít, aby nejeli na Pšov, nýbrž sem ke mně, se všemi vybranými poklady!"

"Vyšli mne, kmete, já tam budu za chvíli," hlásil se Nemoj. "Zastihnu je ještě u pramene pode dvorem, snad ještě neodjeli."

"Běž tedy rychle!" pobídl ho Soběrad a kráčel vážně s hosty k dědině, aby si prohlédl žádoucí zbroj.

Jeho vysoká postava zmizela za trnkovým křovím, jen jeho čapka s kožešinovou obšívkou a vztyčeným bílým perem se kmítala mezi větvíčkami.

Když se večer na ztemnělém nebi rozsvítila první hvězda, vzplál u nosálovského rybníka mohutný oheň a kolem něho se rozezpívala a roztančila mládež.

Mezi dívkami byla i Radislava, Nemojova dcera. Svižná jako proutek, pohyblivá jako sýkorka, mrštná jako rybka tančila se svými družkami na trávníku, naplněná mladistvou radostí ze života.

Začala slavnost vítězného letního slunce, kdy se raduje vše živé.

Z příšeří kraje kolem dokola vyskočila světla. Veliký oheň se rozhořel v Bezdědicích, i v Lobči se rozsvítilo na vršku nad dědinou, v Libovicích a na mnoha místech v šerých dálnách.

Všude plály ohně, všude jásaly zpěvy a plesaly chorovody hochů a dívek. A když ohně dohořovaly, všude skákala mládež přes snižující se plameny hranic.

Z hlubokých lesů se vznesla vlahá noc.

Nad Vráteňskou horou zářilo bezpočtu jasných hvězd.

Zlá novina

Kdo vzhledne z Vráteňské hory k půlnoci, spatří oceán, jak se zmítá v bouři. Hora tu za horou zdvihá své téměř jako tříšť vzdutých vln zakletých v kámen.

Modré je moře a modré jsou hory. Slunce je stejnými paprsky zlatí, vichřice stejně je v šumění čechrá, měsíc pak tiší je přikrovem noci. Kdo změří neznámé hlubiny moří, kdo projde úžasné dálavy hvozdu. Bez konce oceán, bez konce prales, plné jsou tajemství moře i hory...

Přírodu dali kdys člověku bozi. Z ní žije, těší se, potravu bere. Člověk jí děkuje za všechny dary - před mořem, před lesem v pokoře klečí. Do dalek světových vyzývá moře, věčnými touhami plní ti srdce. Duši však smíří jen nádhra lesů, velebnost našich hor, šveholy ptačí...

Lesní houštinou se prodírá mladý muž.

Je zpocený, unavený a rozdrásaný. Jistě zabloudil, jen úplný pošetilec by mohl v této krajině opustit stezku proraženou hvozdem a hledat si cestu pro sebe.

Mladík musí místy přerážet větve sekerou, aby mohl projít kupředu. Je už hodně zesláblý. Vyhýbá se větším překážkám a leckterou větev nezdolá ani několika ranami.

Teď ho nepříjemně zdržely v zajetí ostružiny. Vysekal se ze spleti jejich dlouhých prutů, ale málem by už klesl k zemi.

Zachytil se o vlhkou skálu, obrostlou mechem a kapradím. Dole u země po ní kape voda. Mladík se sklonil až k zemi a lačně chytá do úst osvěžující kapky.

Těžce vstává, přece se však vzchopil a leze vzhůru skalním žlabem. Statečný mladý muž překonává pevnou vůlí slabost a kráčí za svým cílem.

Po pískovcových skálách se mu leze snadněji. Mají mnoho stupňů, římsových lavic, výstupků, děr, skulin i jeskyněk, po jejich drsném povrchu se nesmeká noha. To po jehličí sjede noha hned. Mladík na takových místech stoupá obezřele a rukama se přidržuje vyčnívajících kořenů a mladých stromků. Aby měl ruce volné, zastrčil si teď sekeru za pás. Na zádech se mu houpá raneček se sbaleným pláštěm a s trochou jídla. Vydal se asi na dalekou cestu.

Konečně je nahoře. Skalní hřbet je porostlý starými stromy a už jen pozvolně stoupá výš. Někde musí obcházet trouchnivější vývraty, jejichž křivé kořeny čnějí vzhůru jako ztuhlí hadi. Podrost je hojný, ale nepřekáží mnoho - přesto

si mladík vzal opět do ruky sekeru. Kdyby nebyl tak unavený, šlo by se mu nyní snadněji.

Pod jedním ležícím stromem se krčil králík. Teprve když k němu mladý poutník přišel na tři kroky, vyskočil z pelechu a jako vítr uháněl pryč.

Na kraji vrchu se rozsvětlo. Před ním se otevřela hluboká rokle. Mladík si tu chvíli oddechl. Rozhlíží se po krajině a uvažuje o správném směru. Ví, že volil obtížnou cestu, ale že se neodchyluje od Vrátné hory. Tady někde, již blízko, musí být. Naproti za roklí vidí mezi korunami pokřivených borovic v neveliké dálce široký modravý vrch. To snad je ona hora, jeho dnešní cíl.

Nuž tedy znovu do rokle! Kolikátá to už dnes je?

Obezřetně hledá příhodný sestup. Někdy se shora zdá, že schůdný svah sahá až dolů, ale sotva kousek sleze, mění se náhle skloněné vřesoviště ve svislou skalní stěnu. Bedlivě dává pozor, aby nesklouzl, a neustále se zadržuje stromků. Tu najednou našel místo porostlé červenými jahodami. Jak mu přišly k chuti!

Obešel skalku a chytil se na vrcholu břízy, která tu vyrůstala ze dna rokle až sem nahoru. Bez váhání po ní sešplhal dolů.

Prodral se vysokými kopřivami a kapradím a zpozoroval jakousi sotva znatelnou pěšinku. Zachvěl se radostí. Lesní duchové jsou mu přece přízniví!

Po chodníčku se mu už šlo lépe. Bylo tu však chladno a vlhko a po slizkém povrchu jilovitě cestičky často klouzal.

Dokonce sebou dvakrát švihl. Slyšel, jak na něj vrány ve výši volají: "K nám, k nám!"

Mladík se zastavil před skalní úžlabinou. Zdálo se, že pěšinka vede do ní a že se pak po skále vine vzhůru. Překročil mokřinu a dal se vést pěšinkou. Byl rád, že opustí hrobově tichou vlhkou roklí. Nahoře na slunci bude veseleji.

Rozpukané skály se kupí obrovskými balvany do hrozivé výše. Jsou porostlé tmavozelenými lišejníky s červenými nebo širově žlutými ostrůvky, které po skálách splývají jako nějaké slavnostní koberce. Z mrtvé skaliny vyrůstají kupodivu bujné mechy. Zelenohnědé a červené polštářky kypře a měkké játrovky se strakatí na stěnách skoro dohola vyšlehaných větrem. Z děr a puklin, do nichž se nedostane ani liška či kuna, vykukují vykrajané trsy kapradin, sleziníku a osladiče. Místy se uchytila keřovitá břízka, řídký jeřáb, líska a pichlavý hloh.

Zprvu se mu lezlo dobře, i když se musel držet rukama i nohama. Po chvíli začala být stezka velmi příkrá, s vysokými stupni. Musel vylézat na skaliska a dobře dávat pozor, aby se nesmekl. Na jednom vysokém výstupku se přidržel jeřabiny a chtěl se vyšvihnout nahoru. Křehká větev se utrhla a mladý muž se zvrátil. Chňapá rukama, ale vytrhává jen kusy mechu... Noha klouže po kluzké hlině. Řítí se po skále dolů a hup! velkým obloukem padá do skalního výmolu na pískový náplav.

V hlavě mu zahučelo a ztratil vědomí.

Když otevřel oči, zaradoval se, že vidí, dýchá, žije... Nezabil se, bozi ho chránili.

Pohlédl na skálu, z níž spadl. Teprve nyní se zděsil její příkrosti a nepřístupnosti. Jak se dostane znovu nahoru? A kdoví, má-li všechny údy zdravé. Musí je zkusit... Pravá ruka je dobrá - levá bolí, ale může s ní hýbat, taky dobrá. Teď se zkusí obrátit - ouvej noha se nechce pohnout a řeže v ní krutá bolest.

Mladík sklesl nazpět a hodnou chvíli ležel bez pohnutí.

V hlavě ho brní, neví, co si počne.

Najde ho někdo, kdo chodívá po této pěšince? Kolik dní tak vydrží bez pomoci ležet? Jídla má sotva na den, pití žádné. A co když ho tu vysílí vlci?

Ne, nezůstane zde! Však doleze nahoru a tam už bude lidem blíž. Musí splnit svůj úkol, i kdyby pak měl hned zemřít.

Nepoddá se bolesti.

Se zaťatými zuby povstal. Sekyrkou si přitáhl kus větve ležící opodál, opřel se zády o skálu a zkouší udělat krok. V jedné ruce drží sekeru, v druhé klacek, a šourá se tak jako o berlič podél skály. Sténá bolestí, ale jde.

Jak mu teď dlouho trvá, než kousek povyleze! Pláží se, raněnou nohu vleče těžce za sebou. Cestou si usekl lepší, delší a silnější větev, nahoře s rozsochou. Hodí se mu pod paždí jako opravdová berla, může lépe ulehčit zraněné noze.

Chvillemi ho přemáhá bolest a už jen taktak, že se nesvalí, ale vědomí, že na zdaru jeho cesty závisí mnoho životů, posiluje ho k novému vypětí sil.

Stezka se před ním pojednou rozděluje. Dává se dál mírnější pěšinkou, kterou předtím neviděl. Ještě kousek cesty se vleče, potom se mu však zatočila hlava, nohy poklesly, paže se svésily - a v ten ráz se zhroutil do divokého borůvčí.

Ani nevěděl, jak dlouho tam ležel. Slunce již zapadalo, když se probral z mráкотné mdloby.

Co se děje? Někdo mu táhla ze zad jeho raneček.

Otočil hlavu a hle! Spatřil silného medvěda, jak se mu dobývá na jídlo. Ostré drápy trhají tlumok, až z něho visí jen cáry.

Mladý muž se šelmy ulekl, ale ještě se vzb chopil k obraně. Pokud mu síly stačily, snažil se namáhavě vytáhnout od pasu břitký nůž. Medvěda jeho pohyby poplašily, zakousl se do tlumoku a táhl jej vzhůru po borůvčí i s mladíkem, který měl své zavazadlo pevně připevněné na zádech. Až když zvíře vidělo, že se ležící muž nehýbá, upokojilo se a zastavilo.

Ubohý mladík se snažil povstat nebo aspoň vysmeknout z řemene tlumoku, ale nepodařilo se mu to. Jeho pohyby naopak znovu přivábily medvěda, který ho nyní celého očichal. Kdykoli sebou mladý muž pohnul, dostal ťafku medvědí tlapou.

Nyní už nebyl vysílený mladík schopen bránit se. Zavřel oči a odevzdán osudu nehybně čekal, až ho medvěd roztrhá. Medvěd si chvíli olizoval tlapu a pak se zas začal dobývat do ranečku. Když se dostal na uschované jídlo a pochutnal si na něm, rozházel čenichem rozervaný tlumok a znovu očichával ležícího, aniž by mu při tom ublížil. Seděl u jeho nohou a předními tlapami si česal hlavu. Potom chňapl bezvládného mladíka za kožený kabátec a jako svou kořist jej vlekl vzhůru po skalní stezce.

Silné zvíře by takhle vyneslo i tele nebo i kravku. Leze velmi opatrně a jistě. Zná asi dobře tuto skrytou stezku.

Nahoře ve skalní jeskyňce má doupě.

Je opět krásné jitro.

Vráťenská hora dýše omamnou vůní pryskyřice. V korunách stromů se honí ptáci, pokrajem paloučku se vrací z nočního výletu liška.

Z chatrče u lesní cesty z Nosálova k řepíneckému dvoru vyšla dívka. Je to Nemojova dcera Radislava.

Pořádného kroku neudělá! říká o ní otec. Stále si poskakuje jak její ochočená veverka, chvilku není zticha, jako by ji něco nutilo, aby si prozpěvovala. Vždyť jí také není ani šestnáct let.

Jde k nedaleké lesní studánce. Pramen je tu vydatný, nikdy nevysychá a má znamenitou osvěžující vodu. Sem na palouček chodí často pro vodu Nosálovští, když jim v létě vyschne jejich skrovný pramínek ve vsi. A když se řepínecký zeman chce napít dobré vody, posílá si také až sem. Říká, že mu po ní žaludek dobře tráví.

Ze studánky vytéká stružka, čistá voda poskakuje po kamenech k okraji rokle a drobnými vodopády se rozstříkuje po srázu dolů.

Radislava došla až k prvnímu vodopádku na začátku spádu a umyla se v osvěžující vodě. Potom se proskočila na palouku a jako obvykle zatančila a zazpívala dobrému hřejivému slunci.

Najednou se jí zdálo, že zaslechla něco neobvyklého. Poslouchá -a opravdu, v nevelké dálce někdo láme větve, až praskají. Kdo tam je? Mít'a přece chodí nehluchě a žádný člověk není nablízku.

Radislava není bojácná. Rychle si našla do ruky kámen, pod stromem zvedla i klacek. Jako pravá dcera lesů jde odhodlaně houštinami ke skálám. Však uvidí, který vetřelec zde ruší svatý klid.

Nešla dlouho mezi stromy a již jako hromem omráčena zůstala stát v údivu nad tím, co spatřila.

Mít'a, její ochočený medvěd, trhá nějakého člověka!

Ne, netrhá ho, jen ho tahá sem tam před svým doupětem. Neznámý se už skoro ani nehýbá. Jakmile se pohne, srazí ho hravý medvěd k zemi. Teď táhne chudáka na skalisko, právě nad hlubokým srázem.

Dívka chtěla na medvěda vykřiknout, ale včas si uvědomila, že by to mohlo s raněným mužem zle skončit. Mít'a by ho pustil, běžel by k ní a raněný by se zřítíl po skálách do hluboké rokle.

Radislavě stoupla krev do hlavy. Jak jen toho člověka zachrání? Rychle, rychle! Mít'a táhne muže za nohu a jen o krok ještě - a nešťastník sletí.

Jako střela proběhla mezi stromy a vrhla se k ležícímu muži. Pevně ho zachytila a odtáhla zpět ze skaliska. Překvapený medvěd si z toho nic nedělal. Lehl si na hřbet a protahoval si nohy.

Napjatě pozorovala, zda raněný dýchá. Oči má zavřené a rty bílé, ale snad přece žije.

"Pojd, Mít'o, pro vodu!" zavolala a zatahala chlupáče za kožich.

Vyskočil na všechny čtyři a poslušně se vedle ní kolébal. Prozíravě ho vzala s sebou, aby zatím neprováděl s ubohým mužem dál svou nebezpečnou hru.

Cestou vytrhla velké kusy mechu, namočila je ve stružce u studánky a hned zase běžela zpátky, s medvědem jak věrným psem v patách. Postříkala raněnému obličej a kus mokrého mechu mu položila na čelo, z něhož odhrnula kučeravé vlasy.

Co má dělat?

Dívka bezradně stála nad neznámým. Má dojít pro lidi? Může tu nechat raněného ležet?

Mít'a už zase ležícího muže tahal. Nejspíš z toho měl velkou zábavu. Radislava ho odstrčila a pohrozila mu, ale hravý medvěd na to mnoho nedbal. Zlobil znova a znova.

Zkusila raněného zvednout. S velikou námahou se jí to podařilo, viděla však, že by ho neunesla.

Zase v rozpacích přemýšlela, co udělat. Medvěd se zatím nabažil hry, a protože byl ospalý, odkolébal se do nedaleké sluje, kde se uložil v doupěti. Asi se zlobí. Radislava mu dnes nepřinesla nic k snědku, je divná, ani si s ním nechce jako jindy hrát.

Dívka čekala, zda medvěd zůstane v doupěti. Když tam zticha ležel, vymačkala z mechu ještě trochu vody muži na hlavu a odběhla.

Přivede pomoc!

Štěstí jí přálo, neběžela daleko. Poblíž jejich chatrče našla otce v hovoru s několika otroky z Repínce, kteří šli asi sem někam k lesu kácet stromy.

Když jim řekla, že u studánky leží raněný člověk, vydali se hned všichni pro něj.

Dovedla je spěšně na místo a otroci donesli opatrně mladého muže do chaty.

Nemoj raněného ošetřil, jak nejlépe dovedl. Bezvůlnou nohu obložil několika pruty a pevně ovázal. Mokrou houbou mu omyl obličej.

Studená voda teď působila.

Mladý muž otevřel oči. Bylo vidět, že se mu vrací vědomí. Očima bloudil po nuzné chatě, po Nemojovi, po Radislavě, konečně i promluvil.

"Vodu... pít!" požádal.

Když mu Radislava podržela u úst dřevěnou misku s kozím mlékem, mladý muž všechno rázem vypil. Pak zase zavřel oči a oddychoval.

Po chvíli si zřejmě odpočinul a opět otevřel oči. Zeptal se, kde je. Když uslyšel, že je v chatě strážného choda u Nosálova na Vráťenské hoře, byl zřejmě potěšen.

"Jak daleko je odtud na knížecí hrad?" tázal se náhle.

"Den cesty, mladý muži," odpověděl Nemoj.

"Musím na Pšov," zašeptal raněný.

"Nedoješ nikam, ubožáku. Máš zlomenou nohu," pověděl mu Nemoj pravdu. "Leč pověz, odkud jsi, mladý muži, kde

pase tvůj rod svá stáda. Že jsi zdaleka, to poznávám podle tvé odchylné řeči."

Raněný chvíli mlčel, jako by rozvažoval, co může o sobě povědět, ale pak prohlásil:

"Jsem Lešek ze země Daleminců - to je opravdu daleko. Musím rychle na Pšov, ve velmi naléhavé věci. Pomozte mi!"

"Ke knížeti?"

Raněný přikývl. Slabostí už nemohl mluvit. Nemoj se zamyslet.

Po chvíli vzal z kouta svou hůl a odcházel. Ve dveřích ještě pověděl dceři, aby nechala nemocného v klidu vyspat.

Na libovickém hradisku se již chystal zemský kmet Soběrad k návratu na knížecí hrad. Zařídil, co bylo třeba k dokončení opevnění, jež se mělo obyvatelstvu kolem Vrátenské hory stát útočištěm ve zlých dobách.

Spolu s knížecím výběrčím, který tu na něho čekal se svou družinou, dával poslední rozkazy dozorcům a starostům, když si povšiml Samoslava, hospodáře knížecího dvora v Lobči, který se s ním přišel na Vrátenskou horu rozloučit.

"Tvou žádost, Samoslave, přednesu vladaři a myslím, že ti pošle několik otroků a otrokyň."

"Mám jen jednu otrokyni pro kuchyň," vpadl Samoslav, "jednu k vepřům a jednu k drůbeži. To je vše! Ke kravám nemám žádnou. Vyříd' prosím, aby vladař tak nešetřil na lidech - však by nám kníže v naší těžkosti jistě vyhověl, aby hospodářství vzkvétalo, jen kdyby o tom věděl. Co jen otrokyně přes zimu napředou přize a co peří na-derou! S málo lidmi nemohu zastat, čeho je třeba. Řekni mu jen, že proto nemohu odvádět z krávy čtyři libry másla a osm liber syra za měsíc, jak posledně přikazoval... A všechen tvaroh zůstává čeledi..."

"Vím, vím, Samoslave, a již jsem ti řekl, že to vladaři oznámím. Jistě se k tobě přijede na Lobeč přesvědčit sám na vlastní oči."

"Však já mu ukážu, proč je užitek z krávy tak malý," hájil se ještě lobečský hospodář. "Pastviny i průhony jsou zarostlé plevelem a do našich lesů a hájů se dobytek nesmí honit, aby neublížil zvěři..."

"O pastviny se postarej, Samoslave, a nezapomínej ani na ovce," připomněl ještě výběrčí Ratimír. "Ovčák ať vyhání ovce na den i na noc na pozemky, kde je třeba hnoje, aby tam stály. Seno a sůl mu vydávej podle potřeby. Jarní stříž naříd' jen na nový měsíc, aby vlna rychle rostla, na podzim pak na starý měsíc, aby ji přibývalo pomalu a byla hustá."

"O ovce buď bez obav, Ratimíre. Ovčák mi jehňata započítává na vrubových hůlkách a neztratí se ani jedno."

Uchovávám i kůže zašlých ovcí a na vrubech počítám..."

"V tom je vladař bez starosti..."

Kmet Soběrad již přikázal, aby mu přivedli koně, když spatřil rychle přicházejícího Nemoje.

"Nesu ti zprávu, jasný kmete!" zvolal uchvátaný nosálovský strážný.

"Pověz tedy rychle, jakou máš novinu," pobídl ho kmet.

Nemoj pověděl, co se přihodilo. V jeho chatrči leží zraněný mladý muž ze země Daleminců, a nese prý cosi důležitého knížeti na Pšov. Bylo by dobře, kdyby mohl zemský kmet převzít jeho poselství.

Soběrad naslouchal Nemojovi se zájmem a pochválil ho za jeho pohotovost. Chvíli přemítal a pak dal rozkaz k odjezdu. Vyhoupł se na koně a popleskal jej po krku. Také výběrčí nasedl, pěší družina se přihotovala, otroci se rychle řadili se soumary.

"Opatruj dobře nakoupené zbraně, Mstiboji," napomenul ještě Soběrad velitele chodů, "a bděle je střež na hradisku v pevném srubu. - A teď, Nemoji, veď nás k Nosálovu. Chci vyslechnout posla."

Počtná karavana se hnula kupředu.

Vznikl dlouhý průvod. Lesní stezka byla úzká a stačila jen pro jednoho koně nebo pro dva pěší. Všichni se řadili husím pochodem jeden za druhým.

Od poslední libovické chaty se na chvíli otevřel volný výhled do kraje. Velká část pšovské země ležela poutníkům u nohou a v mírných vlnách se ztrácela v dálce u Jizery, až tam, kde za řekou se šíří do nedohledna veliká země Charvátů, nepříliš milých a pokojných sousedů. Nablízku prohledá v záplavě lesů několik dědin a dvorců. Dole přivítává Lobeč s pěkným dvorcem, známá nejlepší medovinou, nalevo Doubravice a za ní Březovice s celnicí při zemské stezce. Ještě dál doleva vyčnívá nad lesy jako ostrov nad hladinu moře dědina Bezdědiců, usazená na bývalém hradisku a proslulá odvážnými medvědobijci. Vpravo na hřebeni táhlého vrchu vykukuje polozakrytá ves Mšeno s vladckým dvorem a v dálce pak ještě několik dalších usedlostí. Karavana se nezdržovala obdivováním krajiny a zmizela v hustém porostu Vrátenské hory.

Pojednou se lesem rozlehl hlas tuřího rohu a za chvíli se průvod setkal s četou zbrojných oděnců, kteří se vraceli z Březovic, kam doprovodili jako stráž Židy z Vrátenské hory. Strážní chodové hlučné pozdravili kmeta i výběrčího a ustoupili z cesty, aby karavana mohla projít.

Stezka klesala mírným svahem až do rokle, jež jako hluboký příkop oddělovala Vrátenskou horu od nosálovského hřbetu, po němž pak vedla cesta dál východním směrem k Březovicům.

Nemoj zavedl karavanu přes rokli, otevřenou brankou do nevelikého nosálovského chotáru (rodové území). Z chýší u rybníka přibíhali lidé a vítali přichozí. Hradskému kmetu se přišel poklonit i vážený starosta rodu.

Soběrad však ani nesestoupil z koně. Požádal starostu, aby zavedl jeho průvod k rybníku. Tam ať se utáboří, dokud se on nevrátí z Repínce.

Jen s výběrčím Ratimírem a čtyřmi oděnci odbočil za Nemojem na úvozovou cestu kolem skalní rokle.

Na jednom místě prořídlo smrčí a hradský kmet na chvíli zastavil koně, okouzlen pohledem do divoké skalní kotliny.

Znalecky pochvaloval svému společníku pěknou polohu Nosálova. Ze skalní výspy bylo vidět na vysokých, nepřístupných skálách drobné chaloupky, přilepené na samém kraji propastné rokle. Z této strany se Nosálov podobal nedobytnému hradisku.

Zakrátko, když obešli kotlinu, spatřili již Nemojovu chatu. Stála opuštěná vlevo u lesa, napravo směřoval úvoz mírným svahem dál do dvora Repínce, za nímž se z moře lesů vztyčovaly vysoko do oblak sluncem ozářené homole Bezděží.

Oba jezdci seskočili z koní a svěřili je průvodčím oděncům. Sami vešli s Nemojem do chatrče, sroubené z přisekaných kmenů.

Sotvaže překročili schůdek u dveří, uvítalo je šero a silný chlěvský zápach.

Na otevřeném ohništi uprostřed jizby řevaví několik polen. Kouř stoupá vzhůru a vytrácí se děravou střechou. V koutě proti dveřím stojí místo stolu hrubý špalek, podle stěny leží na kupce slámy několik kožešin - patrně shrnuli přes den lůžko. U druhé stěny odpočívá na slámě pokryté medvědí kůží raněný mladík. Podél třetí stěny peleší drubež a v koutě koza se dvěma kůzlaty. Zařízení doplňují dva menší špalky, sloužící jako sedačky, na stěně je na dřevěných kolikách zastrčeno několik očazených bezuchých hrnků.

Radislava odstrčila kůzлата a zajíce, s nimiž si zrovna hrála, a přivítala vzácné panstvo. Honem rozbalila chléb ležící v šátku na špalku a chtěla jej nabídnout, ale kmet Soběrad jen vlídně pokynul, aby všeho nechala, a bez prodlení přisedl na špalek k lůžku.

Nemoj vyhnal drubež i kozu s kůzlaty ze světničky a zavřel dveře. Teď bylo v chatě skoro tma. Jen malým okénkem, přivřeným rozviklanou okenicí, pronikalo dovnitř slabé světlo.

Soběrad požádal Nemoje, aby nechal dveře otevřené, a sám také odstrčil okenici. Nikdo cizí tu přece poslouchat nebude!

Raněný se probudil, když hosté vstoupili. Otočil hlavu a mlčky pohlížel na kmeta. Výběřčího Ratimira, který seděl na druhém špalku, v tmavém koutě neviděl.

"Zde je, Lešku, starosta knížecího dvora pšovského, náš zemský kmet Soběrad, a tady i knížecí pokladník Ratimír," pověděl Nemoj a kmet Soběrad hned vpadl:

"Vidím, žeš na lůžku, neschopen další cesty. Vracíme se na Pšov a rádi vyřídíme knížeti, co bys mu rád - kdybys byl zdrav - nejraději oznámil sám."

Mladý posel chtěl usednout na lůžku, ale nešlo to. Radislava mu hbitě podložila ke stěně pod záda houni a skromně odstoupila.

"Cítím, že zde budu muset zůstat a na Pšov se včas nedostanu, jak mi bylo poručeno. Nuže, svěřím vám své poselství," začal slabým, ale dobře slyšitelným hlasem. Z jeho řeči bylo znát cizince, avšak z blízkého slovanského kmene.

"Nesu poselství od velkého lutického vévody Drahovíta, jemuž buď vzdávána čest a chvála."

"Avšak řekls prý, že přicházíš od Daleminců," připomenul Soběrad.

"Pravdu díš, pane. Řekl jsem tak, neboť užívám opatrnosti," odpověděl raněný. "Teď už, mezi dobrými Pšovany, smím mluvit otevřeně." Lešek se odmlčel a pak hovořil dál. "Tři jsme byli vybráni, abychom donesli poselství, tři jsme stáli před starým vévodou Drahovítem, třemi cestami jsme byli posláni. U Čechů na Vyšehradě se zase sejdeme a tam se ukáže, kdo šťastně došel a poselství donesl. Mně byla vykázána cesta přes Milčany a Nišany do Pšovska."

Kmet Soběrad poposedl na špalku blíž, aby mu neušlo ani slovo. Poznal, že mladý muž nevážil dalekou pouť bez důležité příčiny.

Lešek se snažil vyprávět hlasitě a důrazně. Zapomněl na únavu i bolest. Jen na přerušované a zrychlené řeči bylo patrné, jak je vzrušený.

"Vévoda Drahovít, přední z knížat lutických, pravil nám toto: Na západě vyvstalo znovu nebezpečí pro všechny slovanské kmeny na Labi. Již patnáct let musí naše země, od věků svobodná, skládat potupnou daň íránskému králi Karlovi, jenž sám sebe cézarem nazývá. Před deseti lety jsme povstali, abychom se osvobodili, avšak podlehlí jsme veliké přesile a museli jsme vydat rukojmí míru. Hanba srbským kmenům a hanba Obodritům, že se proti nám s Franky spojili."

Raněný se napil čerstvé vody a pokračoval ve vyprávění.

"Nenasytý césar teď skočil na horní Labe a chce vyhladit i Lučany, Pšovany, Čechy, Charváty a všechny ostatní kmeny zde za horskou hradbou, které ještě zbývají na svobodě."

"Co pravíš, mladý muži?"

Lešek mluvil dál slavnostně znějícím hlasem.

"Od nepaměti spojuje Lutice se zdejšími kmeny přátelství, mnohokrát jsme spolu bojovali proti společnému nepříteli. Tentokrát však Frankova noha došlápla těžce na naši šíji. Svíjíme se jako bezmocní červi a nemůžeme přijít milým zdejším bratřím na pomoc. Franská síla dnes stojí pevně na Labi a na lodích hlídá až k Děvinu, aby se naši ani nepohnuli. Běda nám, běda i vám!"

"Nerozumím ti dobře, vylož, jaké nebezpečí nám hrozí," tázal se vzrušeně Soběrad.

"Mám předat od našeho starého vévody Drahovíta tento vzkaz: Táhne na vás veliké franské vojsko a s ním i nedávno pokoření Sašové, zrádní Obodriti a některé srbské kmeny. Nejsou již daleko od vašich krajů. Snad ani v avarské válce nebyly tak hrozné síly..."

"Na nás však Sašové tak snadno nemohou. Stojí jim přece v cestě Srbové, Daleminci i Milčané," přerušil posla Soběrad.

"Zle je s vámi, pšovský kmete! V této chvíli již proniká nepřítel horskými hvozdy do vaší země - a vy nic netušíte: Cestou přes Milčany k Nise jsem viděl prchat zoufalé zástupy lidí, jimž se podařilo před Franky a Sasy prchnout. Vypravovali o hrůze strašné války. Není už země Daleminců, statečný vévoda Semil je poražen -"

"Pro živé bohy, to není možné!" vykřikl Soběrad a s ním i Ratimír, oba krajně pobouřeni.

"- a donucen dát Frankům své vlastní syny jako rukojmí poddanství. A nyní se valí jako přival, který vše rozdrtí, zhouba na vás. Letěl jsem, abych vám dal zprávu, koně jsem pod sebou ušval, neboť vaše země nic neví a bez obrany je otevřená sveřepému nepříteli, vydána mu napospas."

Mladý posel klesl vysílen na lůžko a prudce oddechoval.

V šeré jizbě bylo ticho. Nikdo nepromluvil, nikdo ani rukou nepohnul. Jen oheň slabě praskal.

Radislava vzhlížela s vytřeštěnými očima na kmeta. Nemoj se opřel v koutě o stěnu, aby pod ním neklesly nohy. Zlá novina všemi otřásla.

I kmet Soběrad jako by se na sedátku zhroutil, jen brada se mu chvěla.

Po chvíli však vztyčil hlavu a vzpřímeně povstal:

"Boží věční, stůjte při nás! Ještě dnes musí kníže zvědět tuto nedobrou novinu."

Poděkoval ležícímu poslovi a přikázal Nemojovi, aby raněného ošetřoval s největší péčí. Pošle okamžitě ze Pšova zkušeného ranhojiče s léky i s pokrmů a posilujícím vínem.

Nemoj vykročil ze dveří a křikl, aby oděnci přivedli koně.

Kmet s výběřím nasedli.

"Opatruj posla jak oko v hlavě," obrátil se Soběrad znovu na Nemoje, "budeš dobře odměněn. A ještě něco: Jdi spěšně na horu a vyříd' tam strážcům hranice, aby bez meškání zapálili na vrcholku velký oheň, který by viděla všechna pšovská země. Dým ať se valí jako mrak na znamení všem starostům a zemanům, že se mají neprodleně dostavit na Pšov. Veliteli stráže pak pověz, aby vyhlásil válečný poplach a bdělost na stezkách. Všude se musí připravit záseky. Z Pšova ještě rozkážu, co bude třeba učinit. Tvých služeb budu pamětliv, Nemoji."

"Vše bude, jak pravíš, urozený kmete. Necht' bohové ochraňují tvou cestu!"

Soběrad pobídl koně do klusu, takže pěší oděnci zůstali daleko pozadu.

Záhy narazil na hlídku karavany, která zatím klidně tábořila v Nosálově. Ještě za jízdy na strážné zamával a oni také porozuměli, jaké znamení jim přijíždějící kmet dává. Jeden z mužů zatroubil a celý tábor se hned uspořádal k odchodu. Soběrad ukázal vytaseným mečem na rokli pod Vrátenskou horou. Meč se zablýskl v slunci a hlídka vyřídila připraveným vojínům, že kmet zvolil kratší cestu, dolem po úpatí hory. Všichni pospíchali po stráni dolů, aby vůdce dohonili. Tušili, že ho nutí ke spěchu nějaká vážná příčina.

Teprve na dně rokly zastavil koně a počkal na Ratimíra s družinou. Jeho tvář byla vážná a přísná.

"Co nejrychleji na Pšov!" rozkázal.

Cestou se mezi sebou oděnci dohadovali, co se asi náhle přihodilo.

Nikdo nevěděl. Ani průvodčí, kteří šli se Soběradem k Nemojově chatě, nemohli nic povědět.

Průvod ještě nepřešel celou Dlouhou louku v lesním dole od Nosálova k Lobči, když se naproti přihnal jezdec na uštvaném koni. Zdaleka poznal kmetovu družinu a zvučně zahalekal. Průvod zastavil.

Jezdec přijel až ke kmetovi. Z koně se kouřilo a od huby mu kapala pěna.

"Co se stalo, mluv!" tázal se starostlivě Soběrad.

"Frankové vpadli do Lučan!"

Všichni, kteří neočekávanou zprávu uslyšeli, byli ohromeni. Zírali na posla jako neživé sochy.

Jezdec si oddechl a důrazně hlásil dál:

"Kníže tě žádá, kmete, abys svolal velkou hromadu vši obce a také se neprodleně dostavil na hrad."

"Rychle se přival hrne! Nepřítel je tedy již v Lučanech..." zaho-vořil pro sebe kmet. Pak nahlas pobídl Ratimíra do klusu a oba knížecí úředníci se tryskem rozjeli lučinou k blízké Lobči a bez zastávky dál kolem lesního jezírka ke Mšenu.

Když vyjeli z dolu na návrší, upozornil Ratimír Soběrada:

"Pohleď, kmete, Vrátenská hora je v dýmu!"

Oba jezdci stanuli a chvíli pozorovali sloup hustého dýmu, který stoupal z vrcholu hory.

Nové a nové oblaky tmavého kouře se valí vzhůru a ve výši se rozestírají jako veliký černý mrak. Zajisté byl zapálen vskutku mohutný oheň.

"To znamení vidí nejen celé Pšovsko, ale i půl české země," poznamenal Ratimír.

"Zítřka může být konán na hradě sněm," řekl spokojeně kmet.

Oba pobodli koně k bystrému klusu.

V Nemojově chatě poslouchá raněný Lešek Radislavu, jak mu vypravuje o svém hospodářství a o různých drobných příhodách. Její hlas ho uklidňuje, a třebaže někdy ani neví, o čem hovoří, stačí mu, že osamělou chatou zní její povídání a smích.

"Mít'a není zlý, ještě nikomu neublížil. Ale kdybys ho tím nožem bodl, mohlo být s tebou zle. Otec říká, že raněný medvěd je prudký a nikoho se nebojí. Slyšela jsem, že před lety byl na Pšově kníže, veliký milovník lovu. Jednou tu právě v našich lesích zase někde lovil a dlouho se nevracel. Jeho manželka se rozjela za ním. Vzala s sebou pět dívek a za chvíli dorazily na svých dobrých koních až sem k nám. Tady jí řekli, že kníže loví na druhé straně hory a s ním že je i všechna lovecká holota: hajní, huhlíci, vlkovejci, psáři, slídiči, zatahovači sítí, honci -jak už to při knížecích lovech vždycky bývá. Kněžna jela tedy k Dražejovu, přejela doly a vrchy, ale knížete nenašla.

I vyjela na blízký vršek, aby obhlédla krajinu. A tu jí najednou zastoupili cestu zpredu i zezadu dva lítí medvědi a zle se na ni i na její panny obořili.

Kněžna se musela chtít nechtíc bránit - odnikud se nemohla nadít žádné pomoci. Koně se začali vzpínat a plašit, jednu pannu shodil její vraník na zem, a tu kněžna i ostatní dívky sesedly a obrátily se proti zuřivým medvědům. Bojovaly tak statečně, že oba medvědy svými oštěpy na místě ubodaly a zabily.

Statečné ženy pak uklidnily své koně a vrátily se k dražejovskému hradišti, kde se střetly s knížetem. Když kníže uslyšel, co se jeho ženě přihodilo, velmi se podivil a poslal hned své hajné, aby zabité medvědy přinesli. Zanedlouho odevzdali skutečně jeho služebníci udatné kněžně dvě krásné velké medvědi kůže.

Kníže dal na budoucí paměť hrdinského činu své ženy a jejích pěti dívek pokácet na tom místě les a postavit tam prostorný dvůr, jemuž dal jméno Medvězí. Dodnes se na bráně toho dvora ukazují pověšené medvědí kůže a nohy. Byla jsem tam už dvakrát a na vlastní oči jsem je viděla...

Radislava si všimla, že se raněnému zavírají oči. Čekala ještě chvíli a pak potichu vyšla ven. Zavřela za sebou dveře, aby bujná kůzlata nebo husy nerušily Leškův klidný spánek.

Nepřátelský přívál

Od chvíle, kdy se vyděšení lučtí utečenci převezli přes Labe na Pšov, nastal v knížecím hradě i v podhradí a v okolních dědinách nesmírný poplach.

"Vojna! Vojna!"

Místo obvyklých přátelských pozdravů rozléhají se všude rozčilené výkřiky a ustrašené bědování.

Lidé zmateně pobíhají a přenášejí z místa na místo své věci. Ženy spínají ruce a naříkají, děti pláčou. Jaké strasti a bědy přinesou nejbližší dny?

Rozváznější muži zakopávají rodinný majetek do jam a zbytek svazují do ranců, aby byli připraveni na znamení k útěku. Jiní upokojují příliš přestrasené sousedy: Vojna pšovskou zemi nezasáhne, a i kdyby - cožpak tu není dost statečných obránců, kteří si už poradí, jak zpuštěného útočníka krvavě odrazit?

Uprchlíci z Žatecka vypravovali, že se k nim od západu podél Ohře přihrnulo velké franské vojsko, jemuž prý stojí v čele sám syn mocného krále králů. Překvapení Lučané se prý ani nezmohli na odpor a jejich branný lid se rozprchl, dříve než pozvedl proti nepříteli zbraň.

"Na Řípu vzplál válečný oheň!" rozneslo se pojednou pokřikem. V sousední přátelské zemi Čechů se zřejmě svolává zemská hotovost.

"Cechové už tedy také vědí, že táhne nepřítel," vykládali si na Pšově ohňové znamení z Řípu.

"Nad Vráteckou horou stoupá oblak dýmu," volá hlídka, která přiběhla z nedalekého Chlomu.

Tak tedy i Pšované se v nebezpečí svolávají na svůj zemský hrad.

Kmet Soběrad i kníže pokladník Ratimír přijeli na hrad na uřícených koních. Rychle seskočili, ani se neočistili a bez prodlení vešli do knížecí komnaty.

Již znějí rohy v podhradí, přijíždějí první tlupy bojovníků. Rachot bubnů hlásí, že nastává vojna.

Všechny domácí starosti musí jít stranou. Je třeba dostát branné povinnosti.

Druhého dne se pšovské hradisko naplnilo zbrojným lidem. Nádvoří se hemží sezvanými zástupci z celé země. Všichni netrpělivě čekají, až se otevře rokování, neboť jsou žádostiví nových zpráv.

Konečně vyšla z velkého knížecího srubu družina několika nejvyšších zemských hodnostářů a za nimi vystoupil, pozdraven hlaholení rohy, bubnů a píšťal, statečný Běch, pšovský kníže.

Usedl pod lípou na povýšené křeslo, vyložené medvědí kožešinou, kolem dokola obklopen svou družinou.

Zástup lidu, který svého panovníka při jeho příchodu hlučně vítal, nyní ztichl, že bylo slyšet bzučení včel na kvetoucí lípě.

Kníže povstal a zvučným hlasem začal mluvit k shromážděné obci:

"Urození šlechtici, velmoži, kmeti a vladkové! Stařešino svobodného lidu pšovské země! Věrní zemane!

Poslechli jste dané znamení a shromáždili jste se, abyste rozhodli, co je třeba v nastalé přetěžké chvíli učinit. Víte už, že Frankové znenadání vpadli do země Lucké, rozehnali nepřipravené vojsko a že nyní hrozí nebezpečí, že vpadnou i na nás. Nuže, porokujte o tom. Vaše usnesení nechť je moudré, k dobru a prospěchu naší země. Bohové, slyšte naše volání a veďte nás po cestě pravé! Mluvte, Pšované!"

Kníže Běch opět usedl na křeslo a vážně pohlíží na svůj lid. Shromážděná zemská obec hlučně projevuje své rozhořčení proti útočícímu nepříteli.

"Cti nemají Frankové, že nás přepadají, když s nimi v míru žijeme," volá spravedlivý vladka Vojtěch z Mlazic a potřásá těžkým mečem, který má po boku zavěšený.

Do popředí vystupuje statný kokořinský zeman Dobeš, jenž všechny převyšuje o půl hlavy:

"Teď se nám odměňuje franský císař za pomoc proti Avarům.

Svobodně tenkrát procházelo jeho vojsko našimi zeměmi na Moravu a k Dunaji, v přátelství jsme je vítali, zásobovali potravou... Já sám a se mnou mnozí jiní jsme se tehdy přidali k hraběti Theodorichovi, když tu pod Řípem žádal Čechy i nás o pomoc a sliboval věčné přátelství. Běda ovcím, které vlku věří! Pravdu dí přísloví: Dobře mít Franka přítelem, ne však sousedem!"

"Sotva si Karel v krvi podmanil veliký národ saský," vzrušeně volá urozený Mladen, "sotva podlehl největší soupeř Franků, vrhá se na nás, aby stejný los připravil i nám. Sasíci zle pykají za to, že nedovedli získat pomoc slovanských kmenů na Labi. Krutý císař teď drtí jejich svobodu. Násilím zbavuje Sasy starobylého náboženství, staví kostely a kláštery cizímu bohu. Sašové, kteří nikdy nikomu neskládali dávky, teď pokorně odvádějí desátek... Nejednou jsme slyšeli hrůzné zvěsti, jakým způsobem řádí zpuštěný Karel v podmaněné zemi. Pamatuji ještě, jak dal jednou půl pátá tisícům prosících Sasů ukrutně najednou hlavy usekat, teď zase vyhnal z domovů deset tisíc ubohých rodin a odvedl je daleko do jiné země, kde hynou. Smrt a hrůza krácejí v jeho stopách. A takový nepřítel se na nás valí. Bohové, chraňte nás!"

Do rozhořčených výkřiků přizvukujících posluchačů zalehlo slavnostní vytrubování.

Hradní stráž přiváděla poselství českého knížete. Pšované je srdečně zdravili a ochotně se rozestoupili. Poslové prošli uličkou v zástupu a poklonili se knížeti.

"Vítejte! Oznamte nám, co přinášíte od bratří Čechů!" promluvil kníže a pokynul, aby přistoupili blíž.

Jeden z poslů vystoupil a znova se knížeti poklonil. Pak pověděl, jak mu bylo uloženo:

"Máme vyříditi upřímný pozdrav bratřím Pšovánům od knížete Neklaná na Vyšehradě. Jak vám známo, vládu za našeho

knížete, který je ještě nedospělým pacholetem, vykonává jeho strýc, jasný Vratislav. A ten nám uložil odebrat se spěšně na Pšov a zde vám v této zlé chvíli zjevně prohlásit věrnou bratrskou pomoc na život a na smrt..."

Pšované přehlušili další slova mluvčího hlučným provoláváním slávy. Teprve když se hlahol utiřil, bylo zase slyšet slova českého posla:

"Od časů Dagoberta, krále franského neblahé paměti, a našeho velikého krále Sába slavné paměti, nebylo pro nás tak těžké chvíle, jako je nyní. Nám všem běží o život a o drahou svobodu. Snad ani ještě nevíte, co nám oznámili poslové z Mežska pod lesnatou Šumavou. Slyšte! Po Ohři od západu vpadlo do našich zemí veliké iránské vojsko vedené Karlem, synem císařovým. Šumavskými stezkami vniklo k nám však i druhé vojsko, nevázaní Bavoři pod hrabětem Werimarem a markrabím Audulfem!"

"Slyšte, přátelé, slyšte!" vyděsili se posluchači a vzrušeně mávali rukama.

"Hrnou se od Šumavy k Ohři a zdá se, že se chtějí spojit s Karlovým hlavním proudem, aby na nás udeřili společnou silou. Svolali jsme zemskou hotovost, ale naše síla nestačí, abychom se mohli odvážit bojovat s přesilou. Doufáme ve vaši pomoc, Pšované!"

"Spolehejte na nás! Jsme s vámi zajedno!" rozlehl se nádvořím nový pokřik.

"Také Litoměřici půjdou asi věrně s námi. Na Lemuze a Děčany spoléhat nemůžeme, nepřítel vniká jako klín mezi ně a nás. Kouřimští Zličané nám už pomoc odmítli a ani na Charváty nemůžeme čekat, neboť nás už odedávna nemilují a budou se v bezpečí své odlehle země radovat z pohubení našich kmenů. Nevědí, bláhovci, že až nenasytný nepřítel smočí svůj meč v naší krvi, napřáhne jej vzápětí i na jejich hlavy!"

"Tak jest! Hanba nesvorným Zličanům! Hanba nesvorným Charvátům!" zazněly rozhořčené výkřiky.

"Musíme spoléhat jen na vlastní síly. Pomoci se nám může dostat nejvýš od Srbů, Daleminců a Milčanů a snad od věrných přátel Luticů. K nim také je třeba bez průtahů vyslat posly."

"Dovolte, Čechové, abych vaše poselství přerušil," pravil kníže Běch a povstal ze svého křesla. "Dostal jsem hodnověrné zprávy od přímého posla lutického vévody Drahovíta, zprávy velmi neutěšené. Lutický vévoda vzkázal, že nám nemůže přispěchat na pomoc. Po Labi plují franské lodi obsazené vojskem a střeží jeho zemi. A poslyšte ještě horší zprávy: Nepřítel se k nám tlačí nejen po Ohři, ne pouze od Šumavy proniká do naší země Bavor - ale od půlnoci se k nám valí ještě třetí proud, divocí Saši, které Karel teprve nedávno podmanil. Ti již pokořili spřátelené Srby a Dalemince. Přemohli jejich vévodu Semila a v zástavu pokoje vzali mu jeho dva syny.

Nemohou nám tedy přispět Lutici, nemohou pomoci ani Srbové, ani Daleminci.

V této chvíli se k nám derou nepřátelé i z třetí strany, půlnoční. Pronikají hornatou Vrchovinou k řece Bělině a Ohři. Je smutné, že se jejich vpádu proti nám účastní i mnozí Srbové, naši příbuzní bratři. A tak se ze tří stran spojují proudy v ohromnou záplavu. Co učiníte vy, bratři Čechové?"

Kníže Běch mluvil silným hlasem. Po celém nádvoří bylo dobře rozumět jeho slovům, tak tíživým pro poslouchající Pšovany.

Český posel se znova ujal řeči:

"O této ráně jsme dosud nevěděli. Naplňuje naše srdce smutkem, ne však zoufalstvím. Vratislav, náš moudrý poručník, vzkazuje: Slabou rukou nelze zadržet protřzenou hráz, nemůžeme se postavit takové přesile. Naše země padne teď asi v pln právě tak, jako byla předtím vypálena a vybita země Lučanů. Nemáme, kam bychom ustoupili. Zličané nás nepřijmou, nepůjdeme ani do Charvát. Vy, bratři Pšované, nám ve chvíli nejtěžší poskytněte útulek. Ukryjeme se ve vašich neprostopýných hvozdech, společně se budeme bránit. Valí se na nás nesmírná záplava, nuže, ve vašich lesích uchováme své životy!"

"Ano, tak se staň!" volalo souhlasně shromáždění.

Kníže Běch vstal a vyhlásil rozhodnutí sněmu:

"Čechové, Litoměřici a Pšované se zbytky Lučanů povstanou na obranu svobody k vojně, která jim byla vnucena.

Nepřátelská přesila nás přiměla, abychom opustili své dědiny a dvory a uchýlili se do nekonečných pšovských hvozdu. Ustup začne, jakmile se nepřítel přiblíží. Zatím připravte zbraně a chystejte zásoby potravy! Bohové, stůjte při nás a při naší zemi!"

"Tak bude, náš kníže!" souhlasil všechen lid a za hlučných hovorů se rozcházel z pšovského hradu.

Čeští poslové byli pohoštěni, ale nedali se dlouho zdržet. Pospíchali zpět dát zprávu na Vyšehrad.

Těžký dusivý mrak leží na české i pšovské zemi. Lidé mají hlavy k zemi skloněné, nemohou ani vydechnout. Každým okamžikem čekají zprávu, že je nepřítel již nedaleko. Dým stoupající z hořících dědin a dvorů postupuje po Ohři k Labi. Tři nepřátelská vojska, spojená nyní v jediný nezadržitelný proud, hubí nelítostně vše, co se jim staví v cestu. Již mnoho uprchlíků se skrylo v křivoklátských lesích. Jiní, kteří se nemohli se svým majetkem vydat na dalekou pouť, odešli za Berouнку k Vltavě a k Sázavě.

Veliké ohně na Řípu, na Řivnáči a na Petříně dohasly a svolané české vojsko se shromáždilo u Vyšehradu a u Levého Hradce. S ním pak vytáhl poručník Vratislav podél Vltavy do přátelského Pšovska. Připojovalo se k němu hojně zbylých obyvatel, kteří doufali, že po boku vojska budou ve větším bezpečí. Vratislav přikázal, aby se každý dobře zásobil potravou, a zejména aby s sebou hnali všechen dobytek.

Na Pšově je živo ve dne v noci.

Kmet Soběrad je po dobu vojny polním vůdcem. Uvážlivě řídí všechny přípravy. Dává svázet velké zásoby potravin i výzbroje na hradiska ukrytá v lesích, především na skalní hradiště u Kaniny, v Dra-žejově a na Vrátnské hoře.

Dobytěk je zaváděn až do vzdálených roklí u pramenů Pšovky.

Za pět dnů po sněmu na Pšově přichvátal na hrad zástup Litoměřiců, někteří i s ovázanými ranami.

"Záplava nepřátel se valí v patách za námi!" volali. "Litoměřický hrad hoří!"

Ohlásili, že hlavní síla branné hotovosti Litoměřičanů ustupuje podle ujednání na pšovské území a uchýlí se do vykázaného pevného hradiska dražejovského.

Nepřítel je tedy již nedaleko a pronikl také na pravý břeh Labe. Nelze váhat už ani hodinu. Nepřátelští jezdci tu mohou být každou chvíli.

Kníže Běch dal znamení k ústupu.

"Do lesů, do lesů!" zní heslo od úst k ústům a všechno obyvatelstvo se dává na připravený ústup.

Z Pšova i z Vehlovic, Mlázic, Rousovic a z širokého polabského kraje se lidé stahují s vojskem do lesů na horní Pšovce. Jejich přesun obezřele řídí polní vůdce Soběrad.

Přišli poslové, kteří oznámili, že české vojsko šťastně překročilo Labe a táboří u Niněchova na cestě ke Kanině.

Na výšině Chlomku zůstala strážní hlídka. Je odtud vidět daleko široko.

Na planině za horou dohonil ustupující zástupy kníže Běch se svou družinou. Veze si z Pšova to nejdražší, co mu zbylo - synáčka Slavi-bora, šestiměsíčního sirotka po nedávno zemřelé matce.

Ještě než zašlo vojsko u Strážnice do lesů, spatřilo, že nepřítel zapálil Mlázice.

Tak blízko jsou už jeho jezdecké hlídky!

Kníže Běch se na chvíli zadíval na svou krásnou polabskou nížinu. Teď tu bude pustě řídit sveřepý nepřítel...

Vytasil meč a vykřikl:

"Rodný Pšov si od nich zhanobit nedám! Na koně!"

Dal malého Slavibora s chůvou do ochrany věrného Soběrada, a navzdory tomu, že jej kmet od jeho úmyslu zrazoval, obrátil se s malým oddílem vojska zpět k hradu.

Frankové směle postupují krajinou hojně zarostlou ovocnými stromy. Protože nikde nenarážejí na odpor, nedbají opatrnosti, a tak se stalo, že jejich hlídka narazila na skrytou zálohu knížete Běcha, když se již chystala vjet na opuštěný hrad. Potyčka netrvala dlouho a Běchova družina zahнала překvapené Franky na útěk.

Za chvíli vyrazily ze střechy dřevěného paláce pšovského hradu ohnivé plameny.

Běch zastavil koně na nádvoří, seskočil a tiše hleděl na ničivý rozmach dravého živlu.

Byl pohnut a stěží se ubránil slzám.

Zde prožil svá dětská léta, zde vstoupil na knížecí stolec...

Množství vzpomínek mu probíhalo zasněnou hlavou. Nejvíce jej však tížila myšlenka na manželku, která zde teprve přednedávnem zemřela v jeho náručí.

Před čerstvou mohylou na obrubě hradu stál dlouho se svěšenou hlavou.

Až když ho družina upozornila, že zapálila i budovy v podhradí a dým zaplnil všechno prostranství, s povzdechem vsedl opět na koně a spěšně vyjel branou z hořícího hradu.

Franský předvoj, zpraven zahanou hlídkou o přítomnosti pšovského vojska, zastavil u Vehlovic další postup podél Labe. Zapálil dědinu a dal se odbočujícím táhlým žlabem k chlomecké planině. Tam ještě zahlédl některé tlupy uprchlíků, jak unikají do lesů po starobylé zemské stezce.

Kvečeru dorazily nepřátelské hlídky do širokého údolí křivé říčky Pšovky. Jejich zrakům se objevily první pískovcové skály, které tu strměly do výše jako ohromné hradby.

Soběrad poslal obezřetně napřed jeden oddíl vojska nahoru na skály, aby tam hlídal cestu údolím a v případě potřeby chránil utíkající lid. S ostatními zástupy zatím prošel branou u Strážnice na kraj hlubokého hvozdu, který tu měl svůj počátek.

Ještě včas, právě v poslední chvíli, unikli Frankům i uprchlíci z Vehlovic, z Mlázic a jiných dědin na té straně a šťastně se připojili i se zachráněným dobyt看em k vojsku. Pomohl jim kníže, který se vracel se svou družinou z hořícího Pšova. Pomalu táhl za vojskem, zachraňoval opozdlé uprchlíky z vesnic a zadržoval dotírající nepřátelské hlídky.

Noc přišla dřív, než mohly unavené zástupy Pšovců dojít do bezpečného útočiště na skalním hradišti u Kaniny.

Soběrad přikázal, aby postavili ležení v lese.

Kníže Běch zatím hlídal na opevněném vrchu Strážnici vstup zemské stezky do hvozdu a bděl nad bezpečností svého lidu.

Celou noc bylo slyšet rány seker, skřípání pil a rachot padajících stromů.

Stezka do lesů byla zatarasena záseky.

Na Ingelheimu

V půvabné kotlině opodál mocné řeky Rýna, obklopený vysokými lesnatými vrchy, leží královský dvorec Ingelheim, oblíbené letní sídlo franského císaře Karla Velikého.

Proslulé jsou jeho přírodní krásy i nádhera vysokých paláců "o stech sloupů a tisíci komnatách" s mistrnou uměleckou výzdobou. Císařova fale se skládá z mnoha souvislých budov se dvěma velikými dvory a s jedním malým. Zvenku se podobá spíše velikému uzavřenému klášteru. Nemá žádné zvláštní opevnění, jenom vnější zdi budov jsou velmi silné a téměř bez oken. Kolem dokola je Ingelheim obehnán jednoduchým plotem, spleteným z proutí.

V rozsáhlých lesích, které dvorec obklopují, loví mocný panovník rád zvěř. Blízkost Mohuče a jiných měst i křižovatka průchodních cest jeho obrovské říše udržují ho ve stálém styku s obyvatelstvem všech jeho zemí, s velmoži i říšskými úředníky.

Celé léto vždycky procestuje císař Karel se svým dvorem po roztroušených venkovských falcích. Těchto královských dvorců je víc než sto, nikde se proto dlouho nezdrží, nikdy je ani nemůže všechny v jednom roce navštívit. Karel by nejraději zůstal v Ingelheimu celé léto, tak jako v zimě v Cáchách. Ale zásobovací potíže, které se dostávají po

čtrnáctidenním pobytu, ho nutí, aby se na nějaký čas odebral do jiného dvorce, kde už čeká plná špižirna i sklep, dobře zásobený pro početný císařský dvůr a množství hostů, přijíždějících z říše i z dalekých zemí.

Tentokrát Karel svůj pobyt v příjemném Ingelheimu prodloužil. Odtud vyslal koncem května svého dvaatřicetiletého syna Karla, zkušeného již válečníka, v čele silného vojska po Mohanu na východ, aby dobyl "zemi Beehaimů" - nynější Čechy - poslední ještě svobodnou zemi v Polabí. Tady chce vyslechnout zprávu o jeho slavném vítězství. Na Ingelheimu jsou s císařem nyní pouze jeho dcery. Oba mladší synové, Pipin a Ludvík, meškají daleko ve svých údělech. Pipin žije ve slunné Itálii, kde ho - sotva čtyřletého - otec učinil králem. Od saské války nepřišel domů na návštěvu. A pobožný Ludvík se vůbec straní volného dvorského života. Dlí ve své Aquitánii a modlí se v klášteře. Je sice ještě jeden císařský princ naživu, ale o tom se nesmí mluvit. Prvorozený Karlův syn, hrbatý Pipin, který se kdysi v Řezně pokusil vlastního otce zavraždit, je už dlouhá léta zavřen kdesi v žaláři. Starý císař čeká na zprávy o nepochybném úspěchu válečného tažení dlouho a netrpělivě. Předevčím však již přinesli jezdci vyslaní od syna skvělé zprávy.

Mladý Karel pronikl po řece Agaře (Ohři) hluboko do země Lučanů. Také druhé, bavorské vojsko vtrhlo úspěšně přes Šumavu. Nejradostnější však byla na Ingelheimu přijata zvěst, že si vede nadmíru skvěle i třetí, severní vojsko Sasů - přece teprve nedávno pokořených - i s pomocnými pluky slovanskými. Porazilo Dalemince a donutilo jejich krále Semila, aby dal své dva syny jako rukojmí za další udržení pokoje. Toto vojsko nyní tedy může bez překážek proniknout krušnohorskou vrchovinou do Lučan a do Cech. Všechny tři armády se teď již asi spojily a neodolatelně drtí odpor českých kmenů...

Dnes strojí císař velkou hostinu na oslavu nastávajícího vítězství nad českými kmeny. K jeho říši bude v nejbližších dnech připojena zbývající země před Labem, která ještě nepodlehla jeho moci. Brány, budovy i věže rozsáhlého Ingelheimu jsou ozdobeny prapory a věnci.

Na Ingelheim se již sjeli hosté. Čekají na císaře, až se vrátí z honu. Karel je prý ve znamenité náladě, hosté také. Dnes asi nebude příliš obtížné získat od císaře nějaké dobré léno nebo výnosný úřad.

Na hlásné věži zazněl hlas rohu.

Kdo to ještě přijíždí? Vzácný host - sám arcibiskup mohušský s nevelikou družinou.

Širokými vraty vjeli jezdci do prvního nádvoří. Až k obrubni falcké studny. A již přibíhá vznešený císařský komoří Osulf se sluhy, aby vysokou návštěvu uvítal.

Komoří Osulf, jeden z nejvyšších říšských úředníků a císařových milců, uctivě se klaní před arcibiskupem, bere jeho koně za uzdu a druhou rukou přidržuje zlatem zdobený třmen, aby církevní hodnostář mohl pohodlně sestoupit.

Arcibiskup však sedí dál na koni nepohnutě jako socha.

Hledí zamračeně. Neodpovídá ani na pozdrav.

Stalo se snad něco nepříjemného?

Najednou arcibiskup trhne uzdou, bodá koně a beze slova vysvětlení ujíždí zpátky z brány Ingelheimu ven na rýnskou cestu. Překvapená družina poslušně za ním.

Komoří Osulf zůstal stát celý zrudlý na nádvoří. V rozpacích se rozhlíží po svědcích neslýchané urážky, jako by čekal od někoho vysvětlení arcibiskupova nezvyklého chování.

Přistoupil k němu štolba a uctivým hlasem pověděl:

"Urozený pane, arcibiskup se rozhněval..."

"To vím, štolbo, ale nemá proč - stalo se mu něco?" podrážděně vykřikl komoří.

"Stalo se, urozený pane! Přidržel Jeho Milosti levý třmen místo pravého."

Po štolbově vysvětlení sklopili okolostojící hlavy. Ano, stalo se. Ne komořímu, nýbrž arcibiskupovi se tu stala urážka. A to asi neskončí dobře.

Komoří Osulf se zaraženě vracel pomalým krokem do paláce. Jak jen se mohl tak splést! Vlasy by si teď z hlavy strhal. Mocný arcibiskup bude jistě urážku mstít.

Po císařské falci se hned rozneslo, co se právě přihodilo. Komoří si dobře všiml, jak se mu všichni rozpačitě vyhýbají z cesty. Večer, až se vrátí císař, bude asi zle.

V otevřené sloupové chodbě zastavil skleslého komořího říšský kancléř Erchanbald.

"Vím už, milý Osulfe, o té nepříjemnosti," začal hned kancléř, "a poslyš, co ti radím jako tvůj nejlepší přítel. Vsedni na koně a uháněj za Jeho Milostí - snad ti odpustí!"

"Věř mi, Erchanbalde, že v tom nebylo nic úmyslného," vysvětloval nešťastný komoří.

"Věřím dojista," vpadl kancléř, "ale běž o to, aby ti uvěřila i Jeho Milost."

Komoří div ze schodů nespádl, když se potácel do své jizby.

Z hořejšího patra paláce zaznívají teskné zvuky harfy. Tam u okna v rohovém pokoji sní nejmilejší císařova dcera, sličná Berta, o své beznadějně lásce k švarnému dvořanu Angilbertovi. V jiné komnatě, na druhém rohu rozsáhlého paláce, vyhrává něžnými prstíky na klávesách malých pisklavých varhan pobožnou píseň druhá císařova dcera, zlatovlasá Ema. I ona tak ulevuje stísněnému srdci.

Od té doby, co ji otec v zimě přistihl s tím zábavným vševědem Einhardem, nesmí se zúčastnit žádné zábavy, výletu nebo hostiny, kde by se s ním mohla setkat. Vždyť přece Ema za to nemůže, že otec někdy nespí! Tenkrát když posvítla Einhardovi loučí na cestu z paláce, byla tuze překvapena, když uviděla, že venku na schodišti leží na tři prsty kypřého sněhu. Tolik ho napadlo - a jí se zdálo, že seděla s Einhardem u krbu jen malou chvíli. Jak se tehdy nasmála jeho historkám z dvorského zákulisí!

Co měla, chuděra, dělat? Kdyby nechala Einharda, aby přeběhl dvůr, bylo by ráno nad jeho stopami řečí, že by na císařském dvoře hučelo jako v úlu. Jen v dobrém úmyslu, aby předešla zbytečným a zlomyslným klepům, vyvedla Einharda potajmu z paláce a s velkou námahou ho přenesla přes dvůr. Sníh chrupal pod jejími kročejí a snad i ona sama

trochu vzdychala pod těžkým břemenem - najednou se otevřela okenice v císařově komnatě a už to bylo!

Měsíc svítil na vyjasněném nebi jako rybí oko a otec volal přísně z okna:

"Hned pojď ke mně, Einharde! Nahřeji ti trochu nohy. Zdá se, že se bojíš šlápnout do sněhu..."

Co bylo potom v otcově ložnici, o tom Ema nic neví.

A dál se už nestalo nic. To jen mezi dvořanstvem a služebnictvem se o ní pořád něco šušká. Nejraději by ji přinutili jít do kláštera - a to ona přece nepůjde!

Uprostřed chodby je hned vedle schodiště pokoj třetí sestry, Adléty. Dveře jsou zavřeny, ale uvnitř vrčí kolovrátek. Pradlena je nějak mrzutá, nit se jí trhá - Adléta najednou mrštila kolovratem do kouta a zaryla hlavu do podušek na lůžku. Ztichlým pokojem se teď rozléhá dušené dívčino stání.

Ano, ubohá Adléto, jsi věru tuze nešťastná. Mezi hosty na Ingelheimu kdosi schází... nu, a to každý vrabec na střeše čimčaruje, že dnes bude krásnou Adlétu jistě bolet hlava a že se neobjeví ani u večerní tabule.

Tesknost a žal naplňují srdce císařových dcer. Všeho mají nadbytek, žijí v přepychu, a přece jim často po hezkých lících sklouzne slza z oka. Císařovy dcery se potají trápí, neboť ani výsost trůnu není ušetřena lidského bolu a strastí. U dvora každý ví, co je příčinou jejich smutku. Přespřílišná láska jejich starého otce. Císař, nyní již pátým rokem zase vdovec, miluje své dcery tolik, že se od nich nechce nikdy odloučit. Stále je vozí s sebou a nedovoluje, aby se provdaly.

Nejstarší ze sester, veselá Rothaida, a nejmladší sestra, poněkud výstřední Gizela, nezůstaly doma u vzdychajících sester, vyjely si raději na zábavný hon s otcem a s veselými společníky.

Za chvíli křikl komoří Osulf z pavlače na štolbu na dvoře:

"Osedlej dva koně!"

"To pojedu také, urozený pane?"

"Také - a dělej honem!"

Hlásný na věži zatroubil císařské fanfáry.

Dvůr ihned ožil a zahemžil se pobíhajícími lidmi.

Císař přijíždí!

Otevřenou bránou vjíždí početná družina. Vpředu vznešený císař, oděný po svém zvyku prostě, jako nějaký obyčejný zeman. Jen stříbrný lem na kabátci a stříbrný pás s drahocenným mečem prozrazují vyšší osobnost.

A po Karlově boku - mohučský arcibiskup!

Starý císař seskočil kupodivu svižně z koně, hodil jeho uzdu přibíhajícímu štolbovi a přidržel arcibiskupovi pravý třmen. Arcibiskup se rozhlédl s těžko potlačovaným úsměvem po všem lidu na nádvoří a šinul se z koně dolů na odiv všem přítomným hezky zvolna, aby slastný okamžik náležitě vychutnal.

"Arcibiskup se vrátil!" zněla po Ingelheimu čerstvá novina. "Sám císař mu podržel třmen!"

"Přijmi, Tvoje Milosti, skromné pohostinství našeho Ingelheimu!" pověděl císař k hrdému arcibiskupovi a vyzval ho do paláce.

Karel převyšoval zavalitého arcibiskupa o celou hlavu. Kráčel vedle církevního hodnostáře s úsměvem v růžovém obličejí, vroubeném světlými splývajícími vlasy a dlouhými přizrzlými vousy. Více než šedesátiletý panovník měl dosud statnou, mohutnou postavu, třebaže trochu přitloustlou. Jeho živé oči si všeho všímají a jistě jim nic neujde. Rozruch na dvoře brzy utichl.

Komoři ani štolba už na koně nevsedli.

Krátkou modlitbu, kterou pronesl dvorní kaplan na počátku hostiny, vyslechli přítomní vstojí. Pak se hned podle svých hodností usadili a vesele se bavili. Císař neměl u tabule rád tichou, zdrženlivě obřadnou společnost.

Karel měl po pravici mohučského arcibiskupa, po levici svého dvorního kaplana, kolínského biskupa. Dál se usadili vévodové, dvorní úředníci, biskupové, opati, přední válečníci a císařovi vazalové, pokud se mohli na rychlé pozvání na Ingelheim sjet.

Dnes se zábava u tabule rozproudila rychleji než kdy jindy. Císař byl v dobré míře a smál se, kdykoli pohlédl na svého milého komořího. Osulf se nestačil červenat a uhýbal císařovým zrakům, jak mohl.

Kancleř Erchanbald zatahal po straně Osulfa za loket a šeptl k němu: "Už je to dobré, nemusíš se rdít jako družička."

Hodovní síň byla ozářena sty svíček, až se mozaikové obrazy na stěnách třpytily. Celou podlahu pokrývají nádherné orientální koberce, nikdo si tu nesmí ani odplivnout. Na stolech se lesknou zlaté a stříbrné misky a poháry. Mezi nimi nesmí nikdy před císařovým křeslem chybět kytice lilí, růží, rozmarýny, mečíků a slunečnic.

Jídel bylo na vybranou. Tři kusy černé zvěře a dva srnce přinesli honci z dnešního lovu. Císaři předkládají jeho oblíbenou srně na rožni. Karel sám není v jídle vybíravý, stačí mu prostý pokrm, i vína popijí vždycky jen střídmě, dbá však o to, aby jeho hosté měli u tabule všeho hojnost.

Pištci, trubači, flétnisté, loutnaři a bubeník horlivě ukazují své umění a baví hodovníky.

Císařovy krásné dcery, které nescházejí při zadně tabuli, sedí také dnes naproti svému otci. Jen Adléta se pro churavost omluvila, místo ní dovolil tentokrát otec přijít půvabné Emě. Sestry jsou nastrojeny v hermelínu, ozdobeny perlami, drahými kameny a závoji protkanými zlatem. Nejmladší Gizela by se chtěla zdát větší, objevila se proto ve vysokých střevisích s dřevěnými podstavečky na způsob řeckých koturnů a s vysokým účesem. Dovede vždycky nějakým, třeba i výstředním nápadem na sebe upoutat pozornost mladých dvořanů. To se však podařilo i její sestře Rothaidě, která - sama ještě jako květ - přizdobila mnoha květy svůj oděv i vlasy, a líce měla namalovaná, že byla jako růže.

V nádherných brokátech a vzácných kožešinách se objevili i uhlazení dvořané. Jen císař sám byl jako vždy oděn prostou plátěnou košilí a vlněným modrým kabátkem, lemovaným hedvábím. Všichni znají jeho odpor k přepychovým

cizokrajným oděvům. Vypravuje se o něm, že se jen dvakrát v životě oblékl do skvělého šlechtického roucha: to v Římě na sebe vzal na velké papežovo naléhání dlouhé římské šaty, nádherný plášť a zlatem vyšité střevíce. Po zvěřině se podávali znamenití rýnští lososi, vysoké sladké moučnický a vzácné ovoce. Tu již císař vstal a vzal do ruky pohár vína. Hudebníci zahráli krátkou fanfáru. "Připíjím na zdar našeho válečného tažení proti slovanským pohanům. Ve jménu Páně pro čest a slávu naší říše a svaté církve!" Hosté, kteří povstali současně s císařem, pozvedli své číše a nadšeně provolali císaři slávu. Hudebníci spustili znova hlučnou fanfáru. Hráli tak dlouho, dokud císař zas nepostavil pohár na stůl. Jako náraz postavili své poháry i ostatní hosté. Císař usedl do svého křesla a k přípitku povstal mohušský arcibiskup. "Slyšeli jsme potěšující zprávy z válečného pole. Milostí boží byl poražen Semil a naše vítězná vojska stojí v zemi slovanské a ničí ji. Bůh vede tvého syna, ó vznešený císaři, k veliké slávě, neboť vydává v jeho ruce tuto prokletou pohanskou zemi. Nechť jen nyní tvůj statečný syn, zahrnutý milostí boží, dokoná pevnou rukou a neúprosným mečem své velké poslání, aby byla zničena slovanská síla na Labi. Tvůj syn, nejmocnější cízare imperátore, nesmí podlehnout slabosti a nesmí se spokojit jen podrobením slovanských zemí. Tvrdě musí splnit svůj úkol, jakož psáno jest, že mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: Nepřátelsky zacházejte s těmi Mediánskými a zabijte je! Bud pamětliv - ó císaři římský! - co učinil národ vyvolený, když mu vydal Bůh město Jericho v zemi zaslíbené. Slyš, co v Knize Jozue o tom psáno: A pohubili ostrosti meče jako proklaté všecko, což bylo v městě, od muže až do starce, a až do vola, dobytčete i osla... Válka je tvrdá, ale Bůh naší tvrdost schvaluje. Neboť pravil Hospodin zástupů vůdcům lidu izraelského: Zničte a zahladte všecko a neslitovávejte se nad nikým! Tys, vznešený imperátore, vyvolený boží a na tobě jest naplniti slova Písma, aby jeden Bůh a jedna říše byla na povrchu země. Církev svatá ti bude žehnati, tobě, svému nejpřednějšímu i nejmocnějšímu synu. Vivat Carolus, serenissimus Augustus, Imperator Rex! Sláva jemu i jeho vítěznému synu!" A opět všichni připíjeli a dlouho volali slávu za hlaholu hudců. Císař stiskl arcibiskupovi se zbožným povzdechem ruku: "Doufám v pomoc boží!" Tišeji pak ještě dodal: "Zítřka, arcibiskupská Milosti, dám po mši svaté připsat nové tři statky v Durynsku tvé kapitule - a nezapomenu ani, až se syn šťastně vrátí." Arcibiskup zkrčil ruce na prsou a důstojně se uklonil. Po přípitcích nastala již volnější zábava. Kolem císaře se nakupil houfec předních dvořanů a jeden přes druhého se snažil blýsknout se učeností, duchaplností nebo vtípem. Karel rád besedoval o učených věcech, ale také se rád zasmál. Komoří Osulf se přitočil k císařovu křeslu a políbil ruku se zlatým prstenem, jež volně spočívala na opěradle. Císař se tvářil, jako by nic nevěděl, ale svého oblíbence si dobře všiml. Jen si pohladil dlouhou bradu. Kancelář Erchanbald dal přinést nádherný stroj, jakési vodní pře-kapávací hodiny, a postavil je na stůl před císaře. "Jsou již spraveny a opět ukazují své divy," poznamenal uctivě. Císař si potěšen prohlížel se zájmem podivuhodné arabské hodiny, na nichž ze stříbrného pohárku pravidelně kapala voda. Velmi ho mrzelo, že se tento skvostný dar bagdáského kalífa Hanina ar Ra-šida polámá. Rád se jím chlubil svým hostům, stroj udával nejenom denní čas, ale i příliv a odliv moře a běh hvězd. Skoro osm let šel dobře, až letos koncem zimy se najednou zastavil. Císařovy dcery si prý se strojem hrály - říkalo se u dvora potichu. Ve stejnou dobu posel v císařském zvěřinci také převzácný slon Abul Abaz, rovněž kalifův dar. Slon se těšil nevidanému zájmu a obdivu obyvatelstva Cách i všech hostů, kteří zavítali do hlavního města Karlovy říše. Nikdo tu do té doby takového podivného chobotnatce neviděl. Lvi, medvědi a jiná dravá zvěř zdaleka nebudili tolik zvědavosti. Císaře zpráva o jeho konci opravdu zarmoutila. Ještě že se našel dovedný umělec, který opravil alespoň tyto divuplné hodiny. Karel nespustil ze stroje oči, jako by počítal drobné vodní kapičky. Zaradoval se jako dítě, když po chvíli vyběhla pod pohárkem na hodinách stříbrná kulička a s cinknutím skočila do podložené misky. Odtud běžela žlábkem do stroje, v němž otvírala okénka, umístěná po jeho obvodu. Císař sám nahlas počítal: "Jedna, dvě, tři..." pokud se okénka otvírala. Z každého vystoupila drobná figurka jezdce na koni. "Devět!" napočítal císař. "Je devět hodin! Nařídils, milý Erchanbalde, hodiny po arabském způsobu na dvanáct v poledne, že ano?" otázal se císař. Kancelář se uklonil. "Po našem tedy začínáme druhou hodinu noční, není-liž pravda, Alkuine, můj ctihodný učitel a nejdražší mistr?" Učený Brit, kdysi Karlův dvorní hvězdář, filozof a pedagog, teď už několik let opat v klášteře v Toursu, císaři přisvědčil: "Ano, my se řídíme světlem a tmou. V tuto roční dobu máme dvanáct dlouhých hodin od východu slunce do západu a

dvanáct polovičních krátkých hodin nočních. Je teď tedy skutečně druhá hodina noční."

Okénka se zase zavřela a z pohárku kapala znova voda.

Z kouta prostorné hodovní síně se ozvaly zvuky harfy. Shromáždil se tam mladší svět dvorské společnosti a bavil císařovy dcery.

K císaři přispěchal čilý Einhard, třicátník malé postavy a živých očí, proslulý dozorce nad císařskými stavbami. Uklonil se a pravil:

"Máme pro dnešní večer novinku - ministr Angilbert prosí o dovolení, aby směl zazpívat píseň, kterou z poslední cesty Vestfálskem přinesl náš slavný sběratel písní opat Alkuin."

"Ať zazpívá náš Homér, co mu Flaccus našeptal!" odvětil císař s úsměvem. Homér bylo důvěrné jméno ministra Angilberta a Flaccus zase učeného Alkuina, užívané v nejužší společnosti císařových přátel. Sám císař byl v tomto kroužku milců nazýván králem Davidem.

Kronikář Einhard zatřukal na zlatou mísu a vyhlásil:

"Přednesena bude pohnutlivá píseň o milosti boží dopuštěném obrácení saského vévody Widukinda na pravou víru." Společnost utichla.

Sluhové přinesli poblíž k císaři sedátko. Na ně se posadila trochu rozčilená krásná císařova dcera Berta. Podali jí nádhernou harfu, bohatě vykládanou a vyzdobenou zlatem, stříbrem a kostí.

Berta zabrnkala jakousi předehrou. Jemné prsty se lehounce probíraly zvuknými strunami. Na neklidného pěvce Angilberta, svého budoucího manžela, neodvážila se ani pohlédnout.

Harfa ztichla, ale za okamžik zazněla znova - a to již zpěvák začal svou píseň.

"Ta válka saská trvá už dlouhých deset let,
tu praví Karel vojsku: Než vrátíme se zpět,
chci s Widukindem jednat a přátelský mír dát,
jdi pro něj, Adalwine, na jeho pevný hrad!
Ať přijde na mé slovo - i rukojmí mu dám,
že bezpečný zde bude, to jemu přísahám.
I přišel saský vůdce o smíru pojednat,
by s Frankem Sas žil dále co s věrným bratem brat.
Chtěl Widukind též poznat, co víra křesťanská,
zda většího má boha než jeho pohanská.

Přestrojen za žebráka - byl vánoční to čas -
do chrámu Páně vstoupil, kde zářil světél jas.
Tam písně zbožné zněly ze srdcí věřících,
a kněží mnoho spatřil, mše svaté sloužících.

Král Karel na kolenou, s ním šlechta modlí se,
a všichni před oltářem Kristovi koří se.
I spatří Widukind Sas, jak obraz zasvítí,
a Ježíš, malé dítě, mu čelo políbil.

Tu padá žebrák k zemi a slyšet jeho hlas:
Já pohanství se zříkám, neb přišel už můj čas,
jsem Widukind, král Sasů, chci vaši víru mít,
chci s vámi Bohu sloužit a po křesťansku žít.

Král Karel hned jak přítel vévodu objímá,
volání slávy náraz kostelem zahřímá.
Je konec vojny kruté, Widukind láme meč,
kříž spojil s Frankem Saša - už nehrozí jim seč..."

Píseň o největším Karlovu soupeři, západosaském hrdinovi Widukindovi, přijali hosté s potleskem. Widukind věrně vazalství již nikdy neporušil, a tak umožnil Karlovi, že s veškerou svou silou mohl udeřit na zbývající kmeny východních Sasů.

Císař, polichocený vzpomínkou ze staré vojny, volá zpěváka k sobě a vyslovuje mu svou pochvalu. I arcibiskup podává Angilbertovi srdečně ruku za zbožnou píseň a chválí jeho příjemný hlas.

Stejný úspěch měla píseň - hostům už dobře známá - o pověstné bitvě v průsmyku Roncesvalském v Pyrenejích, v níž bylo slaveno neslýchané hrdinství hraběte Rolanda.

Karel byl již poněkud unaven. Usadil se pohodlně v křesle a zabrán ve vzpomínkách na slavné války s divokými Sasy nevěnoval mnoho pozornosti druhému zpěvu o dobrodružné výpravě proti španělským Maurům.

"Nasbíral jsi mnoho písní, milý Flaccu?" zeptal se císař po chvíli ticha Alkuina.

"Štěstí mi přálo, pane. Celý sešit jsem popsal. Našel jsem i velmi staré písně... ale teď jsem rád zajel na tvůj krásný Ingelheim, abych si tu odpočinul. Pro mé staré kosti už cestování není. Raději sedávám ve své jizbě v tichém Toursu a přepisuji, co mi přinesly mladší nohy."

"Však jsem rád, opate, že ses opět dal po kolika letech vidět na mém dvoře. Často vzpomínám na doby, kdy jsem sedával s dětmi u tvých nohou a poslouchal tvé učené výklady. Také mne v zimě trápily bolesti v kostech - nu, nejsme již mladí. Věřím, že jsi teď ve svém klášteře na luzné Loiře spokojenější, než jsi byl zde, v tom neutuchajícím světském hluku a ruchu. Žijeme tu vlastně stále jako ve válečném táboře - a to není přiměřené tvému hloubavému duchu." Císař se ťukl rukou do čela a spěšně dodal: "Abych nezapomněl, milý Flaccu, připomeň mi, ještě než se vrátíš do svého Toursu, co bys potřeboval pro klášter a pro své školy. Milerád ti všechno poskytnu."

"Jsi velmi laskav, Davide!"

"Ano, můj drahý, k tobě jsem laskav," smál se císař, "ale na ty zatvrzelé pohany laskavý nebudu! Přemýšlel jsem v noci, jak jsi mě včera nabádal, abych byl k podrobeným Sasům a Slovanům mírnější. Tomu však ty, milý opate, nerozumíš. To je věc nás válečníků. Slovo přijde na řadu, teprve když už meč svou úlohu vykonal. Velice si tě vážím, jak dobře víš. Do těchto věcí mi však nemluv... Nuž, na tvé zdraví, zbožný mistře! Ať ještě dlouhá léta spravuješ své školy!"

Císař si připil s učeným opatem, který si v poháru sotva omočil rty, a pak povstal.

Alkuin vida, že rozhovor s císařem končí, ještě vážně podotkl:

"Nehádám si dlouhých let, císaři. Snad se vidíme už naposled..."

Karel obrátil Alkuinova vážná slova v žert a poklepává sedmdesátiletému opatovi na rameno, pravil s úsměvem:

"Uvidíme, kdo z nás obou bude druhému připravovat místo v nebeském království!"

Potom se císař úklonou rozloučil s hosty a přál jim příjemné pobavení. Jen nepostradatelného kronikáře Einharda vyzval, aby jej následoval, a odebral se do své komnaty.

Předčasný císařův odchod od slavnostní tabule společnost sice překvapil, ale kancléř Erchanbald prozradil, že na chodbě už dlouho čeká důstojník, vůdce jezdců, kteří přinesli poselství z bojiště.

"Císař bude psát odpověď," řekl Erchanbald a pozvedl číši. "Na brzké skončení vítězného tažení!"

Vyprázdnil pohár a s ním všichni rozjaření stolovníci.

Rozsvícená světla ozářila císařovu pracovnu.

"Einharde, zavolej písaře!"

Císař přecházel dlouhými kroky komnatu a probíral se rukou v bradě.

Písař přistoupil k připravenému pultu a namočil labutí pero.

Karel začal diktovat svou zfranštělou latinou. Zprvu váhavě, s přestávkami, ale pak již zcela plynule. Jeho hlas, nejdřív trochu zastřený, se za chvíli hlasitě rozezněl.

Milý synu!

Potěšils svým listem svého starého otce. Bůh Ti odplatí! Zlápakost-nice, která mi zabránila táhnout v čele vojska, teď polevila, už mohu zase jezdit na koni. Vydrží-li horké počasí, zkusím si také opět zaplavat v Rýně. Dá Bůh, že teplé prameny cásske'mne pozdravíuplně. Těším se tam, avšak dříve vyčkám Tvého návratu a pak pojeděš do milých Cách v slávě se mnou. Tobě tam budou k libosti hlučné slavnosti, mně teplé koupele v léčivých pramenech.

Tvé tažení šťastně začalo a v této chvíli, doufám, leží všechna tři vojska spojena pod Tvým velením na Agaře. Je to zatím největší podnik v Tvém životě. Proto teď nepohrdni mou radou. Přes třicet let jsem válčil se Sasy, dvacet tažení jsem proti nim podnikl, než jsem je úplně pokofil. A co jiných bojů bylo! Vždyť ani jediný rok mého dlouhého vládařství neuplynul bez války. Mám tedy dost zkušeností, abych Ti poradil.

Nad svobodným a svobodmilovným národem -jako jsou Slované -nikdy nezvítězíš, budeš-li s nimi bojovat jako rovný s rovným. Na takové národy musíš jinak: Jen s velkou přesilou, která by je rozdrtila, a jen tehdy, jestliže jsou rozdrobeny. Zvítězil jsem nad saskými kmeny, protože jsem si je podroboval jeden po druhém. A tak je třeba jít i na Slované. Máš usnadněnou úlohu tím, že se Slované nikdy nespojí dohromady, nýbrž vždycky se klidně dívají, jak ten nebo onen jejich bratr padá naším mečem - stejně tupě jako čekají ovce, až na ně dojde jít pod nůž. Oni se dokonce ještě těší z toho, když jim ubíjíme souseda!

Využij této vzájemné nevráživosti Slovanů a podněcuj mezi nimi zášť: mezi Srby a Lučany, mezi Lučany a Čechy, mezi Čechy a Zličany a Charváty a stejně tak všude jinde. Člověk člověku vlkem - praví přísloví, a to platí nejvíce o Slovanech. Slovan Slovanu vlkem - a my z toho máme užitek V Tvém vojsku teď bojují Obodrité a Srbové, v budoucnosti se za nás budou bít i Lučané, Čechové a Charváti.

Jedno Ti radím, až zdrtíš přesilou tu pohanskou havěť: pobij, vypal - neživ! Slované mají tuhý život, jsou jako zbitá kočka: myslíš, že leží bez života, a hle! kočka najednou vyskočí a vydrápne Ti oči. Pamatuj, že hrozná porážka u Wogastisburgu nebyla dosud pomstěna!

Aby se podrobené země nebouřily, přiveď tam naše kněze, a ti se již postarají, aby Tě lid poslouchal jako Boha. Kdo se nedá pokřtít, tomu sraz bez rozpaků hlavu a uvidíš, že celá země bude naráz křesťanská a naše. Tak si počínám já a Bůh mému počínání žehná. Čiň podobně, milý synu, pro čest a slávu boží i svou vlastní. Modlím se za Tebe každodenně a raduji se, že milost Páně je s Tebou.

Kéž ve jménu božím i tuto výpravu šťastně dokonáš!

"Einharde, přečti mi to celé!" požádal císař kronikáře a usedl do pohodlného křesla.

Když Einhard dočetl, přemítal císař ještě malou chvíli a pak spokojeně zakýval hlavou. Postavil se k pultu a písař mu podal brkové pero.

Císař se na pergamentu těžce a neobratně podepsal. Namaloval svůj monogram v podobě kříže a přitom zkormouceně vzdychl:

"Psaní je těžké umění, milý Einharde! Už se to snad nikdy pořádně nenaučím. Jak pohodlné to měl gótský král

Theodorich se svým jménem, vyřezaným v zlaté destičce! Strčil namočený brk do dírek v plechu, a podpis byl hotov bez trápení... Nu, už je to. Myslím, že se mi to tentokrát povedlo."

Kronikář pohlédl na pergamen a pochválil neumělý podpis:

"Velmi dobře, císařská Milosti!"

Před Karlův křížový monogram připojil slovo Signum, tj. znamení, a za monogram pak ještě Caroli serenissimi imperatoris, tj. Karla nejjasnějšího císaře.

Karel se ještě jednou se zalíbením podíval na svůj pracný podpis a poručil písaři, aby přivěsil pečeť.

Císařský list byl připraven k odeslání do pole.

Za jítřího úsvitu vyjela z brány Ingelheimu četa jezdců. Zahnuli k Mohuči. Tam pak po dřevěném mostě přešli Rýn a dali se podle řeky Mohanu k východu.

Hradsko u Kaniny

Nemohlo být lepšího útočiště pro prchající obyvatele než nedobytné Hradsko.

Ustrašení a ulekání lidé se tu cítili v bezpečí. Od Nebužel, od Chorušic, z kadlinského hradiště, ze Skalska a od Březovic stále přicházeli honci s většími i menšími stády dobytka, přijížděli špižovníci s povozy naloženými obilím i otroci s nákladními soumary.

Soběrad přešel se svými zástupy hned časně zrána údolí Pšov-ky nahoru ke Kanině a obešel rokli, až se dostal šťastně na Hradsko. Kníže Běch zůstal s oddílem vojska vzadu, aby hlídal zemskou stezku hvozdem a dokončoval záseky.

Vzkázal polnímu vůdci Soběradovi, že se chce trochu seznámit s Franky a vyzkoušet jejich sílu.

České vojsko už bylo na Hradsku také. Přivezlo si hojně píce i potraviny. Tábořilo ve stanech podél jižní strany hradiště proti Kanině, Pšované leželi při straně severní. Obě vojska oddělovala od sebe dobytčí ohrada. Také nevojenský lid si tu zřídil z větvi a drnů nouzové chaty.

Kmet Soběrad uspořádal vojsko do houfů podle rodů, aby byli příbuzní vždy při sobě a mohli si v boji obětavě pomáhat. Svobodní sedláci a zemané měli vlastní výzbroj, knížecím nevolníkům musela být zbroj přidělena.

Většinu vojinů v ležení zaměstnávaly opravy zbraní a štítů, vyrábění šípů a broušení mečů a seker. Nezahlélely ani ženy.

Některé prošívaly vojákům ochranné kabáty, kožené nebo z trojnásobného plátna, jimž říkaly prošívance, jiné zase vyráběly z rozličných kůží ochranné čepice nebo upravovaly dvojité plstěnice jako přilby, které někdy i prosmolily.

Tyhle smolnice byly pak opravdu tuhé.

Soběrad svolal všechny zbývající nevojenský lid a přikázal mu, aby zlepšil hradbu u brány hradiště. Na nejužším místě šíje, která spojovala hradiště s okolní planinou, byl již vybudován na tři sáhy vysoký val. Tím se cesta na hradiště přehradila. Ponechali jen volný úzký vjezd s pevnými vraty.

Na valu bylo živo. Podle kmetova rozkazu se na hřebenu náspu stavěl pevný plot. Pracovníci už zarazili do země silné kůly, mezi které vlétali větve a trnité roští.

U hlavní brány do hradiště se budoval druhý val, ještě vyšší a pevnější. Také tady se hemžilo pracovníků jako mravenců.

Kvečeru přišel na Hradsko Nemoj, chod z Vrátné hory. Ptal se po kmetu Soběradovi. Když ho našel, předal mu zprávu správce vrátné hradu Mstiboje, že dnes přivezli z bezděického hradiska na pěti vozech velký náklad železa, protože se tam necítí v bezpečí.

"Je na nich velké množství různého nádobí, motyky, nosatce, špičáky, lopaty, kola k vozům, všechno bychom mohli k práci potřebovat," vykládal Nemoj. "A to mám vyřídít, že těch pět vozů přijede sem, jestliže si tak budeš přát, urozený kmete. Ale nám, na Vrátné hoře, by takového železného nářadí bylo tuze třeba, abychom mohli s větším úsilím opevňování včas dokončit."

"Dobře, Nemoji," odpovídal rozvážný kmet. "My jsme tady už zhruba hotovi a nářadí, které máme, nám stačí i na opravy. Vrať se na Vrátnou horu a řekni Mstibojovi, aby si tam náklad železa nechal a sem je už neposílal. Hrozí ostatně i nebezpečí, že by celý náklad mohli uchvátit Frankové - nejsou už daleko, jak hlásí naši zvědové. Ať tedy Mstiboj pilně hradí valy, aby vrátné hradisko odolalo všem útokům. Před polednem jsem mu poslal sto padesát oděnců s vojetínským zemanem Neřádem. Zná dobře tamní kraj a jistě vás značně posílí. Šli dolem podle Pšovky, proto jsi je nepotkal. Řekni Mstibojovi, aby byl se všemi svými chody Neřádovi nápomocen a aby usilovně sbíral další branný lid v okolí. Čekají nás asi tuhé boje."

Pojednou se ozval pokřik, přibíhal houfec rozčilených mužů.

"Kde je polní vůdce?"

"Co se děje?" ptal se jich Soběrad.

"Frankové jsou tu!" volali muži. "Stojí u Kaniny a jejich jízdní uzavřeli východ z hradiště k Selci."

Soběrad nebyl příliš překvapen. Očekával příchod nepřítele každou chvíli.

"Vidiš, Nemoji," pravil, "už tu budeš muset zůstat s námi. Nedostaneš se ven!"

"U d'asa, ti si pospíšili!" ulevil si mrzutě Nemoj. "Ale neobsadili ještě všechny rokli. Já už se odtud nějak dostanu, znám zdejší tajné stezky. Bohové s vámi!"

"Počkej tady!" zavolal kmet na odbíhajícího choda. "Když se tak dobře ve skálách vyznáš, budu tě ještě potřebovat. Zůstaň!"

Nemoj se poslušně vrátil.

Soběrad pospíšil k bráně a vystoupil na val, odkud bylo nejlépe vidět. Stál tam již i mladý kníže Neklaň se svým strýcem Vratislavem.

"Pohleďte, tam naproti už vylézají na okraj skal," ukazoval Neklaň ke Kanině. "Už jich tam je plno!"

Na Hradsku zavládl rozruch. Nepřítel se objevil! Jeho lesklá zbroj se třpytí v zapadajícím slunci. Dlouhá kopí se sklánějí k zemi, jezdcí s praporky ukazují stanoviště oddílů a franští vojíni přecházejí na vykázaná místa. Vše je odtud z Hradská dobře vidět.

Frankové se nechystají k útoku, jen si dnes prohlížejí pevné hradiště s mraveništem lidí. Diví se asi jeho nedobytné poloze na strmých skálách.

"Mám starost o knížete Běcha," obrátil se vévoda Vratislav k pšovskému kmetu Soběradovi. "Kde se asi opozdil. Teď už se třeba nebude moci sem dostat."

"Neměj obavy, vévodo!" uklidňoval ho kmet. "Náš kníže zná dobře zdejší okolí, často tu loví. Jistě by k nám už přitáhl, ale myslím, že někde v lesním úkrytu vyčkává soumraku. Jistě se vrátí, až se setmí, po tajné skalní stezce, kudy chodíváme dolů pro vodu."

"Kéž ho boží chrání!" povzdechl vévoda Vratislav poněkud uspokojen.

Za chvíli přišli do hradiště první lehce ranění ze srážky hlídek u Selce. Vyprávějí o zuřivosti Franků a o jejich zlosti, že se české i pšovské vojsko ukrylo v tak nepřístupném hradišti. Za nimi přicházejí i zdraví oděnci, kteří vedli nebo nesli těžce raněné druhy.

"Zahnali jsme je, ale vracejí se s posilou," oznamují. "Museli jsme ustoupit do hradiště."

"Tak budete vždycky bojovat!" zvolal hlasitě polní vůdce Soběrad. "Kde se nahodí vhodná příležitost, s plnou silou na ně! Jakmile nás začnou tísnit, rozprchneme se do úkrytů ve skálách, a Frankové nenajdou, koho by sekali a bodali. Pamatujte si to všichni!"

"Budeme, náš kmete!" slibují slavnostně vojíni na hradišti.

U nevelkého rybníčku - Pšované mu říkají kal - byli ranění ošetřeni. Nenařikali, ani když trpěli velkými bolestmi. Naštěstí jich bylo jen několik.

Jakmile se setmělo, vystoupil z kokořinských lesů do hlubokého a temného dolu při Pšovce kníže Běch se svým oddílem a opatrně se protáhl mokřinami pod Hradsko. Mezi skálami tu našel známou tajnou stezku, po níž se zásobuje Hradsko v noci pitnou vodou. Vojín za vojínem vylézali jeden po druhém strmou stezkou nahoru. Měsíc nesvítí, nemuseli se bát prozrazení. A i kdyby vyšel, skály, stromy a křoviny stezku dobře kryjí, takže by nebyli snadno zpozorováni ani ve dne.

Kokořinští chodové zůstali při zemské stezce. Zasekávají ji dál směrem k Jestřebici.

Na hradišti byl kníže radostně pozdraven. Sám si také oddechl. Je opět mezi svými. A hlavně - tiskne zas v náručí malého Slavibora, až se chůva bojí, že něco děcku udělá.

Ještě v noci obešel Běch celé hradiště a podle strážních ohňů zkoumal stanoviště franského vojska.

Největší oheň plane naproti za roklí. To hoří dědina Kanina. Za chvíli vzplál i nedaleký Sedlec a za ním Mšeno.

Rudá zář zbarvila celou východní oblohu. Tak začalo obležení Hradská.

Po několika dnech si kníže Běch a kmet Soběrad zavolali choda Nemoje. S vážnou tváří mu svěřili důležitý úkol.

"Půjdeš na Vrátenskou horu," začal Soběrad, "nezdržíš se však a dáš se hned hvozdem dál k půlnoci. Nikdo neví o všech stezkách tak jako ty. Dojdeš tedy až k Nišanům a Milčanům, našim věrným přátelům, a povíš jim, co se u nás děje, jak tu Frankové pálí, loupi, vraždí a usilují o naše vyhlazení. Řekneš, že se dobře bráníme, nemáme strach, nicméně že kromě drobné obrany a skrývání v lesích nemůžeme proti nesmírné přesile nic podniknout..."

"Aby tedy přišli ze strany půlnoční Franky znepokojovat!" vpadl mu do řeči bystrý Nemoj.

"Pravdu díš!" přisvědčil kmet. "Vyříd' to jménem našeho knížete, i českého a litoměřického. My všichni budeme zas věrně stát při nich, kdyby se na ně zlý nepřítel tlačil. A odoláme-li my, znamená to zabezpečení i pro ně. Vyříd' jim všem bratrský pozdrav. Ať nejsou jako naši sousedé Charváti, kteří jen netečně našemu těžkému zápasu přihlížejí."

"Buď, kmete, bez starostí, všechno dobře vyřídím!" slíbil Nemoj. "Cestu znám. Doprovázet jsem tam nejednou kupce. Odejdu ještě tuto noc."

"Dobrá, Nemoji," připojil pšovský kníže, "spoléhám na tebe. Zde je můj knížecí prsten. Ten vezmeš s sebou, ukážeš jej na nižanském hradě a řekneš: Kníže Běch volá své bratry, nemeškejte a vstaňte k vojně! To stačí, aby tě dobře přijali..."

"Koně ti dají na každé naší strážnici," připomenul ještě starostlivý kmet.

V noci slezl Nemoj tajnou stezkou po skálách do rokle. Frankové tu již měli své hlídky, pronikl však mezi nimi bez nehody, chráněný tmou i křovinami a nebezpečnými bažinami.

Kníže Běch má hlavu plnou starostí. Už po několika prvních dnech obležení se ukázalo, jak je tato vojna zlá. Frankové si počínají s velikou ukrutností. V širém okolí hned vypálili a vydrancovali všechny osady. Muže a větší hochy zabíjejí, a kde se jim brání, tam neušetří ani ženy a děti. Kam přijdou, proměňují utěšenou zemi v bezlidnou poušť.

Kdykoli se vrátí zvědové a vypravují o utrpení zbylého lidu v kraji, propuká vždy na hradišti všeobecné pobouření proti vetřelcům. Frankové se pak při pokusech o útok na Hradsko setkávají s nepřemožitelnou zuřivostí a utíkají s krvavými hlavami.

Radislava chodí každý den k nosálovským sousedům sbírat novinky o vojně a pak je vypravuje zvědavému Leškovi.

Někdy vystoupí až na libovické hradisko, jindy na Hůrku nebo jen na nosálovský Košár a pátrá v dálce, zda se už otec nevrací. Má o něho starost. Došel šťastně na Hradsko, nebo ho chytili sverepí nepřátelé?

Už tomu bude měsíc, co otec odešel, a není po něm slechu. Nepřátelské houfce slídí po kořisti i v blízkém okolí, vypálili opuštěnou Lobeč, vydrancovali Doubravice. Ještěže se obyvatelé včas ukryli na hradišti. I v Nosálově jsou zbývající sousedé připraveni utéci hned na první znamení hlídek na Vrátenskou horu.

"Půjdeš se podívat za otcem," řekla jednou Radislava uzdravujícím se Leškovi. "Jsi už téměř zdrav a nepotřebuješ mě."

Navečer budu ostatně zase zpátky."

Byla zřejmě rozhodnuta, měla už nachystaný košík s jídlem.

"To ti neradím, Radislavo," varoval ji rozvázný mladík. "Cesta je nebezpečná, všude tu slídí nepřátelské hlídky, které tě mohou chytit. Nemoj jistě čekat na Hradsku, až se nepřítel hne dál a vyprázdní krajinu."

"Stýská se mi!" řekla dívka na jeho výklady a tím řeč skončila.

Nedala se zdržet a ráno se vydala na cestu. Spoléhala na svou obratnost a chytrost. Zná dobře krajinu, vždyť vyrostla na Hradsku a jako malá prolezla všechny rokle okolo hradiště. Prosmýkne se všude jako had, franské hlídky ji nechytí.

Lešek ji vyprovodil až na Košár. Šel zvolna a o holi, avšak již bez bolesti. Sedl si pak na vysluněnou skalku a dlouho se díval za odcházející dívkou, dokud mu nezmizela v houštinách Dlouhého dolu.

Když vstal, zkoušel vystoupit bez hole na skalisko a zase slézt, pak protahoval ruce i nohy, prohýbal se a zkoušel pružnost těla.

Cítil, že už brzy bude v pořádku. Pšovský ranhojič znal přece jen dobře své řemeslo. Škoda že přišel pouze jednou! Nu, na Hradsku má teď asi napilno... Nenechal by jít Radislavu samotnou, ale dnes by ji byl ještě víc na obtíž než ku prospěchu. Nevydržel by tak dlouhou cestu nahoru dolů přes rokly.

Zpátky do chaty šel dost namáhavě, nějak si tělo tuze rozhýbal a bolelo ho.

U chaty slyšel hluk. Aby tak nepřítel -? Marně se však snažil zachytit lidské hlasy.

Pospíšil si - a najednou vyletěla otevřeným oknem z chaty kdákající slepice, za ní druhá a ze dveří vyběhla koza s kůzlem.

Vrazil do chaty, kde zle hospodařil Mít'a. Snad našel dveře jen přivřené nebo si petlici otevřel tlapou sám. Honil zřejmě po světnici domácí zvířata. V okamžiku, kdy Lešek vstoupil do jizby, seděl medvěd na zemi a vylizoval z rozkráplého hrnku med. Tlamu měl v hrnku a tlapami si přidržoval rozraženou nádobu, aby mu neujížděla po podlaze. Spokojeně funí a očima mžourá po Leškovi.

"Počkej, Mít'o, ty od Radislavy dostaneš!" hrozil mladík a popadl medvěda za kožich. Medvěd si z toho však nic nedělal a lízal med dál. I povalit se nechal - ale hrnek si přidržoval stále.

Lešek huňáče pustil a rozhlížel se po chatě. Všechna zvířata medvědovi šťastně utekla, po zemi se válelo jen nářadí a košík s vejci.

Za chvíli se podařilo Leškovi vyhnat Mít'u do lesa. Napomínal ho na cestu, jako by tomu medvěd mohl rozumět.

Radislava zatím pospíchala lesnatým dolem k Lobči. Proběhla vypálenou dědinou - živé duše tam nezahledla, jen v polozřícené chatě vyl u kůlu hladový pes.

Před Mšenem uslyšela koňský dupot. Schovala se do křoví a nechala přejet nepřátelskou hlídku. Když pak nastalo opět ticho, šla dál, ale velmi opatrně. Teď přece jen dostávala ze svého smělého podniku strach. Zpátky se však už nevrátí!

Obešla pusté Mšeno s vypálenou zemanskou tvrzí nad rybníkem a dala se známou stezkou na Sedlec. Brzo poznala, že je cesta obsazena. V dále viděla na lesnaté planině vojenské tábory a sem tam i vojenské hlídky. Ukrývala se, jak jen mohla. Za chvíli vklouzne do hluboké rokly, kde jí už nebude hrozit nebezpečí tak jako zde nahoře.

"Stát!" ozvalo se pojednou před ní a z křovin vystoupili čtyři vousatí vojáci.

Dívka se báživě ohlížela, zda ji snad nepřátelé nechtějí zabít.

Vojáci jí vzali košík a prohlíželi, co nese. Hladově se rozdělili o chléb a syrečky, vysypali na zem jahody a maliny a dvě zabité kuřata, která tam měla, zase vrátili do košíku.

Cizími slovy dívku pobídli, aby šla, kam jí ukázali.

Byla zajata.

U Selce obešli začátek rokly. Radislava hádala, že ji vedou do Ka-niny, kde asi bude velitel této strážní hlídky. Smutně klopýtala, a když se motala, dloubl ji vždy některý oděvec, aby se neomeškávala.

Nedošli daleko, když potkali družinu důstojníků. Byli lépe vystrojeni než prostí vojáci, zvláště jeden mezi nimi, asi nejpřednější, který ostatním cosi vykládal a ukazoval přitom na Hradsko a zase na rokly.

Vojáci se zastavili a hlásili, že chytili dívku.

Velitel skupiny, mladý muž v krásném oděvu, přistoupil až k Ra-dislavě a pronikavým pohledem si ji prohlížel.

"Kam jdeš a odkud jsi?" zeptal se jí vlídně slovanskými slovy s cizí výslovností, jak se asi v dětství naučil od slovanské chůvy.

Radislava stála před cizími muži se sklopenýma očima. Nehrozili meči ani oštěpy, jak očekávala, spíš se zdálo, že se jejím rozpakům smějí. Osmělena vlídným důstojníkovým hlasem, tiše pověděla, nač se jí ptal.

"Pusťte mne!" zaprosila pak, když řekla i své jméno. Její čisté oči se setkaly s pohledem důstojníka.

"Cesta na hradiště je uzavřena, nikdo neprojde. Nedostaneš se tam, dívka!" řekl mladý velitel.

"Šla bych rokly a po tajné stezce," pověděla bezelstně Radislava a ani nepomyslela, že právě prozradila, co mělo zůstat Frankům skryto.

"Ty tedy znáš tajnou stezku?" zeptal se s uspokojením důstojník. "Nu, to je právě, co hledáme. Povedeš nás!"

Teprve teď dívka poznala, že vyzradila něco, co už nelze vzít zpět. Zarazila se a ustrašeně pohlédla na důstojníka. S očima plnýma slz prosila:

"Nechtějte to na mně, urozený pane! Pusťte mě k mému otci!"

Mladý důstojník ji chvíli pozoroval. Viděl, jak se Radislava chvěje, a poznal, že by dívku stěží donutil, aby mu vyzradila tajnou stezku na hradiště. Jako zkušený muž se rozhodl, že půjde na dívku po dobrém.

"Nedám ti ublížit a pustím tě. Pověš mi jen něco o zdejší krajině. Pojď se mnou, tady překáží stromy v rozhledu!"

Pokynul družině, aby počkala na místě, a sám s Radislavou kousek popošel.

Dívka upokojena jeho slibem šla klidně s ním. Cestou ukazovala na vrchy a dědiny a jmenovala je. Po chvíli se jim z vyššího stanoviště rozevřel široký pohled na kraj.

Důstojník hovořil na Radislavu velmi laskavě. I za ruku ji vzal a zblízka do očí jí hleděl.

Tak krásnou dívku ještě v této zemi nespátřil. Byla by ozdobou každého knížecího dvora.

Vznešený důstojník se už nevyptával na tajnou stezku, ale vypravoval, trochu lámanou slovanštinou, o svém dalekém domově, o jeho nádhře a hluchém životě.

"Nechtěla bys do mého domova, sličná dívko?" zeptal se jí náhle. "Žila bys v přepychu, v radovánkách, měla bys krásné šaty, drahocenné šperky, služebnictvo..."

Radislava se začervenala.

"Ne, pane, netoužím po tom," odpověděla v rozpacích. "Mně je nejlépe v mých lesích. Všechno tam voní, ptáci zpívají a slunce hřeje tak mile, jako nikde jinde."

"Jsem hrabě Werimar - a je mi podřízeno všechno vojsko na této straně rokle. Mohu vyplnit každé tvé přání. Pojedeš se mnou do Bavor, dívko, odřekneš se pohanských bludů a staneš se první v čeledi mého domu."

Čistá krása a svěží půvab dívky z Vrátské hory velitele bavorského vojska podmanily. Pozvedl ruku jakoby k přísaze. Radislava upřela na hraběte zkoumavý pohled. Musela v duchu uznat, že tenhle mladý statečný muž pružné postavy a jiskrných očí má ušlechtilé chování. Líbil se jí, ale může věřit slovům cizince? Mohla by opustit svůj domov?

"Nemohu ti, pane, tak najednou odpovědět," řekla zdrženlivě, plná zmatku. V hlavě se jí honily myšlenky a nápady.

"Mezi námi je mnoho krve... Pojd' ještě kousek dál - uvidíme celou Vrátskou horu."

Hrabě Werimar ji vedl za ruku, aby neuvázla v houšti ostružin. Nespouštěl z dívky oči. Nic se nemrzelo, že jeho náhlý návrh nepřijala. Byla jistě příliš překvapena.

Vtom Radislava pojednou vyškubla ruku, kterou hrabě jen lehce tiskl, proběhla několika hbitými skoky uličkou mezi lískovými keři až na osamělý skalní stupínek - a skočila někam do hlubiny.

Werimar hned za ní, nepodařilo se mu ji však zachytit. Přiskočil na okraj srázu - a už jen zahlédl mizející dívku. Před ním se najednou z ničeho nic hluboko rozevřela divoká skalní strž, zarostlá stromy. Úzká rokle se sráznými stěnami jako by zde náhle roztrhla rovnou klidnou pláň, v níž by nikdo nehledal žádné doly.

"Radislavo!" vykřikl překvapený Werimar a na okamžik se zastavil nad srázem. Ještě jednou zastihl zrakem přecházející dívčinu dole mezi křovinami.

Bez rozmýšlení se vrhl za ní. Skákal ze stupně na stupeň, sem tam se zachytil rukama stromků a kořenů nebo opřel nohu o skalinu, přesto však se nezadržitelně řítil v rachotu padajícího šterku. Trochu se zastavil na vyčnívajícím kameni, ale země pod jeho vzepřenými nohama již byla v pohybu a sesula se i s ním do hloubky skoro tří sáhů.

Na jaře a po velkých deštích tudy asi dolů padá mocný proud vody, který sem nanosil písek, do něhož se teď právě hrabě Werimar zabořil. Měl štěstí. Kdyby dopadl na vedlejší skálu, sotva by zůstal s celými údý. I tak se potloukl, zvláště do hlavy se uhořel, až bolestí sténal.

Uslyší ho někdo v divoké strži? Pomůže mu někdo?

Praskají větvičky křovin, rozhrnují se listnaté haluze - Radislava se vrací k raněnému.

Uslyšela hlomoz pádu i bolestné sténání.

Pozvedla mu hlavu. Werimar otevřel oči. Rukou hledal dívčinu ruku. Konečně ji našel a stiskl. Snažil se usmát, ale bolest mu zkřivila ústa. Jen bílé zuby zasvítily.

Radislava neví co počít. Po příkrém srázu přece raněného z rokle nevynesle. Na to její síly nestačí. Musí přivolat pomoc... pro velitele bavorského vojska! Hrabě Werimar, nepřátelský vojevůdce, je v jejích rukou. Co kdyby - Oči jí planou jako v horečce. Těžce dýchá a úzkostně se rozhlíží po někom, kdo by jí poradil. Avšak rokle je tichá, chladná, ani ptáčka zpěvátka tu není slyšet.

Rozhodla se.

Šplhá po skále vzhůru. Nedbá nebezpečí, chytá se všeho, co ji na okamžik udrží. Musí nahoru. Někdy se jí noha sveze, někdy se s ní utrhnou kořeny nebo ulomí větve - bude mít asi hodně odřenin po těle, ale to nic - jen když postupuje výš. A hle, už je v mírnějším žlabu vyschlého vodopádu, nevádí jí trny a ostružiny, už ví, že vyleze. Konečně je nahoře!

Unavena odpočívá. Hned si však zase vzpomene, že dole sténá raněný. Rychle, rychle pro pomoc! Potácivými kroky spěchá - tam ne, to by nešla dobře! Obchází houští, volá - a pojednou vidí vojenskou družinu.

Nepřátelští vojáci k ní běží.

Vzrušeně se ptají, kde je hrabě.

Radislava nerozumí jejich řeči, ale ukazuje směrem k rokli. Pak sbírá všechny síly a vede velitelovu družinu, která se obává zradu a jde velmi ostražitě.

Dívka hledí vyděšeně do hlubiny. Frankové chápou, že hrabě asi spadl dolů, a kvapně slézají po skále. Za chvíli volají, že Werimara našli.

Trvalo dlouho, než objevili schůdnou skalní průrvu. Konečně vynesli zraněného velitele a položili ho na pažit u Radislavy.

Mezi důstojníky byl ranhojič, který hraběte prohlédl. Nenašel vážnější zranění. Jen noha byla vyvrtnutá, nedalo mu mnoho práce vyrovnat ji do správné polohy. Zítra bude hrabě zase v pořádku. Na hlavě naskočila velká boule, ale to mu nedělá starosti. Teď ještě studený obklad a pak už jen klid a odpočinek.

Radislava nerozuměla slovům, ale přece pochopila všechno, co ranhojič říkal.

Co teď bude s ní? Zůstane v zajetí? Kdyby se nevrátila, mohla už být na svobodě... Na svobodě a u otce!

Zotavená dívka opatrně sledovala skrytým pohledem Franky. Všichni jsou zaujati Werimarem a jí si nevšímají.

Hop! Radislava skočila jako kočka a rozběhla se ke žlabu, kterým vynesli důstojníci svého vůdce z rokle.

Frankové se chtěli hned pustit za přecházející dívkou, avšak Werimar, který se již chvíli rozhlížel a první také spatřil dívčin

útěk, vykřikl:

"Stůjte! Nechtějí běžet!"

Důstojníci i vojáci zůstali na místě a za dívkou se zavřely houštiny.

Hrabě Werimar hledí tesklivě za zmizelou krásnou vidinou, za pohádkovým snem, který na okamžik ozářil jeho mladý život, aby se mu už nikdy víc nezjevil. Ztratil štěstí, sotvaže je začal tušit, vztahovat po něm ruce.

Podivná je tato pšovská země. Plná jímavé krásy a života - přísná a chladná k cizím poutníkům, kteří se k ní přiblíží.

Radislava brzy poznala, že ji nikdo nepronásleduje. Zmínila běh a na kraji průrvy se zastavila. Pohlédla na divoké skály okolo, na rozvalené balvany a zrádné stupně. Teď nechápala, jak se mohla prve tak bez rozmyšlení vrhnout dolů.

Slézala nyní opatrně a pomalu, a přece měla strach, aby se s ní něco neutrhlo a aby nesjela dolů.

Šťastně sestoupila a kráčela řečištěm vyschlého potoka kupředu. Teprve nyní si všimla, že má paže i nohy zakrvácené od ostružin a hloží. Rokle* je úzká, skalní stěny se někde téměř dotýkají. Přelézá balvany nakupené v řečišti a prodírá se křovím, vysokými kopřivami a kapradím, vyhýbá se ostružinám a bahniskům. Ze skal visí jako nalepené březové a jeřabinové keřky, vlhké skalní boky pokrývají cáry a polštáře bujného mechu. Nevidí téměř oblohu nad sebou. V místech, kde se rokles rozšiřuje, závodí výškou se skálami mohutné stromy, které sluj stíní.

Ani nepostrehla, jak se od západu zatáhla obloha černými mraky. Až když v dáli zahřmělo, uvědomila si, že se žene bouřka. Do stromů a keřů začaly pleskat dešťové kapky. Spustil se liják.

Dívka se nebála. Schovala se pod převislou skálou a poslouchala rachocení hromů. Několikrát uhodilo nedaleko, až se skály otřáslly a rány dlouho duněly ozvěnou.

Vyschlé koryto se plnilo přívalem kalné vody. Bylo by nepříjemné, kdyby pro vodu nemohla dál, pomyslí si a krčila se k chladné skále.

Naštěstí se bouře brzy přehnala a vzápětí vysvitlo slunce. Dívka se mu radostně poklonila.

"Děkuji ti, Bože, žeš mne zachránil!"

Provázej mě dále na mé pouti!"

Cesta teď byla horší než před bouřkou. Řečištěm se dravě valí bystřina a Radislava musí hledat cestu přes balvany a po boku skalní stěny, což ji velmi unavuje.

Další pout' soutěskou zahrazuje veliký smrk, kořeny zaklesnutý vzhůru mezi skalními stěnami. Přívál jej asi vyvrátil a strhl do rokles. Dívka odstrčila některé mokré větve a otevřela si těsný průchod. Přivřela oči a skrčena prorazila překážkou. Menší větve ji pošlehalý a důkladně namočily, ale osvobodila se.

Sotva zdolala první překážku, sjela po kluzké skalině do hlubokého výmolu. Kalný proud ji popadl za nohy, jenjen se zachytila poloshnilého pařezu.

Stojí po kolena ve vodě a bojí se pokročit. Na dva kroky před ní hučí divoký slap, mnohem větší než všechny dosavadní. Rozbouřená bystřina se řítí po několika stupních do vymletého dolíku. Voda se v něm točí, pění a vyhazuje vířné vlny přes hladké skalisko dál do kamenitého žlabu.

Už by jí málem ujely nohy, ale přece se jí podařilo vyšinout se na mechovitý výstupek a udržet se na něm. Chvilku si oddychla. Po straně zahlédla neveliké skalní výstupky, rychle po nich obešla bouřící vír.

Jak hrůzně krásná je tato pochmurná rokles! Vysoké stromy ční z rozervaných skal vzhůru k obloze jako strnulé vzdechy, keřky kap-radí vroubí jejich sloupoví jako rozložitě vodotrysky, břečťanové proutí ovíjí pouty omšelé balvany i mohutné smrky.

Dívka už pozbývala mysl i naděje, že šerým Vrbodolem šťastně projde, když konečně divoká soutěska vyústila do nové prostorné rokles zatáčející sem od Sedlce, kterou již Radislava dobře znala. Prošla tudy kolikrát, a tak se teď zaradovala a cítila se skoro v bezpečí. Odtud už bude brzy pod Hradským.

Bylo tu vzdušněji, víc místa, ale i větší stromy a ještě větší skály. Chůze nebyla už tak obtížná, jen někde musela přelézat zřícené balvany a vyvrácené stromy. I jakási stezka tu vedla. Radislava zapomněla na únavu a málem se dala do zpěvu. Ještě včas si vzpomněla, že je na válečném území a že se za každou skálou mohou ukrývat nepřátelské stráže. Nerada by padla Frankům podruhé do rukou. Kdoví jak by to nyní dopadlo. Tolik slyšela o jejich ukrutnostech! Lesní porost ji dobře kryl, nemusela se obávat, že ji spatří stráž ze skal nahoře. Ale jsou-li hlídky i zde dole, mohly by ji snadno lapit. Šla lehce, snažila se vyvarovat nejmenšímu hluku a bystře se rozhlížela, když měla přeběhnout nějaké volnější místo.

...Ale ten hrabě, takový mladý a urozený muž, ten snad přece nezabíjí malé děti! Werimar - to je divné jméno...

Náhle dívka, vytržená z myšlenek, hlasitě vykřikla.

Na zemi před ní ležel člověk. Je promočený lijavcem a nehýbá se. Je mrtvý. Sekera leží vedle něho - asi byl zabit při nějaké srážce.

Uvědomila si, že se svým výkřikem mohla prozradit. Jestliže jsou nablízku nepřátelské stráže, upozornila je na sebe.

Ihned také poznala, že Frankové nahoře její výkřik skutečně uslyšeli. Něco zarachotilo, větve se tříštily a několik kroků za Radislavou se zřítíl balvan. A hned druhý a třetí.

Dívka se chvěla strachem, ale nebezpečí jí opět dodalo síly. Střel-hbitě se rozběhla kupředu. Nedbala, že ji může některý shozený balvan rozdrtit. Jen letěla, aby byla pryč z tohoto hrozného místa. Frankové jistě lezou dolů a budou ji stíhat - musí jim uniknout.

Zaťala zuby a hnala se vpřed lesním porostem, ať ji větve šlehalý do tváře, ať si nohy otloukala o skaliska.

Nedá se chytit!

Uštvaná a sotva dech popadající najednou uslyšela české zavolání:

"Kampak tak pospícháš, děvče?"

Zastavila se.

Z křoví vykoukla hlava a za hlavou se objevil ozbrojený muž.

Dívka se zaradovala. Není to Frank -je to náš!

Ukázala nazpět a s námahou vyrazila slovo:

"Frankové!"

"Aj, aj, Frankové tě pronásledují?" s účastí pravil oděnc a hned dodal: "To tě musíme schovat, pojd' jen dál!"

Vedl unavenou dívku pod skálu, kde číhali skrčení ještě dva ozbrojenci.

Radislava se upokojila alespoň natolik, že mohla povědět svůj příběh, jak utekla Frankům roklí a jak teď na ni pouštěli kameny.

"Neboj se, tady je nás dost, abychom mohli Franky zahnat, kdyby tě pronásledovali až sem. Jsi odvázná, že si sama troufáš..."

Laskavá slova, třeba pronesená hrubým hlasem, dívku posílila. V krátkosti vojínům oznámila, že jde za otcem na hradiště, a požádala je, aby ji doprovodili k vypadní vodní stezce.

"Není třeba, panenko, abys šla ještě dál roklí a obcházela hradiště. Ani bys tam nedošla. Frankové teď tenhle kout dobře střeží. Ale my tu máme ještě skrytou pěšinku, kterou právě hlídáme. Je sice trochu strmá a někde se musíš držet všema čtyřma, ale jde to. Pojd', povedu tě!"

A vlídný muž vedl Radislavu do skal. Po úzkém stupni přešli do žlabu a pak šplhali vzhůru po příkré skále. Na všech nutných místech jsou vyryty do pískovce malé dolíky pro operu nohou. Skála je po dešti mokrá, proto podával na nebezpečných místech vojín dívce ruku a vytahoval ji přes vysoké stupně.

V skryté průrvě leželo několik dalších oděnců. Radislavin průvodce se u nich na chvíli zastavil a vypravoval jim o dívce, která si zatím trochu oddechla.

"Odtud už je pěšinka dobře znát," řekl pak vojín, "nemusím s tebou dál. Jen tamhle výš, na té holé skále se nestav moc na odív. Kdyby tě tam Frankové uviděli, upozornila bys je na naši tajnou cestu. I nějaký šíp by mohl od nich přiletět.

Raději tu skálu přelez po břiše! Nu, boží s tebou, panno!"

Radislava dobrému muži srdečně poděkovala a hned se pustila pěšinkou vzhůru. Zachovala se podle jeho rad. Někdy si myslela, že se už na mokré skále smekne, ale drsný pískovec ji přece udržel.

Šťastně dorazila až nahoru. Sotva zratelná pěšinka ji vedla podle okraje nebezpečného skalního srázu. Ještě jednou pohlédla zpět do hluboké rokle, v níž se teď valily přes vrcholky smrků a buků bílé obláčky par.

Div nezakopla o strážce, který tu ležel, a místo aby hlídal tajnou stezku, díval se pohodlně na hemžení lidu při opevňování příchodu k hradišti. Když se u něho náhle Radislava objevila, zabručel, odplivl si a hrubě křikl:

"Jak ses sem, holka, dostala?"

"Přiletěla jsem, abys věděl," odsekla Radislava, hbitě přeskočila skalní rozsedinu a nedbalého strážce si už vůbec nevšímala.

Přichytila se křivé břízky, prodrala se ještě lískovým houštím a pojednou několik kroků před sebou spatřila první val nepřístupného Hradská. Otroci i svobodní tu spěšně zpevňují násep chránící úzký hřeben, který vede do hradiště mezi dvěma propastmi. Jedni sem nosí těžké opukové kameny, druzí staví silné kůly ostrým hrotem vzhůru těsně vedle sebe jako hradbu na rozmoklém valu. Jiní ještě tahají z bláta těžké klády na dvě nízké, ale mohutné věže po obou stranách brány. Radislava s obdivem pohlíží na nevidané opevnění, jež dojista odolá i nejprudším útokům.

Překvapilo ji, co tu je všude na předhradí a dál na hradišti lidí. Jakživa takové zástupy neviděla. Učiněné mraveniště!

Nikdo si jí nevšímá. Když se vyhýbala pospíchajícím dělníkům, málem by spadla do propasti. Prošla proto raději hlavní bránou do vlastního hradiště.

Chodila sem tam v úžasu nad tím nesmírným množstvím. Zdálo se jí, jako by dělný lid i vojíni spěchali ve zmatku dokola, ponenáhlu však začala rozeznávat, že tu jsou všichni podrobeni jakémusi pracovnímu řádu. Všimla si, jak pracují, otevřenými dveřmi nahlédla i do některých nouzových chatrčí. Před jednou haluznou, z větví zbudovanou chatou, se na chvíli zastavila a pozorovala, jak dvě ženy s několika dětmi přebírají hromadu věcí naházených na sobě. Vytahovaly a přetřásaly podušky, kožichy, vlněnice, krzna, dlouhé nohavice, kožené i lýčené střevice. I pěkně vybíjený kožený pás s přivěšeným nožikem zahlédla.

U mnoha ohňů se připravovala jídla. Nedaleko ohnišť seděli obědvající muži. Okusovali maso upečené na rožnících, zapíjeli je medovinou a bylo vidět, že jim nadmíru chutná.

Teprve teď Radislava pocítila, že má hlad. O pokrm ji připravili Frankové. Musí vyhledat otce a ten jí už něco k snědku opatří.

Hned se začala na otce vyptávat. Ale nikdo neznal choda Nemoje z Vrátné hory.

Rozhodla se, že půjde rovnou ke kmetu Soběradovi, toho najde jistě snadno.

Zůstala jako sloup, když jí polní vůdce řekl, že Nemoj už dávno z Hradiště odešel. Kmet zdrcené dívce pověděl, že poslal Nemoje s důležitou zprávou do Nišan a Milčan a že by již měl být nazpět. Čeká ho mnoho dní.

"Počkej tu na Hradsku a brzo se zase šťastně se svým otcem shleď," radil kmet laskavě dívce.

Pozorně naslouchal, když mu dívka vyprávěla o své dnešní pouti. To k nim už přistoupil i český vůdce Vratislav s mladým kněžicem Neklanem, hochem teprve asi dvanáctiletým. Všechny zajímalo, jak se Frankové snažili vypátrat tajnou stezku na hradiště.

Soběrad s Vratislavem se radili o zesílení hlídek při tajné stezce a na odchodu ještě řekli Radislavě, že jistě vyhladověla, aby šla do knížecí kuchyně, kde se pro ni najde něco k jídlu.

"Já ji dovedu!" přihlásil se Neklaň a zaopatřil dívce opravdu tolik jídla, že je nemohla ani sníst.

Neklaň se s Radislavou rychle spřátelil. Prováděl ji po hradišti a vykládal o přestálých útocích. Život v uzavřeném hradišti se chlapci nelíbil. Nesnáší vzruch bojů, přípravy k pútkám a pohled na krvácející raněné. Touží ven, touží po

volnosti, po tichu a míru.

To bylo něco pro Radislavu. Hned se rozpovídala o neporušené kráse nádherné přírody kolem Vrátné hory, o roklicích plných jahod, malin a ptačího zpěvu, o své tiché studánce. S velkým zápallem líčila své drobné domácí příhody. A když vyprávěla o poloochočeném medvědovi Mít'ovi, o své veverce a nakonec i o raněném Leskovi, lutickém poslu, lapal jí hoch slova od úst a byl jako očarován. Znova a znova se vyptával na nejrozmantější podrobnosti. Nic dříve neřekl o tom, že je vlastně českým knížetem - bál se, že by s ním pak už nemluvila tak upřímně.

Zabrání v rozhovor obešli dívka s chlapcem téměř celé hradiště. Došli až k prvnímu valu u východu. Tam odbočili ke skalnímu okraji, Radislava se chtěla podívat do propasti, před níž mívala v dětských letech velikou hrůzu.

Prošli brankou nízkého plotu a minuli nakřivenou chatu, vystrčenou až k samému okraji šíje. Zaštěkal na ně malý domácí pes, ale oni přešli za chatu na plochý vrchol skály. Kolem dokola je obklopovala jasná obloha. Dál už není žádná země. Ze všech stran, kromě od chaty, zeje hluboká propast. Stáli tu jako na vysoké skalní věži.

Skvělý výhled na rozsáhlé skalní bludiště Neklaná uchvátil. Dřív než jej mohla Radislava varovat, přiskočil neširokou, ale hlubokou trhlinu. Pevně se hned chytil křivé borovice, vyrůstající z vrcholu osamělé skály. Dívce se již trochu točila nad závratnou hlubinou hlava, nicméně skočila odvážně za chlapcem. Oba poklekli na skalním pilíři a se zatajeným dechem hleděli do propastné kotliny.

Byli tak vysoko, že přehlíželi všechny okolní rokly a skalní hřebeny. Zdálo se jim, že jsou jak ptáci letící nad skalním bludištěm. Námahu i nebezpečí cesty, kterou spolu podnikli, vyvážila nádhra tohoto pohledu. K severu se důl otevíral volným průhledem do líbezného kokořínského údolí, v němž se leskl cíp jezera, vroubený bujným rákosím. Za tichou tůň se zvedá skalní stráň zarostlá starými smrky a borovicemi. Za ní vyčnívá druhý lesnatý hřbet, pak třetí, ještě vyšší. I po pravé straně se zvedají za sebou tři lesnaté hřebeny, vyšší a vyšší. Tvoří podivně důstojný rámec propastné doliny.

"Podívej, tam leze po skále ovečka! A tamhle vykukuje z křovin veliká kapří hlava - a přímo proti nám stojí medvěd!" volá nadšeně Neklaň a ukazuje na podivná skaliska. Dívka zamyšleně naslouchá.

"Otec říkával," praví pak potichu, "že odvážný lezec může touto průrvou slézt mezi skálami dolů do propasti. Přísně mi zakazoval, abych se o to kdy pokoušela. Ale dnes to zkusím. Jinak se z hradiště nedostanu. Všude jinde hlídají stezky Frankové."

Neklaň se zájmem poslouchal.

"A kam bys odtud šla?" ptal se.

"Domů přece!" odpověděla Radislava. "Do naší chaty na Vrátné hoře. Doma v mých lesích je volnost a mír..."

Neklaň si opřel hlavu o dívčino rameno a zadumaně se zahleděl na vzdálené lesy.

"Ven z tohoto vězení, na svobodu - pryč od krvavých bojů... ach, to by bylo krásné!" Odmlčel se a pak se za chvíli tiše zeptal: "Kdy odejdeš?"

"Brzy ráno," řekla dívka. "Teď by mě mohla zastihnout noc někde ve skálách - musím počkat na nový den. Těším se domů!"

Oba se vrátili zpět do hradiště.

Radislava uviděla známé z Lobče a Neklaň se s ní rozloučil. Nějaký oděnc na něj zavola, že ho hledá strýc, aby se šel cvičit v zápase s oštěpem.

Hoch poslechl, ale jeho myšlenky se toulaly po volných roklicích a lesích.

Ve skalních slujích

Radislava přespala u lobečských známých. Rozloučila se s nimi, sotva se ráno rozbřesko. Vypila ještě misku teplého mléka, vzala si na cestu kus chleba a vypravila se k známé propasti.

Dole v roklicích se drží přítmí. Hradištěm profukuje chladný vánek. Slunce na východě je ještě schováno za růžovými oblaky.

Dívka pohlédla do propasti a zachvěla se obavou. Do takové hlubiny se má vydat? Je vůbec možné, aby slezla dolů?

Obešla pátravě okraj skalní průrvy až ke sklípku ve skále pod chatou. Všude svislé srázy, na nichž by se ani had neudržel. Jedině tímto skalním komínem by se snad mohla pokusit - ale kdovíjak daleko?

Dojedla chléb, ještě naposled se rozhlédla po lesích a po skalních útvech, jako by se měla s životem rozloučit, a odhodlaně se svezla úžlabím do výmolu plného písku, listů a větviček. Po několika drobných krocích se zachytila skalní stěny. Obešla vyčnívající skalisko a překvapeně se zastavila nad dlouhým srázem.

Na skalním schodě sedí před ní chlapec, její včerejší průvodce.

"Už tu na tebe čekám hezkou chvíli!" řekl a protáhl si ztuhlý údý.

"Co tě to napadlo?" ptala se udiveně dívka.

"I nic, Radislavo! Půjdu s tebou na Vrátnou horu, do tvých lesů, k medvědovi. Mám už té vojny dost. Každý den nějaké boje, mrtví a ranění - jsme tu jak ve vězení..."

"Nemůžeš se mnou," rozhodla dívka. "Má cesta je nebezpečná, ale jdu domů, kdežto ty z domova rodičům utíkáš."

"Ale já nemám rodiče," posteskl si hoch. "A strýci jsem ohlásil, že jdu s tebou."

"A co tvůj strýc?"

"Zasmál se a řekl: Běž si, Neklané! Tak jsem si ráno přivstal."

"Tobě říkají Neklaň jako mladému českému knížeti?"

"Ano, vždyť jsem to já!"

"Tak tys český knězic? Hned vylez nahoru a vrať se!"

"Do toho vězení se už nevrátím! Půjdu s tebou na svobodu. A když mě s sebou nevezmeš, dobře, polezu tedy sám a

někde sletím."

"Co s tebou mám dělat, kněžici? Za chvíli tě budou hledat!"

Radislava leze nazpět. Pová na hradišti, že český kněz trčí na skále v propasti.

Popolezla kousek vzhůru a poslouchala, zda se Neklaň také vrací.

Opravdu, slyšela, jak se šourá po skále. Čekala ještě chvíli, a když se chlapec neobjevoval, zavolala:

"Neklané, lezeš za mnou?"

Nikdo se neozval.

"Neklané! Neklané!"

Konečně zaslechla upachtěný hlas:

"Tady je to doopravdy zlé... mám se co držet."

Neklaň slézá do propasti!

Radislava sebou smýkla a hned byla na svém dřívějším stanovišti.

Chlapce nebylo vidět.

Dostala strach, že hoch spadne. Nedbala vlastní nebezpečí a rychle se sunula po srázu. Ještě že se mohla rukou přidržovat boční stěny. Naštěstí měla jen krátký rubáš, po kolena vykasáný, takže se mohla dobře rozkročit. Noha se jí zachytila v dolíku vymletém vodními přívaly, podařilo se jí dobře opřít.

"Neklane!"

"Tady jsem! Nevidím, kam mám šlápnout," oznamoval hoch. Ležel na břiše a marně tápal nohama.

"Drž se toho kořene u hlavy!" radila dívka a popolezla níž, aby lépe viděla.

"Levou nohou ještě dál - tak, a teď ji suň po skále - dost! Opři se!" řídila hocha, až se zachytil.

Neklaň si spokojeně oddychl. Hrabal teď pravou nohou a ucítil pískovcový hrbol, dostatečný pro špičku nohy.

"Teď skoč vlevo podle skály do vymletého dolíku. Je tam dost písku a hlíny, udržíš se," pobízela dívka.

Neklaň opatrně otočil hlavu. Když spatřil v koutě soutěsky dolík, skočil - a už seděl v nános.

"Teď ukaž, Radislavo, jak umíš lézt ty!" vyzýval vesele Neklaň, spokojený vlastním výkonem.

Radislava se bála do hlubiny pohlédnout. Ale co dokázal Neklaň, jistě dokáže i ona. Nedá se přece zahanbit chlapcem. Přitiskla se ke skalní stěně, rukou se přidržela kořene a opatrně se spouštěla níž. Zachytila se nohama a pak - hop! byla v písku vedle Neklana.

Celá zardělá prudce oddychovala rozčilením.

Neklaň se chystal k dalšímu sestupu. Radislava ho zadržela, že poleze sama napřed. Hned se také spouštěla sytkým náplavem dolů. Šlo to dobře, brzdila si nohama jako při jízdě na sáňkách. Skalní průrva se rozšířila, boční stěny se rozestoupily a rozsvítily se. Bylo tu nyní více místa. Podle skal vyrůstaly drobné keřky, svěží kapradiny svítily lesklými kapičkami rosy.

Když si oba lezci oddechli, obešli skalisko a objevili dlouhý skalní schod, po němž bez velkých obtíží přešli k širokému výmolu zarostlému malinami. Po několika menších stupních se pak dostali mezi dvě skály přikloněné těsně k sobě. Protáhli se šterbinou a málem zajásali. Před nimi se dolů svažovala stráž porostlá křovím a mlázím, sem tam i buky a smrky.

Proti hořejšímu nebezpečnému srázu to už byla úplná procházka.

Radislava napomenula svého společníka, aby se choval tiše. Nablízku mohou být nepřátelské stráže!

Postupovali tedy opatrně a varovali se všeho hluku.

"Tam ne, to bychom přišli k Pšovce. Musíme se držet víc vpravo, ve skálách," ujala se dívka vedení a zamířila do postranní rokle. Prodírali se houštím, které je promáčelo ranní rosou a také asi vodou po včerejším lijavci. Chvillemi nezabránili tomu, aby se nelámaly a ne-praskaly větve.

Volným prostorem se opatrně plížili k nové skupině skalních věží a strmých stěn.

Zasvítl šíp. Zabodl se do stromu, k němuž se mladí poutníci právě postavili.

"Uviděli nás!" zašeptala úzkostně Radislava a popadla hocha za ruku. Rychle běželi pod stromy, kde byli mnohem bezpečnější než na volném místě. Úprkem se hnali mezi křovinami, jak jen jim překážky v cestě dovolovaly. Brzo se udýchali a do nové stráž mezi skálami vylézali už jen pomalu.

Neklanovi zářily oči. To bylo dobrodružství! Je na svobodě, v krásné a volné přírodě.

"Ztratils čapku, Neklané!" zavolala Radislava.

"Už se pro ni nebudu vracet. Spadla mi, když jsme začali utíkat."

Vystoupili na skalní hřeben, skrčeně jej přešli, aby je nikdo nespapřil, a velkými skoky se zase řtili do úzké strže, zastřené několika stromy. Byli rádi, když se octli v malé kotlině. Několik velkých balvanů jim poskytlo dobrou skrýš. Za jedním dokonce objevili malou jeskyňku, kterou téměř úplně zastíralo převislé křoví.

"Tady se schováme," napadlo hned Neklana.

Oba se přikrčili dovnitř.

Zakrátko uslyšeli hřmotné hlasy spěchajících mužů.

Nepřátelská hlídka!

Vojáci obešli balvany, zběžně nahlédli do koutů mezi nimi a pokračovali v cestě.

Neklan s Radislavou hleděli dlouho strnule a bez hlesu vpřed. Pronásledovatelé je neobjevili!

Teď ještě aby se nevraceli kolem nich zpět.

Vyskočili a pospíchali vzhůru roklinou, kudy před chvílí prošli nepřátelští oděnci. Vystoupili na vrcholek - a honem se skrčili. Frankové stojí před nimi v uzlu několika skalních uliček.

Konečně se cizí ozbrojenci rozhodli pro největší soutěsku a jeden za druhým prolézali křovinami napravo.

Když zašli, seběhli Neklaň s Radislavou dolů a rychle zahrnuli do soutěsky nalevo. Oddechli si. Po přestálém nebezpečí

měli krásný pocit volnosti. Slunce již ozářilo vrcholky skal. Chvíli ještě odpočívali a vyhřívali se a pak se znovu vydali na cestu. Roklina zatáčela víc a víc. V hlubokém písku se těžce šlape.

"Tady by se špatně utíkalo," poznamenal Neklaň.

Sotva to dořekl, vykřikl a dal se na útěk.

Před nimi slézali ze skalnatého vrchu nepřátelští vojíni! Roklina vedla tedy kruhovitě a Radislava s Neklanem přišli vojenské hlídce přímo v ústřety.

I vojíni vykřikli a rychle se pustili za prchajícími poutníky.

Věru, těžko se běželo pískem. Nohy se v něm bořily, písek jako by je uchvacoval a nechtěl pustit. Frankové už chtěli po prchajících střelit šípy, aby si ušetřili obtížnou honbu, ale pak sklonili lučiště. Viděli, že jim kořist neunikne.

Neklaň nemohl Radislavě stačit. Opožďoval se, třebaže na něj dívka chvilkami čekala. Vrhla se proto na stupňovitou skálu a šplhal po ní vzhůru. Vojíni zvědavě hleděli, co asi udělá, věděli, že ze skály nevede žádná další cesta. Nad chlapcem čněly příkré srázy, na něž nevyleze. Chytil se do pasti.

Než si Frankové vzpomněli, aby se podívali také na dívku, zmizela jim kdesi ve skálách.

Dva vojíni vylezli za Neklanem a přivedli jej dolů, ať se vzpíral jako křeček. Několik ozbrojenců se rozběhlo hledat ve skalních uličkách uprchlou dívku.

Neklan byl nešťastný, že padl nepřátelům do rukou. Jeho sen o svobodě skončil příliš záhy. Kdovíjaký ho čeká osud.

Oděnci ho obstoupili a vedli roklinami na své stanoviště. Podle pěkných šatů poznali, že chlapec není jen tak obyčejného rodu. Těšili se na tučné výkupné. Tuze by potřebovali nějaký dobytek. Mluvili na něj německy, i co uměli česky, vyptávali se ho, ale hoch neodpovídal.

Umínil si, že Frankům neprozradí, kdo je, ani kdyby mu hrozili smrtí.

Zatím sebrala Radislava všechnu sílu a běžela, co jí dech stačil. Vskočila mezi balvany, přeběhla vyvýšeninu, vklouzla do úzké soutěsky mezi skálami a vyběhla na volné místo. Když se ohlédla a viděla, že za ní nikdo neběží, přeběhla nechráněný prostor a vpadla do stinné rokle. Ve výši nad ní visely veliké skalní balvany v podobě obřích a zvřecích hlav. Zdálo se jí, že se utrhnou a zavalí uličku.

Klesla do písku a nemohla vydechnout. Přinutila se však, aby vstala. Nesmí podlehnout námaze. Český kníže je v nebezpečí! Musí přivést pomoc.

Nevěděla už, kam v skalním bludišti běží. Hnalo ji to jen stále dál a dál, až do posledních sil.

Vysílena vylezla přece ještě na skalnatý hřbet, ale na druhé straně sjela po sypkém písku po zádech dolů, až se uprostřed svahu o něco zastavila. Ztratila vědomí.

Jak dlouho tam ležela, nevěděla.

Probudily ji mužské hlasy.

Když otevřela oči, spatřila dva ozbrojence. Vystoupili až k ní a prohlíželi si ji. Mluvili spolu česky.

Radislava se vzchopila.

"Zachraňte kněžice!" vykřikla na ně.

"Mladého Neklana?" ptali se překvapeně vojíni. "Vždyť ho právě hledáme!"

Pomohli dívce vstát.

"Chytili ho Frankové," oznámila vzrušeně.

"Ej - u ďasa, to je zlé!"

Jeden z vojínů zavyl jako vlk, až se to ve skálách rozlehlo.

Za chvíli se skoro nablízku ozvalo podobné vlčí zavytí.

Vojín odpověděl stejným znamením.

V několika okamžicích se přihnul ze skal houfec ozbrojenců. Mezi nimi sám pšovský kníže Běch.

Radislava ho hned poznala, proto se obrátila k němu a hlásila, co se stalo.

Kníže byl její zprávou nepříjemně překvapen. Obličej se mu zachmuřil.

"Neklan je tedy zajat..." mluvil jakoby pro sebe. Pak se otázel, kolik mužů měla franská hlídka.

Když dívka pověděla, že asi deset, bylo patrné, že se mu ulevilo.

"Veď nás tedy, panno, a my Neklana vysvobodíme."

Radislava šla vpředu a vojsko za ní. Cestu si trochu pamatovala, trochu jí pomáhaly stopy otisknuté v písku, jen někde na skálách byla v rozpacích.

Cestou musela v krátkosti knížeti vypovědět o celé neblahé příhodě. Dověděla se též, jaký nastal ráno na hradišti poplach, když se zpozorovalo, že český kníže zmizel.

"Poručník Vratislav si vzpomněl, že navečer Neklan něco říkal o Vratenské hoře a jak se mu pro pošetilý nápad vysmál.

Ale nezkoušený hoch to zřejmě myslil doopravdy a skutečně se vydal na nebezpečnou cestu. Zjistilo se, že u nějakých lidí z Lobče přenocovala dívka, která časně ráno odešla. Chtěla se prý odebrat domů na Vratenskou horu a chystala se slézt propastí. Z jiné strany svědčili někteří, že viděli včera chodit s Neklanem po hradišti cizí dívku. Pochopili jsme, že Neklan s tou dívkou uprchl. Jestliže si nesrazí vaz po strmých skálách propastí, chytí je dozajista číhající Frankové.

Vévoda Vratislav je tak zdrcen, že se s námi nemohl vydat ani na pátrání ve skálách. Po provazech jsme slezli s mým oddílem věrných Pšovů do propasti, našli jsme vaše stopy, ale pak se nám v porostu ztratily. Rozeslal jsem do všech roklí zvědy, zahnali jsme franskou hlídku ze skal, ale vás jsme nedohonili. Moji lidé našli šíp vstřelený do stromu, nedaleko ležela u křoví Neklanova čapka. To jsme už věděli směr, kterým jste se dali, ale pak jsme vaši stopu opět ztratili... Co je, mluv!"

Před knížetem se zastavil udýchaný voják a hlásil, že jedna z postranních hlídek dává znamení rukou. Vidí jistě někde blízko něco důležitého, jinak by upozorňovala zavytím.

Kníže Běch poručil vojínovi, aby šel vyvědět, co se děje.

Rozptýlený houfec se srazil dohromady a čekal na zprávu.

Za chvíli se vojnín vrátil.

"Franská stráž asi deseti mužů vychází ze skal do údolí Pšovky. Vedou s sebou hochy. Za strouhou je silný oddíl nepřátel."

Pšovský kníže dal svým ozbrojencům hned rozkaz, aby nepřátelskou tlupu dohonili.

Vojín se rozeběhl třemi roklemi ven ze skalního bludiště. Kníže Běch s Radislavou pospíchali do údolí za nimi. Dívka se cestou modlila, aby dobří bohové dopřáli výpravě zdar a aby byl kněz vysvobozen z rukou nepřátel.

Franská hlídka neměla naspěch. Táhl klidně lučinou podél skal, aby obešla rozsáhlou mokřinu, která ji oddělovala od Pšovky.

Na nízkém plochem návrší za říčkou táboří silné oddělení vojska. Za táborem se zvedá příkrá a vysoká protější stráně údolí, už méně skalnatá než vrchy na levém břehu. Říčka se tudy v zákrutech vine kvetoucími lučinami, nechává stranou bažiny a přibližuje se tu k levé, tam k pravé stráni údolí.

Četa pšovských ozbrojenců již vyrazila ze skal a hnala se za franskou hlídkou. Frankové se rychle snažili dostat na suchý palouk, kde by mohli přeběhnout do blízkého tábora.

Ted' však vystoupil ze skalní rokle kníže Běch se svou vojenskou družinou. Frankové se zalekli, báli se, že budou zaskočeni, a utíkali přes cíp mokřiny k strouze. Vzpírajícího se Neklana vlekli s sebou.

Kníže Běch pobídl svou družinu, aby ho následovala, a s vytaseným mečem běžel napřed.

Dohonil franskou hlídku, právě když přešla Pšovku po dvou břevnech položených jako lávka z břehu na břeh.

Statečný vůdce vykřikl: "Za mnou!" a přeběhl lávku, aniž na koho čekal.

Sám také se dal hned do boje.

Odvážně se vrhl na nepřátelské vojíny, kteří byli nenadálým útokem tak překvapeni, že jen uhýbali před jeho lesklým mečem.

Běch zápasil jako lev. Dotíral brzy na toho, brzy na onoho, mrštně uskakoval a nedopouštěl, aby se protivníci mohli kolem něho soustředit a obstoupit ho. Sám rozehnal houfec, v jehož středu stál zajatý Neklan. Nikdo se neodvážil postavit se přímo tomuto hrdinovi, jehož síla budila obdiv i hrůzu.

Neklan využil příznivého okamžiku, vysmekl se z rukou strážců a rozeběhl se k řece. Avšak dříve než mohl utéci, přiběhl k Pšovce i jeden z vojnínů a obě břevna lávky shodil do proudu.

Frankové vítězně zajásali. Mají teď ve svých rukou nejen malého chlapce, ale i vzácného válečníka, snad nějakého vůdce českého vojska! Vždyť Běch byl oděn lesklou přilbicí, zdobeným pancířem a jeho štít byl zřejmě drahocenná orientální práce.

Z vojenského ležení již kvapně přibíhali ozbrojenci, aby se postavili proti tlupě českých oděnců, kteří stále ještě váhavě prodlévali na levém břehu říčky.

Pšované, jako by omámeni bezpříkladnou odvahou a statečností svého knížete, stáli nadále nehybně za Pšovkou a nešli mu pomoci.

Běch zatím ukazoval divy udatenství. Byl velkým silákem a úderu jeho pádného meče nikdo neodolal. Porážel jednoho nepřítele za druhým. Jak dlouho však mohl vydržet v tomto nerovném boji proti tak početné přesile? Franků z tábora valem přibývalo, bylo jich kolem pšovského knížete jako much.

Neklan doběhl k strouze a volal na Pšovany, aby přece honem knížeti pomohli. Ti však stáli jako začarovaní a jako by neslyšeli - nikdo se ani nehnul.

S knížetem bylo již zle. Nemohl bojovat na všechny strany najednou. Jen svému brnění mohl děkovat, že nebyl probodnut. Rozehnal se mečem, ale jeho rána byla zachycena sekerou. Meč vyletěl knížeti z ruky daleko do trávy.

Hrdinný bojovník se ještě nedal. Přehodil si rychle na záda štít, aby byl chráněn od záludných útoků, a vyrval nepříteli sekeru, kterou na něj napřahoval. Rekovsky se dál bránil sekerou.

Neklan přebrodil říčku a Radislava ho vytáhla na břeh. Ted' už dívka nemohla nečinně přihlížet - vytrhla jednomu oděnci oštěp a vrhla se do vody. Zmámená vystoupila na břeh a jako šílená vykřikla na stojící Pšovany:

"Vidíte knížete? Dostal sekerou do přilby. Potácí se. K němu - pro živé bohy!"

Slabá dívka se hnala k bojujícímu houfci.

Sotva přiběhla k zápasícím, byla zasažena nějakou ranou a klesla na zelenou travu. Ale to už se Pšované po jejím zmužilém příkladu přece vzchopili, vrhli se do strouhy a přiběhli po bok unavenému knížeti.

Byl svrchovaný Čas - Běch se sotva držel na nohou. Rychle odvěkli knížete i poraněnou dívku do bezpečí a se zbraní v ruce ustupovali k strouze. I Běchův meč šťastně zachránili.

Franků přiběhlo na bojiště již tolik, že se Pšované museli zachránit ústupem do skal.

Vystoupili na blízký ostroh chráněný roklemi. Tam nebudou moci nepřátelé za nimi. Jen před šípy se museli ukrývat. Na skále postavili vedle sebe řadu štítů, za nimiž byli dobře chráněni.

Frankové obstoupili skály, snažili se zaútočit, leč dva jejich útoky byly krvavě odraženy.

Ze skal bylo vidět do údolí. Franský tábor se zdvihl, všechno mužstvo přišlo posílit útočící zástup. Frankové brzy poznali, že tu velká přesila není nic platná a že opakovanými útoky na tvrdé skály jen plýtvají vlastní krví. Zastavili marný boj a obstoupili ze všech stran skalnatý ostroh, aby jim Pšované nemohli uniknout. Vždyť do zítřka je budou mít stejně v moci. Hlad a žízeň je donutí, aby se vzdali.

Kníže Běch se už odpočinkem zotavil. Kromě dvou tří škrábnutí nebyl zraněn. Leží ve skalním dolíku a vedle něho se krčí malý Neklan. Kníže ho hladí po vlasech a on patří na Běcha zaníceným zrakem plným bezmezného obdivu. Jaký to je veliký rek, jaký hrdina!

Také Radislava je zase na nohou. Když ji na bojišti někdo srazil, z přílišného rozčilení ji opustily síly. Ted' sedí u hlavy knížete a smáčí ji po chvílích mokřým oděvem. Leští a hladí Běchovu otlučenou zbroj.

Kníže Běch k sobě povolal přední vojíny své družiny a dal si vykládat, co Frankové podnikají. "Narazili jsme na Audulfovo bavorské vojsko," řekl pak. "Jsme tu zatím v bezpečí a nemusíme se bát ani veliké přesily. Bez potravy a bez vody však v slunečním úpalu dlouho nevydrtíme. Bavoři se nyní těší, jak nás dostanou bez boje. Musíme si přivolat pomoc."

"Kníže, já půjdu, kam mě pošleš!" nabídla se Radislava.

"Vím, panno, žeš statečnější než mnohý muž," odpověděl Běch s nádechem trpkosti v hlase, "ale odtud neproklouzne ani myš. Frankové jistě dobře hlídají. Pomůžeme si jinak - rozděláme na skále čadivý oheň. Naši na Hradsku už porozumějí."

Několik vojínů se hned rozeběhlo po skálách pro dříví. Sbírali každý malý kousek, lámali břízky, borovičky i listnaté keře v rozsedinách a přinášeli plné náruče kletí, i když jim svištěly kolem hlav šípy.

Rozkřesali oheň a za chvíli se valil k jasné obloze sloup tmavého dýmu.

Všichni vědí, co znamená:

"Pomozte, pomozte nám!"

Meče se kříží

Císařův syn je ve špatné náladě. Bude tomu již měsíc, co se marně pokouší zdolat Kanburg, orlí hnízdo u Kaniny. Nadarmo se mu statečný Audulf zapřísahal, že bude do týdne pánem hradiště, naprázdno sliboval mužný hrabě Werimar, že za tři dny vztyčí svůj praporec na nejvyšším valu Kanburgu. Nestalo se tak ani za tři neděle. A to jsou Bavoři, kteří se vychloubovali, že budou honit Slované jako zajíce! Ani Sašové zde nemají úspěch - a jeho Frankové? Ti už nejsou téměř schopni útočit, hladově se potácejí a jen slídí po dědinách, kde snad ještě ve spáleništi hrabe nějaká slepice, aby ji snědli.

Králevis Karel má hlavu plnou těžkých starostí. Je velitelem veliké armády, a to je nemalá odpovědnost.

Především si poslal Audulf pro třicet kusů hovězího dobytka na výpomoc pro zásobování vojska a dostal jen deset vyhublých krav. Dnes vzkázal hrabě Werimar, že jeho vojsko nemá co jíst, a žádal alespoň deset volů - a Karel mu mohl poslat jen čtyři a k tomu deset ovcí. Sašové už snědli všechny své koně, v jejich táboře propuká nekázeň z hladu. Zbytečně rozesílá na všechny strany zásobovací čety - nepopadnou už nikde nic. Celý kraj je široko daleko vypleněný, zpusťšený, dědiny jsou vypálené. Mrtvá, bez života leží tato země jako bezlidná poušť. Veliké franské vojsko nemá, čím by se živilo. Zbývají už jen nejnnutnější koně - není pro ně obroku ani píce. Hladoví vojáci koně zabíjejí. Tvrdí pak, že vysílením padli, a snědí je. Nic se neohlíží na to, že svatá církev zakazuje jíst koňské maso a že císař za porušení postu vyhlásil trest smrti.

Porážka u Wogastisburgu zůstala doposud nepomstěna. Marně čeká jeho císařský otec ve svém nádherném Ingelheimu na vítěznou zprávu - hrdé franské vojsko přemáhá hlad.

Nespokojený králevis si nervózně prohrábl rukama plavé vlasy, vyskočil z křesla a dlouhými kroky přechází v nádherném stanu.

Před kleátkem s velkým křížem se zastavil, pozvedl ruku a zvolal:

"A přece Wogastisburg pomstím!"

Zaklepal mečem do pancíře pověšeného na háku v sloupku.

Vstoupil velitel stráže a uklonil se.

"Dej vytroubit poplach," poručil králevis hlasitě. "Vše at' se připraví k pochodu!"

Důstojník se opět uklonil a odešel.

Vzápětí se celým táborem rozléhalo zvukné troubení rohů a rachot bubnů.

Velitelé vojenských oddílů se sjížděli před Karlův stan. Seskákali z koní a dali je podržet strážím.

Karel vyšel ze stanu v přilbě, v pancíři a s připjatým mečem.

Pln sebedůvěry teď stál před svými důstojníky.

"Saská armáda a bavorská zůstanou u Kanburgu," prohlásil vyčkávajícímu shromáždění. "My Frankové se však hneme k východu k řece Isaru (Jizeře). Vpadneme do země Charvátů a postaráme se, abychom v nejkratším čase nabrali zásoby dobytka a potraviny všeho druhu. S kořistí se vrátíme ke Kanburgu a posílíme naše Sasy i Bavoře. Vítězství bude naše!"

"Vítězství bude naše!" opakovali několikrát důstojníci, hlasem nepříliš nadšeným. Nejspíš už ve vítězství mnoho nevěřili.

"Po poledni vyrazíme!" dodal ještě králevis a propustil své důstojníky.

Běchova družina, obležená na skálách, neměla ani plných sto mužů. Nicméně se všichni předháněli v horlivosti a statečnosti. Pálila je teď nesmírně hanba, že svého hrdinského knížete nechali tak dlouho samotného bojovat s Franky. To nějaké čáry je musely omámit! Cítili svou vinu, a kdykoli na ně Běch pohlédl, klopili oči. Však mu ukážou, že nejsou zbabělí, že se na ně přece jen může opět spolehnout. Budou bojovat jako ranění medvědi.

Z drobných balvanů a haluzí si zbudovali dostatečné kryty, nepřátelská lukostřelba jim už nemohla škodit. V jedné skále vyhloubili malé schůdky a po nich svedli knížete i malého Neklana s Radislavou do pěkného přístřeší, v němž byli v úplném bezpečí.

Frankové ostatně již dávali pokoj. Poznali marnost svých pokusů o ztečení skalního ostrohu a jen hlídali, aby nikdo z jejich jisté kořisti neunikl.

K večeru se přihnaly mraky a trochu zapršelo. Krátký déšť znamenitě osvěžil obleženou posádku. Mohli si nachytat do čepic a přflb aspoň vodu a uhasit žízeň.

Oheň plál až do večera, ale byl už jen malý. Museli šetřit palivem. Zbytek kletí zapálí znovu až ráno.

Noc byla chladná, jen nemnozí měli teplé prošívané a smolníky, choulili se proto k sobě, aby se zahřáli. Po ruce si připravili zbraně, aby byli pohotoví k obraně ve chvíli náhlého poplachu.

Při východu slunce se kníže Běch oděl brněním, povystoupil a na volném místě švihl jako v boji svým mečem. To se tak těšil ze své obnovené síly, kterou mu vrátil noční spánek.

Někteří vojíní měli u sebe kusy chleba a slaniny a rozdělili se se svými druhy. Objevil se i kousek suchého masa, z něhož nařezali několik tenkých řízků a upekli je na žhavém uhlí v ohništi pro knížete. Jeden voják natrhal s nasazením života mezi skálami hrst jahod a přinesl je Neklanovi a Radislavě.

Kníže dal zapálit nový oheň. Naházeli do něho všechnu zbylou zásobu kletí a navrch náruč čerstvého kapradí a trávy. Vyvalilo se množství dýmu.

Na východním obzoru se vyhouplo ze chmur slunce.

Kníže poklekl a vroucně se modlil. Po celou dobu byla veškerá posádka na ostrohu v úplném klidu a mlčení.

Vojíní si připravovali zbraně na perný den. Nohy si obalovali do kusů látek a do kůží, jež utahovali řemínky a provázky.

Od včerejška měli někteří nohy pořádně rozedrané a zakrvácené.

Ze vzdálených skal na polední se ozvalo tlumené vlčí zavytí.

Obležení Pšovane sebou trhli. Zavytí zaznělo znovu a mocněji, jakoby od silné vlčí smečky. Blíží se pomoc?

Kníže Běch povstal a opatrně vylezl na skálu. Přikrčil se za ochrannou hradbu a obhlížel okolí.

Hlídky mu ráno hlásily, že Frankové v noci zastoupili zpáteční cestu k Hradsku. V tu stranu by se tedy neprobili... Ale směrem k Pšovce nechal nepřítel jen slabou stráž. Jistě si nemyslí, že by se obležení Pšovane chtěli dostat na Vráteckou horu. Očekává, že se z hladu vzdají.

Ozvěna sem znovu zanesla hlas vlčího vytí. Nelze poznat, z které strany přichází.

"Pokud jsou naši už nablízku, začne boj co nevidět. Českého kněze však nemůžeme vtáhnout do nebezpečného boje.

Budeme s ním ustupovat k Pšovce a údolím nahoru. Někteřou roklí obejdeme bojující vřavu a skálami se oklikou dostaneme na Hradsko. Doufám, že Sasové, kteří nás tu obléhají, budou dost zaměstnáni bojem, takže nás nebudou pronásledovat."

Tak nastínil pšovský kníže plán dnešního podniku. Jeho hlavním cílem je zachránit českého kněze a uvést ho do bezpečí na Hradsko.

A zase zahučelo temné vlčí zavytí.

Tentokrát je provázek jakýsi hmotný halas.

"Tam už se bojuje!" vykřikl voják na hlídce, dívající se skulinou v kamenné hradbě do údolí. "Pomoc z Hradska se blíží!"

Vskutku, podle Pšovky se urputně bojovalo. Bylo vidět, jak ze skal vybíhají Pšovane do údolí, ale jakmile se Frankové uspořádají k protiútok, unikají zase zpět do skalních úkrytů. Pšovane z Hradska se viditelně přibližují stále blíže k obleženému Běchovu oddílu.

Polní vůdce, kmet Soběrad, vedl své oddíly obezřele. Vyhýbal se bitvě a dával přednost drobným výpadečným potyčkám. Již včera, upozorněn ohňovým znamením, vyslal zvědy, aby vyzkoumali, co je s Běchovou výpravou. Když se od nich dozvěděl, že je kníže v obležení, vyrazil mu hned časně ráno z hradíště na pomoc.

České vojsko zůstalo na hradíšti, Pšovane se ve zdejší krajině lépe vyznají. Vévoda Vratislav Soběrada ubezpečil, že se svými Čechy pevně Hradsko ubrání proti všem útokům, a prosil ho, aby nasadil vše pro osvobození kněze Neklana.

Soběrad nemohl s velkým vojskem volit cestu neschůdnou propastí, proto sestoupil západní stezkou k tůni.

Jakmile se pšovské vojsko objevilo v údolí, vzbudilo pozornost bavorských stráží. Za chvíli vtáhly do údolí i pluky Audulfovy, které tábořily na vysočině až k zasekané stezce. Pronikly skálami na důl a odřízly Pšovánům zpáteční cestu na hradíště.

Soběrad tomu nyní nevěnoval pozornost, musel se věnovat výhradně své dnešní úloze. Neomeškával se proto bojem a postupoval stále vzhůru proti proudu Pšovky. Tam však brzo narazil na hlídky saského vojska. Poznal, že se dostal mezi dva nepřátelské tábory. Vnikl tedy do skal a po jejich okraji táhl dál za stálých šarvátek s ustupujícími Sasy.

Nevěděl, zda ho Sasíci chtějí vylákat co nejdál od pevného Hradská, anebo zda už jsou umořeni hladem a znechuceni bezvýsledným obléháním, že nejsou schopni statečného odporu. Teprve když se Soběrad přiblížil k Běchovu útočišti, poznal, že se Sasové chystají k tuhému boji. Nedopustili, aby se mohl spojit s Běchem.

Nastal těžký a urputný zápas.

Zdola přitáhly už i bavorské houfy a zaplnily celé údolí Pšovky, pokud jim bažiny dovolily.

Spojené bavorské a saské oddíly se tlačily na Pšovany jako vzedmutý příval, jemuž nic neodolá.

Ze svých skal viděl tento útok kníže Běch. Rozhodl se, že využije příležitosti a vyprostí se z obležení.

Sotva udeřil na slabé strážě, byl překvapený, jak náhle se rozprchly. Z horního údolí, kterému se odedávna říká Ráj, blížil se rychle nějaký nový hluk. Křik, vlčí vytí, třeskot zbraní, vítězné volání - a již je vidět saské houfce, které byly doposud ukryté v záloze, jak rozprášeny utíkají k hlavnímu voji.

Za nimi se hrnou z lesů a skal houfy statečných slovanských bojovníků.

Ale kdo jsou ti nenadálí spojenci? Bíjí se chrabře a silně Sasy tepají.

Běchovi Pšovane zajásali. Podle válečného pokřiku poznali, že to přišli bratrství Kamenčané, aby jim pomohli v tísní.

Bouřlivým voláním a máváním zbraněmi pozdravují vítané pomocníky.

Zpocený Budivoj, vůdce Kamenčanů, dostal se už k pšovskému knížeti a potřásl mu rukou. Řekl, že je včera hradský posel, chod Nemoj, přivedl na Vráteckou horu, a tam pak večer uviděli znamení dýmem. Hned ráno vytáhli na pomoc.

Zítřejší přijdou i valné zástupy Nišanů a Milčanů.

Běch ho bratrsky objal a novým stiskem ruky srdečně poděkoval. Na dlouhé řeči nebylo kdy.

Budivoj už zase odkvapil do bitevní vřavy.

Cesta na Vrátskou horu je teď tedy volná a bezpečná.

Potěšený Běch zavolal Neklanu.

"Knězi, zde nemůžeš zůstat, mne však tu bude zapotřebí. Půjdeš na Vrátskou horu!"

Neklan radostně přikývl a očima šlehl po Radislavě.

Kněz povolal dvacet spolehlivých oděnců a pověřil je, aby kněze i Radislavu bezpečně dovedli na Vrátskou horu.

Dívka zářila. Otec se tedy šťastně vrátil z daleké pouti a je opět doma!

"Na libovickém hradisku se shledáme!" zavolal kněz na rozloučenou.

"Ano, milý kněze, shledáme se!" potvrdil Neklan a s obdivem ještě jednou pohlédl na svého statečného zachránce.

Oj, shledali se vskutku oba, shledali, ale nikdo z nich dnes netuší, že z blížící se bouře šlehně krutý blesk a promění radost v nesmírný žal...

Zbaven tíživé starosti o českého kněze, dal se Běch do boje a po boku statečných Kamenčanů zle dotíral na zkrúšené Sasy.

Veliké zástupy nepřátel se neprospěšně tísnily v údolí. Množství jim bylo víc na závalu než ku prospěchu. Tlačili se až do močálů a jejich velitelé je nemohli dostat do spořádaných šiků. Pšovani i Kamenčani se obezřetně drželi skal.

Bavorský markrabě Audulf je chtěl vypudit, a hnal proto své houy proti skalnímu úbočí. Slovanským obráncům nastala horká chvíle. Ve svých skálách a soutěskách se však mohli ubránit všem útokům.

Právě když byli útočící nepřátelé zase odehnáni od skal za Pšovku a nahromadili se k nehnutí u východu z rokle, svažující se sem z vysokých Jestřebic, naplnila se tato rokle bouřným hlaholením.

Zahřmělo vlčí vytí a už se řítí z nitra hvozdu do otevřeného údolí husté roje zpívajících Litoměřiců. Vysoko pozvedají sekery i meče a jejich bojový ryk šíří v natlačeném zástupu Franků strach a hrůzu.

Stejně jako Kamenčani z Vrátské hory přikvapili i věrní Litoměřici z dražejovského skalního hradíště na volající znamení dýmem. Vpadli Frankům do zad, kde se toho nejméně nadáli. Pšovani i Kamenčani uviděli hned ze svých skal příchod nových spojenců a uvítali je hromovým pokřikem.

Franské houy se ve zmatku pomíchaly. Bez vedení, bez pořádku se pohybovaly údolím ze strany na stranu, vřdycky podle toho, zda je odrazili Pšovani s Kamenčany, nebo zase zpátky Litoměřici. Jejich ztráty byly veliké.

Už se zdálo, že boj skončí úplným potřením Franků.

Slovanské hlídky však přinesly zprávy, že se blíží velké nepřátelské zálohy. Z jedné strany prý hrabě Werimar, z druhé strany neznámé zatím houfy - snad voje královce Karla.

Rozvážný pšovský kněz uznal, že by se vítězství mohlo snadno změnit v těžkou porážku, a včas rozkázal ústup do skal.

Také Litoměřicům vzkázal s poděkováním i pokyn, aby ustoupili do bezpečných výšin svých Jestřebic.

Vřava na bojišti se zatím utišila a nastával klid.

Pomocné bavorské houfy opravdu přišly, ale jen ještě víc zaplnily údolí a blízkou náhorní vysočinu.

Břehy Pšovky byly pokryty raněnými vojiny, jimž soudruzi omývali a ovazovali rány.

Čistá říčka zrudla.

Před rozhodnutím

Četa vybraných pšovanských vojinů se vydala podle Běchova rozkazu na cestu, aby dovedla kněze Neklanu a Radislavu do bezpečí nového hradiska na Vrátské hoře. Oděnci si vykračovali bezstarostně, věděli, že saské oddíly ustoupily níže k Pšovce. Za chvíli budou u Ráje a pak už jen Křivým dolem až pod horu!

U tiché tůně, zarostlé rákosím, orobincem a lekníny, se četa zastavila. Vojáci se občerstvovali douškem studené vody z vydatného pramenu, který bouřlivě prýštil zpod mohutné skály. Radislava si natrhala na palouze květy a po svém zvyku si jimi ozdobila hlavu. Teď už bude opravdu brzo na své Vrátské hoře a opět se shledá s otcem.

Neklan zatím honil krásného černého motýla.

"Pohleď, Radislavo, jak je veliký a jak zvláště žlutě je olemovaný - jako zlatým proužkem," volal chlapec.

V té chvíli již oba zapomněli na prožité strasti. Inu, mládí! Vysvitne slunce - a celý svět je hned hezký.

Údolím někdy zavál větřík a donesl sem temný hukot a lomoz. Ještě se bojuje...

Oděnci užívali chvíle oddechu a volnosti. Někteří si na pokraji lesa i na chvíli schrupli. Měli dnes velmi špatnou noc - a na Vrátskou horu je blízko - netřeba spěchat.

Velitel Budiš dal konečně povel k dalšímu pochodu. Vojáci vstávali, oblékali odložené kabátce, spínali řemeny a zvedali zbraně.

"Kde je kněz?" vykřikl někdo.

Všichni se zalekli.

Neklanu není nikde vidět...

"Neklane! Neklane...!"

Marné volání, kněz tu není. Někam odběhl.

"A děvče je také pryč!"

"Ale ještě před chvílí tady oba běhali kolem tůně, nemohou být daleko."

Budiš rozeslal polovinu mužů své čety hledat zmizelého.

Strachem se chvěl, až pod ním nohy klesaly. Ani pomyslit nechtěl na veliký trest za nedbalost, kdyby se kněz ztratil - oj, běží mu o hlavu!

"Hleďte, slepi jezevci, a bez kněze se nevracejte," nakazoval oděncům a hrozil jim sekýrou.

Rozběhli se kolem tůně a volali kněze.

Neklaň se zatím těšil svobodě.

Radislava ho zahlédla za houštinatým návrším na druhém břehu Pšovky. Pustila se za ním.

Kde se asi knězic dostal přes říčku? přemítala. Aha, tuhle po kamenech snadno přešel. Zkusila je nohou. Neviklají se, drží dobře. Jen poslední se zvrátil, ale to již dívka svižně skočila na břeh.

Rozhlédla se. Neklaň je asi někde dál, musí ho najít. Začala mít o chlapce starost.

Zahlédla ho v odbočující rokli. Co tam dělá?

Neklaň klečí u pískovcového skaliska a upřeně se dívá na svého krásného motýla. Černopláštník sedí přitisknut ke skalisku, hlavou dolů, s rozevřenými křídly. Při chladném větrném zavanutí motýl vždy křídly zakývá, a když se slunce na chvíli schová za mráček, sevře hned křídla k sobě. Jakmile však mrak přejde a slunce zasvítí na skalisko, motýl opět křídla rozeptne. Je vidět, s jakou rozkoší se vyhřívá.

"Neplaš mi ho, Radislavo, je tak krásný!" zaprosil Neklaň a připlížil se po kolenou až blízko k babočce.

Pozorování velikého motýla je oba zcela zaujalo. Ani si nevšimli, že se k nim z nedalekého mlází přiblížili dva ozbrojenci. Jeden z nich přistoupil až těsně za kněžice, zvedl oštěp a tupým koncem uhodil po sedícím motýlu. "Hahaha!" smál se hrubě a něco povídal cizím jazykem.

Radislava i Neklaň polekaně vyskočili - a babočka ulétla.

Ozbrojenci jim posunky poručili, aby šli před nimi.

Když se Radislava podívala, kam jim ukázali jít, poznala před sebou neproniknutelný Planý důl s vysokými skalními baštami.

Nebylo zbylí, museli poslechnout a jít podle rozkazu. Nerado kuře na hody, ale pomohou mu.

Kam je Frankové vedou? Do zajetí?

S úzkostí pošilhávala po obou oděncích i dozadu, kde se ztrácelo údolí Pšovky. Přijde jim někdo na pomoc? Och, co hrozného je asi čeká? Proč jen odešli od ochranné čety!

Planý důl se užil, postranní skály se zvyšovaly a nabývaly ohromnosti a divokosti.

Po chvíli se franští ozbrojenci zastavili a na něco se svých zajatců vyptávali. Ti ovšem nerozuměli a Neklaň div nevypřskl smíchy, jak divná slova říkali. Bylo mezi tím bú - bú, jako když kráva bučí, a hihihih! jako když řehťá kůň, a všelijaké jiné zvuky domácích zvířat.

Oba vojíni zabučeli a zamečeli na Radislavu a ukazovali do skalních slují.

Neklaň se už neudržel a rozesmál se:

"Radislavo, oni si myslí, že jsi koza, a posílají tě do rokle se napást. Ti jsou hloupí!"

Dívka však bystře pochopila.

"Ne tak, Neklane, oni říkají něco jiného. Chtějí, abychom jim ukázali lesní sluje, kde naši ukryli dobytek."

"Ty jsi opravdu chytrá, Radislavo, znáš víc než hrách vařit! Určitě to tak bude," potvrzoval Neklaň. "Máme prozradit skryté stádo - ani nás nenapadne! Ať na ty hladovce raději devět dní kamení prší! A ty víš, kde je dobytek schovaný?"

"Vím, ale..."

Surové št'ouchance přerušily jejich rozpravu. Ozbrojenci přinutili Radislavu, aby je vedla. Poznali, že mladý Neklaň asi nic neví.

Dívka usilovně přemýšlela. Mimoděk žmoulala podivně ústy a nebýt vážnosti chvíle, byl by se jí chlapec s chutí zasmál. Oj, zdá se, že přišel na psa mráz!

Jeden z ozbrojenců dloubl Radislavu oštěpem a netrpělivě na ni křikl. Dívka vykročila a vedla malou družinu do nitra Planého dolu.

Neklaň ji chvílemi polohlasně nabádal:

"Radislavo, nezrad! Zdá se mi, že je tam přece jenom vedeš."

Vojín do něho strčil a něco křikl - nejspíš, aby byl zticha. Chlapec zmlkl, ale očima stále dívku ponoukal.

Šli už hezkou chvíli a na Neklana přicházela tíseň. Dobrodružství se mu přestalo líbit. Věřil své přítelkyni, co kdyby však přece jen z bázně prozradila ukryté stádo? Ale vždyť se ti dva ozbrojenci ani neodvážejí přepadnout hlídače dobytka, rozumoval hoch pro sebe. Asi se jen podívají, kde je dobytek ukrytý, a pak o něm zpraví své vojsko... To s sebou ovšem odvedou i oba zajaté, aby nemohli Pšovany varovat. Fí, to je zlé!

Rokle se trochu rozšířila a prosvětliła.

Radislava zahrnula doleva, přeskočila potůček a stoupala do příkré stráně. Vřesem tu vedla sotva znatelná pěšinka.

Nohy se jim bořily do jemného hlinitého písku.

Vojíni spolu něco povídali, a pak zhurta na Radislavu uhodili. Nezdálo se jim asi, že by byl dobytek ukryt na vrchu.

Dívka se jim však směle postavila, pokyvovala hlavou a ukazovala rukou nahoru. Vojíni tedy přikývli a namáhavě stoupali za ní.

Družina se dala podle skal a přiblížila se k hřebenové plošině.

Radislava tu jistě všechno dobře znala - okolí Vrátnské hory bylo přece jejím domovem. Bedlivě cestou vše obhlížela a jako náhodou zatahala Neklana za rukávec.

Knězic byl dost vtipný, aby uhodl, že něco chystá, a dával pozor.

Dívka předběhla několik kroků kupředu a Neklaň za ní. Zapocení ozbrojenci si trochu hověli. Výstupem se unavili a o zajatce teď byli bez starosti - kam by také mohli uprchnout?

Najednou Radislava i Neklaň zmizeli. Tak náhle, jako by se do země propadli.

Ozbrojenci se udiveně rozhlíželi. Nemohli pochopit, že by se oba zajatci mohli tak v mžiku ztratit. Vzal je snad zlý duch? Hledali okolo a brzy našli v zemi několik dlouhých puklin, velmi hlubokých a rozličně širokých. Některá byla sotva na krok široká, jiná na sáh a ještě víc.

Když nahlédli do štěrbin, viděli, že to jsou pukliny skalního hřbetu hluboké několik sáhů.

Pojednou oba vykřikli. V jednom otvoru spatřili své zajatce. Hned se za nimi soukali dolů.

Radislava a Neklaň nečekali, až je vojín opět lapnou. Dívka rychle táhla chlapce puklinou do temné podzemní sluje. Byli v skalním bludišti, jakých je asi málo jinde na světě. Ruku v ruce se dostali do položřícené jeskyně, ze které vedly dva východy na světlo. Vylezli po naplaveném písku k otvoru a vyšli na světlo.

Knězic se zaradoval a div nezajásal. Jsou opravdu na svobodě?

Obešli bezový keř a octli se v teplé kotlince obstoupené skalními stěnami. Byli jako v začarované říši, jako v rozbořeném paláci mocného krále.

Rozhlíželi se, kudy by se dostali z kotliny, když tu se náhle na okraji skal objevili oba ozbrojenci.

Uprchlíci se honem obrátili a znovu zmizeli v jeskyni. Něco bouchlo a temně zadunělo - to Frankové skočili do kotliny, aby rychle své zajatce chytli.

Radislava s Neklanem se vecpali do skalního průchodu a po čtyřech lezli do výše. Hoch, který se sunul napřed, chytil najednou potmě nohu nějakého člověka. A ten člověk začal nohou třepat a kopat. Bylo slyšet, jak kleje cizím jazykem. To jistě franský vojín, vmáčkнутý v skalní díře, nemůže sem ani tam a teď zoufale křičí, že ho podzemní duch popadl za nohu.

Neklan pustil nohu a soukal se zpět. Radislava našla zatím jinou skalní průrvu. Sotva tam vlezli, uslyšeli, jak šerou jeskyni šmátrá druhý vojín. Přešel kolem soutěsky, v níž se uprchlíci skrývali, a těsným skalním komínem lezl vzhůru po hromadě písku.

Když narazil na svého druha, který ještě vězel sevřený v díře a bezmocně třepal nohama, polekal se, že tam sám d'as rádí, a s děsivými výkřiky se hrnul pln strachu dolů. Teprve když vojín uvázl v díře vykřikl několik nadávek, poznal ho dolejší vojín po hlase a upokojil se. Vylezl znova nahoru, odhrabal rukou vrstvu písku, a tak osvobodil svého druha z těsného sevření.

Podhrabaný kámen se však uvolnil od skalní stěny a padal přímo na dolejšího vojína. Ten teď znovu vykřikl a s námahou se snažil zadržet skalisko. Viděl, že jeho síly nemohou stačit, že mu hrozí rozmačkání. Úpěnlivě volal o pomoc.

Druhý Frank neváhal a zachytil sklouzávající balvan. Společně jej zadrželi, nicméně neměli vyhráno. Balvan se přece kácel dolů na vojína, který jej musel všemi silami zadržovat zády. Pod nohama mu již povoloval sypký písek a těžký balvan pomalu sjížděl.

Oba Frankové zápolili s balvanem, jak jen jim nejvyšší vzepětí sil dovolovalo. Jejich zoufalé výkřiky, nadávky a klení se rozléhaly jeskyní i soutěskami a skalními průrvami.

"Radislavo," zašeptal Neklan ustrašeně, "je s nimi zle!" - a zuby mu drkotaly děsem.

"Pojď, utečeme jim," pobídla ho dívka a hned vyskočila z úkrytu. Neklaň za ní a oba proběhli jeskyní a skalní soutěskou ven. Sem tam drcli do skalních stěn, ale nešť - čekaje svoboda!

U východu stály opřené o skálu sekera a oštěp. Ozbrojenci je zde odložili, protože by jim v slujích překážely.

Radislava se chopila oštěpu, Neklan sekery.

Teď se mohou bránit! Už se nedají jen tak snadno zajmout.

Z nitra skalních slují se ozývají otřásající výkřiky nejvyšší úzkosti o život, kdy už se člověk vzdává boje a v zoufalství klesá do náruče smrti.

Dívka se vztyčeným oštěpem v ruce jako by zkameněla. Knězic bez pohnutí svírá křečovitě sekeru. Oba se chvíli na sebe dívají, oči jim zimnicně hoří. Radislava pootevřela ústa a tiše pronesla:

"Pojďme k nim -"

"- na pomoc!" dodal Neklan s náhlou rozhodností.

Stejná myšlenka zachvěla nitrem obou. A hned se vtělila v čin.

V největším vzrušení a spěchu pronikli nazpět do skalní průrvy, kde pod sesouvajícím se balvanem vězel nešťastný vojín.

Radislava rozeznala v přítmi chroptícího muže, který stále ještě držel svými zády balvan, a bez rozmýšlení mu podala oštěp.

Vojín jej popadl s velikou chtivostí a jako spásnou záchranu jej ihned vzepřel nad hlavou mezi oběma skalními stěnami. Oštěp však byl příliš dlouhý a nevešel se dobře do úzké průrvy. Musel jej zaklesnout hodně šikmo podélně. Když se pokusil vstát, balvan se bokem sesunul na oštěp a ten se nárazem zlomil jako tříška. Jen s největší námahou zadržel vojín kámen, aby se nezřítíl.

Druhý muž, zadržující balvan shora, řval jako zvíře, neboť už nemohl rozedřenými rukama balvan v těsné díře zachytit. Radislava utíkala průrvou dolů a Neklana táhla s sebou. Avšak knězic se dívce vymkl a pokročil po pískovém náspu k vojínovi. Položil mu sekeru za hlavu, těsně k balvanu. Na smrt znavený Frank přijal vděčně tuto pomoc v poslední chvíli. Sekeru zasunul rukou oběma konci do skalních puklin, takže v nich pevně utkvěla. Udělal to a svalil se vysílením.

Knězic ustoupil polekaně po písku dolů a přitiskl se ke skále. Čekal, že se balvan zřítí. Ale sekera držela dobře a balvan se nehnul.

Radislava se vrátila a zapřela jej ještě oběma kusy oštěpu. Teď byl hrozivý balvan zabezpečen.

Neklan i Radislava zajásali.

Také hořejší vojín poznal, že je nebezpečí zažehnáno, a vzpomatoval se. Oběhl skály a vlezl dolů do jeskyně.

Jako divem okřál i Frank pod balvanem. Pomalu a zlehounka se odsunoval po pískovém svahu. Balvan zůstal nehybný. I sešoupl se těsnou průrvou až dolů do jeskyně, kde ho očekávali oba zajatci. V nejistotě, jak se k nim zachráněný Frank zachová, pohlíželi na něj napůl radostně, napůl bázně.

Vojín klesl před kněžicem do písku, objímal mu nohy, hladil ho a líbal. Pro usedavý pláč nemohl ani promluvit.

V tom přišel už i jeho druh. Oba Frankové se objali jako znovu životu navracení. Všichni pak vyšli z jeskyně na boží svět. Ozářilo je slunce, ovanul teplý vzduch. Vojíní usedli na skalisko a těšili se ze svého zachránění, jako se radují děti. Radislava i Neklan se na ně chvíli dívali, pak jim podali ruce a pomalu odcházeli. Frankové za nimi něco dojatě volali, ale ani Čech, ani Pšovanka slovům nerozuměli. A nebylo toho zapotřebí, neboť dostatečně rozuměli očím, které jim všechno tlumočily. Opírajíce se o sebe vojíní povstali a nyní se už jen mlčky dívali za odcházejícími. Dívka ušklubla několik květin a přiběhla s nimi zpět. Podělila oba vojíny, usmála se na ně a zakývala jim rukou pozdrav na rozloučenou. Pak se rozběhla za kněžicem. Radislava i Neklan utíkali z kopce dolů, aniž by dbali na ostružiny a trní v cestě. Knězic Neklan byl už opět veselý. Nic si nedělal ze škrábanců a odřenin. "To se nám to krásně povedlo," liboval si na svobodě. Dole přeskočili potok a zmizeli v hustém porostu. "Tady jsou! Už je máme!" rozléhalo se Planým dolem a hledající pšovanskí vojíní radostně vítali šťastně nalezeného českého kněze. "A teď honem k Pšovce! Budiš se tuze zlobí, že jste se ztratili. Hlavou by zaplatil, kdybychom vás nepřivedli!" Na břehu tůň v údolí ohybu Pšovky přechází zoufale sem a tam nešťastný velitel Budiš. Vystupuje na vyvýšeniny, aby lépe viděl. Hledači se tak dlouho nevracejí! Budiš chvílemi sklesle zalomí rukama. Najednou se z ústí Planého dolu ozvaly hlučné výkřiky. A spíš veselé než smutné. Budiš zatajil dech a snad mu v té chvíli ani srdce nebilo. Našli kněze? "Vedeme ho!" volají příchozí z dálky. A už bylo vidět, jak vyslaná družina vede kněze i dívku. Budiš se zhroutil na hrázi tůň. Museli ho zvednout a posadit na balvan. Dýchal prudce, s otevřenými ústy. Brzy se však vzpamatoval, a když k němu přiváděli veselého Neklaná a znavenou dívku, poklekl před kněžicem a provolal: "Živ buď český knězic Neklan! Bohové vyslyšeli naše volání a vrátili nám tě. Nikdy jim nepřestanu vzdávat chválu a obět' slavnou přinesu jim v dík!" Spojená četa se přichystala k dalšímu pochodu na Vrátnskou horu. Cestou museli ovšem Neklan a Radislava vyprávět, co se jim přihodilo. "To bylo zase dobrodružství!" liboval si chlapec. "Na dnešek a na včerejšek nikdy nezapomenu..." A znova a znova připomínal různé podrobnosti. "Dobře, Radislavo, že jsi pohodila na stezku svůj věneček z kvítí. Hned jsme poznali, kterým směrem jste šli," prohodil jeden oděnc. "A chytré taky bylo, jak jsi zalamovala větvičky křovin a ohýbala je směrem cesty," dodal druhý. "Ta Radislava ale má nápady!" pochvaloval si spokojený knězic a znova vyprávěl, jak zavedla franské vojíny do skalního bludiště. "Vid', že mi zítra ukážeš svého medvěda!" žadonil a rozzářenýma očima pohlížel na svou udatnou přítelkyni. "Musíš mu přichystat něco dobrého na zub. Mít'a je vždycky při chuti..." Za takového hovoru cesta rychle ubývala. Nikdo necítil únavu. A šťastný Budiš si vykračoval napřed jako mladík.

Velitelé znavených íránských vojsk se k večeru sešli k poradě. Viděli, že jsou i se svým velkým počtem bojovníků v nevýhodném postavení. Králevic Karel, který dnes odpoledne odtáhl na zásobovací výpravu k Jizeře a do země Charvátů, by se měl brzy vrátit s hojnou kořistí. Vojsko je už několik dnů téměř bez potravy a těžce strádá hladem. "Nevydržíme déle bojovat!" říkali všichni vůdcové shodně. "Ještě není nic ztraceno!" dodával druhům odvalu saský velitel. "Potřebujeme jen nutně získat nějakou potravu pro naše vyhladovělé vojáky. Neušklebujte se, přátelé, mým slovům! Sám dobře vím, že vám nepovídám nic nového. Ale dověděl jsem se od zajatců, že Čechové a Pšované tu někde v lesních roklích mají ukrytý dobytek. Ten kdybychom dostali, měli bychom vyhráno." "Zajisté, hrabě. Ale jak se o úkrytu dovědět? Žádný zajatec nepřizná, že o něm ví. Spíš ho ubiješ, než by pověděl..." "Máš pravdu," přiznával saský velitel. "Však jsem na to myslel, než začala ta dnešní mela. Rozeslal jsem do skal a lesů chytré zvědy, aby tajný úkryt vypátrali. Doufám, že se jim to podaří, a pak -" "Nejlépe by bylo vojnu rychle rozhodnout," vpadl bavorský Audulf. "Na Kanburg se nedostaneme, ale mohli bychom Slovanů zničit teď, když jsou z hradu venku a máme je na dosah meče." "Jenomže dneska mohli málem zničit oni nás, statečný Audulfe," řekl trochu štiplavě vůdce Sasů. "Ale souhlasím s tebou, že bychom je nyní mohli udusit, kdybychom je úplně obklíčili." "To znamená, že by bylo třeba uzavřít ještě půlnoční stranu - a k tomu nám tu schází právě králevicovo vojsko," prohlásil hrabě Werimar. "Vzkážeme mu tedy, aby se vrátil a zpečetil naše vítězství," navrhl Audulf. "Pak se jistě hned vrátí," potvrdil Sas. "Vím, jak nesmírně touží po vítězném zakončení této vojny. Ať se svými Franky uzavře Slovanům ústup ze skal do lesů na půlnoční straně a my už si to tady s nimi spravíme." "Správně mluvíš a my tak učiníme!" souhlasili vůdcové a potřásali si rukama. Hned přikázali napsat listy a vybrali dvě dvojice posílů, aby s nimi šli za králevicem na východ k řece Isaru. Bude nutné opatrně obejít skalní bludiště obsazené Slovanů. Proto půjdou dva na jih okolo Hradská a druzí dva na sever okolo Vrátnské hory. Která dvojice donese poselství dřív, dostane velikou odměnu.

Poslové se vydali na cestu nedlouho po půlnoci, za prvního rozbřesku.

V Nemojově chýši na boku Vrátné hory je smutno. Lešek těžce nese náhlou samotu. Cítí se už zdravý a vyčítá si, že neměl svolit, aby šla Radislava na vzdálené Hradsko sama. Stýská se mu po ní.

Neustále přemítá, co všechno se mohlo dívce přihodit, když se nevrátila ani druhý den do večera.

V noci měl Lešek špatné spaní. Slyšel, jak po střeše skáče kuna nebo tchoř, pak zase vlci honili okolo chaty lišku nebo zajíce. Potom mu dlouho kvokala za hlavou kvočna přikrytá košíkem a v hromádce klestí u špalku stále šramotila nějaká myš.

Když k ránu přece usnul, probudilo ho zaskřípání dveří. V jitrním světle, padajícím otevřenými dveřmi do temné jizby, zpozoroval dvě postavy. Prohlížely si vnitřek chaty, jako by něco hledaly.

Lešek se posadil na loži a vykřikl:

"Co tu chcete?" Sáhl po sekeře opřené o stěnu.

Neznámí muži na něj něco zařvali cizím jazykem a jeden z nich mu nasadil na prsa hrot oštěpu. Lešek se nesměl ani pohnout.

Vetřelci se něco ptali, ale mladík jim nerozuměl.

Ukazovali do úst a naprázdno žvýkali. Lešek uhodl, že chtějí nějaké jídlo. Jsou to jistě nepřátelští Frankové. Ukázal mlčky do tmavého kouta na velký špalek. Ležel tam pytlík s kusem chleba.

Vojín po pytlíku skočil, vzal ztvrdlý chléb a hned kus ukousl a sežvýkal. Zbytek podal svému druhovi. Pak znovu hledal, co by tu bylo ještě na zub. Kopl do koše s kvočnou, až odletěl. Kvočna ustrašeně skákala v slámě a kuřátka pípala. Hrubec nedbal, zeje pošlape. Převracel vše, na co přišel, zda ještě někde není ukryta nějaká potrava. Prohlídka ho neuspokojila. Vztek praštil polenem kozu, která se mu připletla do cesty, a ta s mekotem vyběhla otevřenými dveřmi.

Oba Frankové se na Leška vrhli, tloukli ho a dožadovali se skrytých zásob.

Neozbrojený mladík neměl možnost se bránit a o zásobách jim také nemohl povědět, protože žádné ani neměl. O trochu obilí a mouky vetřelci jistě nestáli a na dva kousky uzeného masa, které visely od střechy a na něž ve tmě pod krovem nebylo vidět, docela zapomněl.

Hladovci zuřili, že nic víc nenašli, a surově mladíka dál týrali. Když ho však kopli do nemocné nohy, zapomněl Lešek na krutou bolest, popadl sekeru a výhružně ji zvedl.

Bude bojovat a nedá svůj život lacino!

Lupiči odstoupili a napřáhli proti Leskoví své ostré oštěpy.

Ale dřív než se mohli na mladíka vrhnout, stalo se něco překvapujícího.

Ve dveřích se pojednou zatmělo. Na schůdkách v jizbě se objevila nová postava.

"Mít'ó, Mít'ó!" vykřikl Lešek.

Lupiči se ohlédlí a - spatřili velikého medvěda, vztyčeného na zadních nohách.

Nemeškali a ihned bodli svými oštěpy do kožichu. Medvěd hrozně zařval a rozdrážděný poraněním k zběsilé zuřivosti odhodil tlapami oštěpy, jednoho Franka hned srazil k zemi a začal ho rvát.

Druhého vojáka sklátil Lešek. Když mu svázal nohy a ruce, podíval se na medvěda, který náhle podivně ztichl.

Mít'a leží na sténajícím lupiči a nehýbá se.

Lešek přiskočil k medvědovi, svému zachránci, a vidí, zeje mrtvý.

Chudák Mít'a! Zaplatil svůj zákrok smrtí.

Mladý Lutic odvalil mrtvého medvěda a věnoval pozornost ležícímu útočníku. Už také dokonával - hrdlo měl prokousnuté strašnými medvědími zuby.

Lešek odtáhl svého mrtvého ochránce z jizby na zástínek. Nedokázal potlačit bolestné pohnutí, slzy se mu kutálely po lících a padaly na kožich věrného zvířete.

Když se po chvíli vrátil do jizby, raněný Frank již nedýchal. Lešek mu odebral zbroj a pověsil ji na hák ve stěně. Pod kazajkou mrtvého nepřítele našel složený list pergamentu. Mladík si jej u světla prohlédl a viděl, že je na něm něco napsáno. Ale co s tím, když neumí číst!

Odhodil pergamen do smetí a odvěkl mrtvolu ven, vedle medvěda.

Pak vzal vědérko a šel k lesní studánce pro vodu. Napil se a u stružky si omyl hlavu. Nabral chladnou vodu a vrátil se do chýše. Noha ho zabořila při každém kroku.

Svázaný vojín těžce dýchal. Rána do hlavy jej přiváděla skoro do bezvědomí.

Lešek vynesl chlapíka na trávník a omýval mu hlavu i prsa vodou.

Sel se podívat, zda něco snesly slepice. Našel tři čerstvá vajíčka. Zrovna se mu hodí. Rozfoukal v ohništi žhavé uhlíky a vejce na ně položil. Za chvíli byla upečena.

Podojil kozu a napil se teplého mléka. Občerstvení mu dodalo zase síly.

Trochu v chatě poklidil a vrátil se ještě jednou pro vodu ke studánce. Ačkoli se opíral o hůl, každé nakřivení nohy, když šlápl na drn nebo na kámen, mu působilo bolest. Zejména při sestupu po svahu musel jít pomaloučku a opatrně. Nad studánkou se zastavil. Vzpomněl si, jak tu vždycky po palouce běhával Mít'a. Ted už nebude.

Zdálo se, jako by něco zašramotilo. Ano, teď praskla větev. A teď padají kaménky! Někdo přichází po pěšince z rokle. Lešek prozíravě ustoupil do houštiny a mezerou v listí pozoroval stezku.

Z křoví na okraji rokle se vynořila hořejší polovina těla neznámého muže. Je ozbrojen, je to tedy jistě nějaký bojovník. Utírá si pot z čela.

Nedůvěřivý Lešek nespouští z neznámého oči.

Muž popošel až nahoru, spatřil studánku a rychle k ní zamířil. Když uviděl hojnou a čistou vodu, vrátil se patrně spokojen k okraji paloučku. Zavyl do rokle vlčím znamením.

Má asi dole společníky, pomyslel si Lešek.

Ozbrojenec poklekl u stružky, sňal koženou přilbu a nabral si vodu. Pil dlouho. Pak vylil zbytek vody a zhluboka si oddechl.

"Haó-haó-hó! Polezte nahoru!" vykřikl do rokle.

"To jsou naši!" vydechl Lešek potěšené, když zaslechl slovanskou řeč. Vystoupil z houští a neznámému ozbrojenci se ukázal.

Ten v překvapení stiskl oštěp v ruku, ale když viděl pokulhávajícího neozbrojeného mladíka, uklidnil se a jen si Leška zkoumavě prohlížel.

"Jsem z chaty nedaleko odtud," řekl mladý Lutic přátelsky. "Jdu si také pro vodu."

"Dobrá je, dobrá," chválil vojín. "A co, vyznáš se tady v lese?"

"Nejsem zdejší, jen rána na noze mě tu zdržela, ale blízké okolí už znám dost dobře," odpověděl Lešek.

"Hledám cestu na Vrátenskou horu, na hradiště, abys věděl -trochu jsme se v těch zdejších křivolakých roklích zamotali."

"O, to já znám. Také jsem tu bloudil. Ale na hradiště vás odvedu. Kde jsou ostatní?"

Z rokle se už ozývaly hlasy a za chvíli vystoupilo nahoru asi deset ozbrojenců. Všichni se dychtivě napili z pramene a chvíli odpočívali. Byli znavení - asi po dlouhém putování.

"Tady ten mládenec nám ukáže cestu," oznámil jim první příchozí.

"Buďte vítáni, přátelé," ozval se Lešek, "jestliže přicházíte na pomoc proti Frankům. To pak vám nejen ukážu cestu, ale půjdu s vámi i bojovat za slovanskou svobodu..."

Ozbrojenci spokojeně pokyvovali hlavami. Statný mladík se jim zamlouval.

"Nějak špatně chodíš," poznamenal jeden z nich k Leškovi.

"Měl jsem tu dnes franskou návštěvu," vyprávěl Lešek, "a trochu mi zas pochroumala bolavou nohu."

"Jakže, Frankové jsou zde?" vzrušili se vojíni a hned se opatrně rozhlíželi.

"Nemusíte se bát," uklidňoval je Lešek. "Byli jen dva. Jeden už je mrtvý a druhý leží svázaný u mé chaty."

"To se na ně půjdeme podívat," řekli dychtivě ozbrojenci a šli za Leškem. Jen dva zůstali jako hlídka na palouku, aby dali znamení hlavnímu zástupu, který je ještě někde dole v rokli.

Hlavní pozornost vojínů upoutal však medvěd.

"Pěkný chlapík!" posuzovali znalecky.

"Rána je od oštěpu."

"A šla k srdci..."

Mladík jim v krátkosti pověděl, co se tu ráno udalo, a ukázal oba Franky.

"Náš vůdce Tur bude chtít jistě zajatce vyslechnout," pověděl jeden z vojínů. "Možná že z něho všelicos zajímavého vytáhne."

"Přivedeme ho sem," přisvědčili ostatní. "Tur umí fransky a sám se s raněným domluví."

Vojíni se vrátili k studánce, kam právě vystupoval z rokle velký zástup ozbrojenců i s nákladními soumary a zásobním dobyt看kem.

Počkali na velitele a hned ho zavedli k chatě.

Velitel Tur, náčelník branné moci Nišanů, statečný muž vysoké postavy, opíral si ruce o skvostný meč zavěšený u pasu a zpytavě pohlížel na svázaného lupiče, zatímco Lešek znovu vypravoval svou ranní příhodu.

Tur si šel na zástinek prohlédnout zabitého medvěda a mrtvého Franka, a pak se vrátil k zajatci, aby jej vyslechl.

"Slyš mne, Franku," začal přísně íránským jazykem. "Chceš-li polepšit svůj osud, pověz, co víš! Kam jsi šel se svým druhem?"

"Nic nevím, nic nepovím," zahučel Frank.

"Je zde někde nablízku franské vojsko?" ptal se dál nišanský velitel.

"Nevím," zahučel Frank.

"Když nepovíš, budeš viset!" řekl rozhodným hlasem Tur.

"S pohanským psem nemluvíme!" odsekl zajatec urputně.

"Prohleďte oba Franky!" poručil Tur svým vojínům.

Když Lešek viděl, jak hledají, oznámil veliteli, že u mrtvého našel pod oděvem nějaký list.

"Jakže, list? Kde je?" tázal se náčelník Nišanů dychtivě.

"Hodil jsem jej tuhle mezi klesti," pověděl Lešek, "snad tam ještě bude."

Za okamžik podal Turovi pergamen.

Nišanský velitel na něj pohlédl a hned vykřikl:

"To je důležitá zpráva pro samého franského králevice Karla!"

Přečetl list, začal prudce přecházet sem a tam a mával pergamenem v ruce.

"Důležité, to je nesmírně důležité," říkal si sám pro sebe. Pak se obrátil k Leškovi: "Nevíš, jak velkou službu jsi nám prokázal, mladý muži, že jsi zachránil tento list. Přijmi můj dík a věz, že se ti ještě odměním!"

Hned svolal k poradě své důstojníky. Byli už většinou stejně zde u chaty, jen někteří se ještě občerstvovali vodou u studánky.

Shromáždili se za malou chvíli.

"Budeme asi nuceni změnit své tažení," promluvil k nim velitel Tur. "Dostal jsem právě do rukou důležitou zprávu. Zde vizte list, který posílají vůdcové saských a bavorských houfů králevici Karlovi, vrchnímu veliteli všeho franského

vojska. Včera se tu někde strhla bitva - u Kanburgu, nevím ještě, kde to je - mezi našimi přáteli a Franky. Frankové nezvítězili a podle všeho velice strádají nedostatkem potravy. Zpustošili nejspíš zemi tak, že teď zůstali o hladu. Chtějí dosáhnout rychle vítězství, a proto žádají králevici, který někam odtáhl se svým vojskem na špižování, aby se ihned vrátil a sešel naše spojence od půlnoční strany, totiž od Vrátské hory..."

"To jsou tedy naši spojenci Pšovane teď někde na poledni od Vrátské hory," poznamenal jeden z důstojníků.

"Dobře soudíš, Vlkoslave. Drží se někde při Pšovce, blízko Hradská, jak nám také oznámil jejich posel Nemoj, když nás vyzýval na pomoc. Zdá se, že se naši přátelé Frankům dobře brání- dokazuje to tento list -, ale uvažme, milí druži, že jim protivníci chystají úplně obklíčení! A v té chystané síti bychom mohli uváznout také my. Naši přátelé by byli zničeni a my s nimi. Naše pomoc by byla marná."

"Musíme tedy, Ture, sami králevici přikazít, aby to obklíčení provedl," ozvali se souhlasně někteří důstojníci.

"Tak jest," potvrdil velitel. "My dokážeme Pšovánům, Litoměřicům, Cechům a všem našim spojencům, že se mohou v těžké době na Nišany spolehnout. Budeme bojovat za společnou věc, za svobodu našich kmenů!"

"To přísaháme, při našich věčných bozích!" zvolali nadšeně důstojníci a pozdvihli meče.

Teď se Tur vrátil k zajatému Frankovi a rázně se ho zeptal:

"Pověz, co je to Kanburg!"

Frank se ušklíbl.

"Připravte osidlo!" poručil Tur vojínům. Ti přinesli provaz a udělali na něm smyčku.

"Kde je Kanburg?" zahřměl Tur.

Zajatec se odvrátil.

"Pověste ho!"

Vojíni uchopili svázaného Franka a postavili ho pod blízký vysoký strom, na jehož silnou větev připoutali osidlo.

Uvolnili zajatci spoutané nohy.

Frank zbledl a začal se chvět.

Dva vojíni přivalili pod strom špalek a ukázali, aby na něj vystoupil.

Tvrdošíjnému Frankovi začaly drkotat zuby.

Dva silní muži vyzvedli odsouzeného, aby ho postavili na špalek. Frank se vzpíral, ústy lapal po dechu a divoce koulel očima.

"Povím, povím!" křičel zoufale.

Velitel pokynul vojínům, aby ještě s popravou posečkali, a optal se potřetí:

"Kde je Kanburg?"

Zajatec udýchaně odpovídal:

"To je veliký hrad - hrad na skálách - Kaninský hrad..."

"Tak tedy Hradsko u Kaniny! Dobrá, teď povíš, kde byla včera bitva."

"U Pšovky - v dole - ve skálách..."

"Vyhráli jste?"

"Ani nevyhráli, ani neprohráli - ale potřebujeme jídlo a pomoc."

"Kam odtáhl králevic Karel?"

"Nevím, pro Boha! - opravdu nevím - někam na východ k řece Isaru..."

"Jak daleko je jeho vojsko?"

"Jenom půl dne cesty včera a co dnes ušlo."

"Bylo posláno králevici víc takových listů?"

"Jen ještě jeden - stejný."

Tur byl s výsledkem spokojen.

Na dotaz vojáků, zda mají Franka pustit, nišanský velitel poručil, aby ho zase spoutali a dobře hlídali.

Tur důstojníkům stručně pověděl, co výsledkem zjistil. Králevic dostane druhý list asi během dneška, takže se zítra se vši pravděpodobností obrátí s vojskem k Vrátské hoře. Dnes tedy může dát vojsku pohov.

Nišané odpočinek uvítali a za chvíli se všichni utábořili ve stanech a u ohňů od paloučku se studánkou až daleko k Řepinci.

K poledni sem došly i ostatní houfy nišanských vojáků, takže se zaplnila celá pláň.

Velitel Tur se radil s důstojníky o plánu na druhý den, když předstoupila hlídka a hlásila, že zadržela nějakého muže s mladou dívkou, kteří říkají, že tato chata je jejich.

"To je Nemoj," zvolal radostně Lešek a kvapil svým přátelům vstříc. Nějaký voják skutečně přiváděl Nemoje a Radislavu.

Radislava pozdravila Leška podáním ruky, Nemoj se s mladým Luticem přátelsky objal.

Mladík mu rychle vypověděl hlavní příběhy dnešního dne a uvedl ho k veliteli Turovi. Ten v něm hned poznal posla pšovského knížete a s radostí ho přivítal. Věděl, že mu Nemoj může být v mnohém nápomocen.

Nemoj se doposud nemohl dostat domů, aby se podíval po své dceři. Pověděl, jak teprve předevčírem převedl lesními stezkami na Vrátskou horu houfy Kamenčanů a jak tam spatřili ohňové znamení volající o pomoc. Hned ráno tedy pospíšili Kamenčané k Pšovce a zasáhli prý účinně do včerejší těžké bitvy. Nemoj sám s nimi nemohl, nedovolila mu to jeho služba na hradě na Vrátské hoře. Tam se kvečeru konečně setkal se svou dcerou i s kněžicem Neklanem. Kněžice musel nechat v hradisku, velitel nedovolil, aby se vzdálil, ačkoli hoch tuze naléhal. Dceru si teď vede domů. Už mu toho tolik navypravovala, že se mu ze všeho točí hlava. Byl rád, že slovu dostáli i Nišané a přišli v tak velkém počtu.

Tur přizval Nemoje jako znalce krajiny na poradu důstojníků a dlouho se s ním i s ostatními radil.

A zatím si mohli dlouho a dlouho vyprávět také Lešek s Radislavou.

Povídali si, ještě když je pozval Tur k obědu, který připravili jeho vojíni. Ani nevěděli, co dobrého jim podávali.

Po jídle dovedl Nemoj nišanského velitele Tura s několika důstojníky do hradiska na Vrátenské hoře, aby se domluvili s velitelem hradiště, vojetinským zemanem Neřádem. Přivítal je s velikou radostí. Nišané budou v nastávajícím rozhodném boji znamenitou posilou.

Nerad pošle Turovi četů svých lidí a ti budou Nišanům oporou, neboť jsou dobře obeznámeni se všemi zrádnými zákrutami skalních roklí. Pokusí se také uvědomit knížeti Běcha o příchodu silné pomoci bratrských Nišanů.

Do večera stáhl Lešek Mířovi koží, pečlivě je vyškrábal a důkladně vytřel mozkem. Radislava bude mít na zimu do lůžka hřejivý kožík.

Když podával dívce kožešinu, měla oči plné slz.

"Byl tak hodný, nikomu neublížil...!"

Z jeho masa nevzala do úst ani kousíček.

Hranice na Strahově

Bavoři a Sašové brzy poznali, že jsou v údolí Pšovky a v jejím blízkém okolí nebezpečně natlačeni. Kdyby měli Slované více síly, mohli by jim tu připravit těžkou porážku. Zásobování, už předtím velice obtížné přílišným nahromaděním vojska, po bitvě u Pšovky docela ustalo. Franské vojsko bylo na pokraji úplného vysílení. Jenom naděje, že králevic Karel obchvatem Pšovany vojnu rozhodne, udržovala je v slabé bojové schopnosti.

Hrabě Werimar si vzal na starost obléhání Kanburgu, Audulf a Sašové měli za úkol vytlačit Pšovany údolím k Vrátenské hoře, kde jim vpadne do zad králevic. Celý druhý den po bitvě u Pšovky byl věnován provádění tohoto plánu. A skutečně se saským kmenům podařilo odtrhnout Pšovany úplně od pevného Hradská. Jako klín mezi nedobytným hradištěm a pšovským vojskem se umístili napříč údolím až do skal.

Kníže Běch pomalu ustupoval k Vrátenské hoře. Byl tak moudrý, že na silnějšího nepřítele zbytečně neútočil. Kdyby se mu podařilo zlákat Franky až do údolí Vrátenské hory, mohl by se dát do boje. V lesnatých údolích a skalních roklích by se nepřítel nutně musel rozdrobit na nesouvislé menší tlupy. Tehdy by jeho Pšované měli naději na úspěch. Kamenčané a Litoměřici by jim byli jistě vydatně nápomocni. Netušil, že se právě od Vrátenské hory na něj chystá záhubný obchvat.

Králevic Karel byl druhý den na zásobovacím pochodu k východu. Blíží se k Jizeře a chystá se ke kořistnému vpádu do země Charvátů, když náhle jeho další postup zastavují spěšní poslové s listem od podřízených vůdců vojsk.

Karel ihned nařídil obrátit směr tažení k severozápadu, mezi Bezděží a Vrátenskou horu.

"Zdrtíme tak Slované jednou ranou," říká si pro sebe pln nové naděje v nečekané už vítězství, "a zásob nabere z kořisti..."

Těší se, že vojna bude nyní rychle skončena, a pobízí své houfy k rychlému pochodu. Jeho vojsko je však velmi unavené. Nejsou to již pyšné, sebevědomé zástupy, které před měsícem vstoupily do země a drtily každý odpor.

Dnes i malé hradiště u Sudoměře bylo zdržující překážkou v pochodu a Karel u něho musel nechat oddíl vojáků. Každé omeškání mu bylo velmi nepříjemné. Přišel nový posel od markrabího Audulfa, který žádal, aby králevic chválal co nejrychleji.

Karel řídil pochod svého vojska podél Skalského potoka. V některých osadách popadly hlídky malou kořist, ale co to bylo na silné vojsko! A opět nová překážka v cestě. Přední voj narazil na skalní ostroh, kde se v opevněném hradišti bránila nečetná, ale statečná posádka. Byla to stráž, která tu hlídala starou stezku vedoucí z Pšova a také z Vrátenské hory k Bezděžím a dále na půlnoc.

Hradisko dobře chránily nepřístupné skály a mocný val s pevnou kolovou hradbou. Po marném pokusu hradiště rychle dobýt dal Karel zesláblému vojsku odpočinek. Rozbili tedy tábor a přenocovali u potoka v hlubokém dolu.

Ráno bylo hradiště prázdné. Posádka přes noc zmizela, nezůstala tam ani noha, Frankové prohledali celé hradiště, ale kromě malé zásoby obilí a pěti koz nenašli žádnou kořist. I zpustošili vše, co jen mohli.

Karel rozkázal, aby vojsko vytáhlo k dalšímu pochodu. Postupovali skalnatou roklí a přilehlými lesy, kde byli skryti pozorovatelům z Vrátenské hory. Celé tažení bude provedeno tajně, aby překvapilo nic netušící - jak se Karel domníval - slovanské houfce.

Než slunce vysušilo ranní rosu, došel přední Karlův voj pod opevněné Bezdědice. Ale také toto hradiště našli opuštěné. V chatách na vrcholu návrší nezůstal ani človíček, ani kůrka chleba. Vojíni už chtěli chaty zapálit, avšak přísný rozkaz důstojníka je zadržel. Na této straně nesmí být spatřen žádný oheň!

Údolí nyní zahýbá k západu za Vrátenskou horu a rozvětňuje se do několika velkých roklí.

Králevicovy přední stráže narazily sice leckde na stopy většího počtu lidí, nespátřili však nikoho. Všude jen hluboké ticho.

Franské vojsko, rozdělené v několik proudů, tedy vstoupilo do roklí.

Ale pak to začalo!

Hluboké rokle ožily. Z nitra slují vstávají slovanské zástupy a jejich hřmící vlčí vytí ohromuje rozptýlené nepřátelské voje. Na zděšené Franky padají ze skal balvany i podťaté kmeny věkovitých stromů. S hrozným řevem se řítí slovanští bojovníci na zmátené nepřátele.

I nastává strašná bitva pro oslabené Franky. V roklích se nemohou hnout, překážejí si navzájem a nemohou kupředu ani zpět. A když se někdy spořádají k útoku, Slované se před nimi rozplynou jako ranní pára v slunci. Zmizí v temném hvozdu - a objevují se náhle znovu v boku nebo vzadu iránského houfu.

V tísní se Frankové uchýlí do některé prázdné rokle - ale za chvíli jsou i zde zasypáváni balvany a šípy od skrytých

Slovanů. A když s velkými ztrátami vyšplhají na skály, aby svedli boj zblízka – nenajdou tam nikoho a Nišané jim už zase chystají novou léčku někde jinde.

KráleVIC Karel, překvapený prozrazením bitevního plánu, zuří. Nedá se přece tady roztrhat od pohanských psů!

Rozeslal rozkaz všem velitelům houfů, aby stůj co stůj prorazili k západu. Sám s vybraným zástupem postupuje zvolna roklí pod VráteNSKOU horou za téměř již zničeným předním vojem.

V té době ožil i přerušený boj v údolí Pšovky. Sasům se tady nevede o mnoho lépe než Karlovým franským oddílům pod VráteNSKOU horou. Slované nejsou natolik silní, aby se mohli postavit k rozhodujícímu boji, dobře však využívají výhodného útvaru půdy k drobným potyčkám. Nepopřejí nepříteli ani chvilku klidu, stále jej znepokojují, dráždí, a když mu způsobí nějakou škodu, ustoupí zas do bezpečí.

Kníže Běch již dospěl se svými voji k roklinatému obvodu VráteNSKÉ hory, z jejíhož hradiska je zásobován. Odtamtud se také dověděl o příchodu Nišanů a o obchvatném pokusu králevice Karla. Řídil proto nadále svůj postup tak, aby byl neustále kryt v zádech VráteNSKOU horou.

Večer zastihl obě strany unavené ustavičnými potyčkami. Avšak zatímco Slované byli ukryti ve skálách a mohli se posilnit jídlem a odpočinkem, Frankové zůstávali bez jídla vydáni nebezpečí útoků. Hladem zesláblí snědli i poslední koně, ale to bylo jen nepatrné množství masa na tisíce hladových žaludků.

Nový den byl pro Franky dnem zoufalého boje. Přestali již bojovat o vítězství, bojovali o záchranu holého života. Slované je honili jako zvěř po lese, z rokle do rokle, a Frankové se bez cíle potáceli bludištěm údolí, skalních roklí a hřbetů.

K Běchovi dorazil posel od nišanského velitele Tura se zprávou, že Nišané tisknou králevice Karla vojetínskou roklí mezi srázné vrchy u pramenů Pšovky.

Knížeti se rozzářily oči. Dobří bohové mu dopřávají, aby podstoupil boj s velitelem všech nepřátelských vojsk, se synem samého íránského císaře!

Vyslal zvědy, aby vypátrali, kudy asi bude chtít Karel vystoupit z vráteNSKÝCH dolů na hřeben rozvodí u pramenů Pšovky.

Štěstí mu přeje. Jeho zvědové se vrátili a potvrdili, že Karel vystupuje vojetínskou roklí. Nišanské oddíly mu nedovolí, aby volil jinou cestu.

"Na králevice Karla!" vykřikl kníže Běch heslo a s polovinou svých oddílů spěchal Karlovi vstříc. Zbytek mužstva ponechal v záloze, aby pak v pravou chvíli udeřilo na prchající nepřátele.

V místech, kde ústila dlouhá rokle na planinu obklopenou třemi homolovitými vrchy a západním bokem VráteNSKÉ hory, zastihli zástup nějakých cizích bojovníků, skrývajících se v houštinách. Bylo slyšet, že mluví slovansky - jsou to asi Nišané.

"Hlídejte dobře, kdyby tudy chtěl Karel utéci," připomenul jim Běch místo pozdravu.

"Budeme hlídat jak ostříží, Frankové jsou již nablízku. Nám neuniknou," odpovídali bojovníci.

Běch se tu déle neomeškával a vstoupil se svými Pšovany do široké, nepřiliš hluboké kotlinky. Rozložil se po stráních a dychtivě čekal, kdy králeVIC Karel vejde do uchystané pasti, z níž nebude návratu.

Netrvalo dlouho a Frankové se objevili.

Napřed hlídka, o něco dále hlavní houf.

Ted' - ted' je třeba past uzavřít.

Běchův voj, jistý si vítězstvím, zahučel vlčím vytím a zahřměl na překvapené Franky:

"Hoj, u boj, bratři, hoj, u boj!"

A již se vrhají do boje s mohutným válečným pokřikem, který přehlušuje i třesk zbraní a bitevní lomoz.

"Boží nám dají vítězství,

vede nás čacký kníže Běch.

Hoj huá, kníže Běch.

Nepřítel marně zvedá meč,

když spolu věrně Pšovan, Čech.

Hoj huá, - Pšovan, Čech!"

Frankové nemohli nazpět, neboť je tlačily dopředu nově přicházející davy. Nezbyvalo jim než zoufale bojovat.

Z úkrytu u východu z kotliny vystoupil zástup bojovníků, s nímž se před chvílí Pšované setkali. Pomalu se přibližoval k bitevnímu víru.

"Dejte se do toho, bratři!" vykřikl na ně kníže Běch.

"Dáme, dáme!" odpovídali nejbližší z nich. A bylo slyšet velitelský hlas z jejich středu:

"Eu, Saxones, nimith eure saxas! Hej, Sasové, už zvedněte své sekery!"

Na tento vojenský rozkaz se vrhl připravený zástup na bojující Běchovu družinu. Nenadálý útok zezadu uvedl Pšovany ve zmatek.

Nejsou to tedy Nišané, jejich bratři, nýbrž Sasíci a mezi nimi do popředí nastrčení zrádní Srbové.

Pšované bojovali hrdinsky, ale Franků přibývalo víc a víc. Hrnuli se roklí vzhůru, nezadržitelně popoháněni zadnějšími voji.

Útok Sasů a Srbů rozhodl Běchův osud. Jeho neveliký zástup nemohl mezi dvojím nepřítelem obstát. Nepomohlo hrdinství pšovského knížete, ani největší udatnost jeho družiny. I řekl Běch svým bojovníkům: "Bratři moji věrní! Lépe abychom byli rozsekáni, než abychom byli zajati. Budeme bojovat do posledního dechu!" A jako hladový vlk skočil první do největší vřavy. Jeden po druhém padal v lítém boji, sklácen byl i rekovný Běch. Jen málo Pšovanů se nakonec přece prodralo z pasti ven a rozprchlo se po lesích, aby pak mohli roznést zprávu o slavné smrti pšovského knížete.

118

Zavzdychl Pšov osiřelý,
ztichlý, neznající hluku,
slyšel on hlas žežulenky,
slyšel ji lkát, kuku, kuku!

Zafoukal jím větřík chladný,
popel skropil v spáleništi,
zprávu přines sokol sivý,
kdože zůstal na bojišti.

Zachvěly se vrchy, lesy,
zaplakala pšovská země,
Bolest přikryla ji všady:
v slzách truchlí siré plémě.

Mezi Slovany vzbudila zvěst o Běchově smrti ohromné pobouření a touhu po pomstě. Nejprve se vyřítla pšovská záloha a jako divoká bila do Franků, Sasů i nevěrných Srbů. Z libovického hradiska se přihnala celá posádka. V první řadě, hned při zemanovi Neřádovi, spěchá vedle chodského velitele Mstiboje i pokulhávající mladý Lutic Lešek. Také Nišanům se podařilo proniknout z roklí až sem a jejich vůdce Tur činil čest svému jménu. Na bojiště přibyl i pomocný oddíl Milčanů, který sem dorazil po dlouhém putování, a hned se dal statečně do boje. Kvapem přibíhají nejbližší oddíly Kamenčanů a Soběradových Pšovanů z údolí. Lesy i rokle kolem Vrátenské hory znějí bouřlivým rykem a válečným rachotem. Slovanské houfy bojují jako poraněné šelmy. Divoce, nesmiřitelně. "Za Běcha! Za Běcha!" volají Pšované. "Za otčinu!" zní heslo Kamenčanů. "Za svobodu!" hřmí pokřik Nišanů a Milčanů. Tak se Slované povzbuzují k boji a nepřátele nešetří. Roztříštěné franské vojsko běhá zmateně po lesích. Králevic Karel s nevěrnějším houfem dosáhl konečně pramenů Pšovky, ale tam byl v údolí zaskočen Litoměřici z dražejovského hradiště. A tu již Karel nechává beznadějného boje a prchá podle říčky, aby se zachránil u svých Sasů a Bavorů. Ani tam však není o mnoho lépe. Z Hradská vyrazilo české vojsko, rozehnalo jeden Werimarův oddíl a napadlo v údolí Sasy. Svým výpadem uvolnilo i Soběrada, který se tu až dosud dobře hájil se svou částí Pšovanů ve skalách a nyní mohl přejít po boku českých vojáků do útoku. Tím bylo rozpadnutí zeslabené Karlovy armády dovršeno, její síla zlomena. Oddíl za oddílem vyklizuje bojiště a ustupuje údolím i hořejší planinou k poledni. Čtyři rozptýlené po lesích jsou ztraceny. Bledý králevic, všecek roztřesený, rve si vlasy, jako šílený bije své vojíny a volá, křičí: "Slované jsou diví běsi - mstí naše hříchy - pryč odtud!" Na širé pláni před zemským hvozdem shromažďuje konejšivý večer trosky pyšné armády k spěšnému návratu domů. Táhlé téměř Vrátenské hory vyběhají k jihozápadu pyramidou srázného vršku Strahova. Jeho neveliká, ale zdaleka patrná homole je od vrcholu hory oddělena malým těsným sedlem, jímž vede úvozová cesta z hradiště. Ze všech stran přicházejí bojovníci na Strahov Vrátenské hory. Usedají na jeho svazích, o kolena opírají svěšené hlavy. Potuchla veselost, ústa zmlkla a srdce se sevřela, jakmile přišli pod kopec. Už zdaleka viděli mohutný oheň na Strahově, viděli je i všichni Pšované ze všech končin země. Vysoko vzhůru stoupají plameny veliké hranice. Hlásají do všech krajů radostnou zvěst: Strašný nepřátelský příval je odražen! Zástupy bojovníků okolo hranice však nejásají, neradují se z vítězství. Usedají v pokorném tichu a v bolestném zadumání. Největší rek, slavný hrdina a moudrý kníže položil svůj život po neodvratné sudbě bohů. Jeho tělo leží na vysoké hranici vydáno v oběť plamenům. Bohové dopřáli slovanským kmenům vítězství, ale vzali si nejstatečnějšího bojovníka. Přední mužové všech spojených slovanských kmenů stojí před hranicí se sklopenými hlavami.

Zemský kmet Soběrad vztahuje paže k nebesům a přísahá jménem všech Pšovanů věrnost a oddanost nebohému malému sirotku Slaviborovi, budoucímu knížeti.

Český vladař Vratislav drží za ruku knězice Neklaná a s vytašeným mečem přísahá, že bude nadále i v dobách nejtěžších Pšovanům věrným spojencem.

Jeden za druhým vystupují k hořící hranici i vůdcové ostatních slovanských kmenů a s pozdviženým mečem si přísahají věrné spojení navěky.

Kníže Běch padl za svobodu všech. Nikdy nezradí jeho památku!

Na lících otužilých bojovníků se lesknou slzy pohnutí. Jejich pěsti jsou však tvrdě sevřeny.

Běchova hranice hoří ohromným plápoem, je ji vidět jistě na deset mil. Žár ohně je tak prudký, že okolostojící mužové musí odstoupit až do půl kopce.

Přišel unavený zvěd a hlásil, že franské vojsko ustupuje po vysočině mezi Pšovkou a Liběchovským potokem k Labi.

Upustilo i od dalšího obléhání Hradská.

Hradsko, nejpevnější hradiště Pšovanů, je tedy osvobozeno.

Český vůdce Vratislav k sobě volá podřízeného důstojníka.

"Kolik dobytka nám ještě zůstalo na Hradsku?"

"Šedesát volů, něco krav a ovcí, kmete!"

"Poslyš, co ti ukládám: Pospíšíš na hradiště a vezmeš těch šedesát volů z naší ohrady. Vydáš se za franským vojskem a odevzdáš je jejich veliteli. Rozuměls?"

Důstojník nemůže překvapením ani odpovědět.

Překvapení jsou i ostatní zástupcové slovanských kmenů. Slyšeli dobře? Český vůdce chce obdarovat sveřepé nepřátele, kteří se na nás všech tolik provinili...

"Rozuměls?" ptá se znova Vratislav a hledí důstojníkovi do očí.

"Rozuměl, jasný pane," odpovídá tiše důstojník a sklesle odchází.

Tu přistupuje k Vratislavovi kmet Soběrad a hořkým hlasem k němu hovoří:

"Právě jsme u hranice přísahali, že nikdy nezradíme památku našeho hrdinného knížete. Jeho světlé tělo se ještě nepřeměnilo v popel - a ty, Vratislave..."

Vratislav mu vpadá do řeči:

"Nepřítel je poražen, vrací se domů. Ale je také zmořen hladem. Běda našim Českým krajinám, kterými se povalí jeho zástupy! Posílám hladovým Frankům stádo, a oni ušetří naši zemi."

A nedbaje překvapení u všech posluchačů, dodal s důrazem:

"Boží rozsoudí válku. Nechť nyní skončí i nepřátelství mezi námi a Franky!"

Soběrad stál chvíli s rozevřenými očima, jako by nechápal.

Pak potřásl Vratislavovi pravicí a řekl:

"Pšovane přidají třicet volů!"

"I Litoměřici dají třicet volů," přidal se vůdce Litoměřiců.

Dojatý Vratislav objal věrné přátele a zavolal zpět svého důstojníka pro nové rozkazy.

Kmet Soběrad přikázal veliteli vrátského hradiště pod Strahovem, aby dal vynést všechny bečky s medovinou, neboť hosté čekají na "stravu", pohřební hostinu.

Na skalisko opodál vystoupil poloslepý stařec, který zapěl o hrdinském knížeti píseň, jež velebila jeho činy a chválila jeho moudrost.

Starý pěvec nemohl pronést větší chválu o padlém vojevůdci, než když o něm povýšeným hlasem zazpíval:

"Přicházejte nesl dobro

a odcházejte odnášel pochvalu,

byl spravedlivý jako váhy..."

Na rožních se opékaly ovce a staré medoviny přinesli mnoho beček. I byla pohřební strava za knížete Běcha slavná, jak se sluší a patří...

Také Frankové, těžce zkrušení a do malomyslnosti skleslí, zase jednou hodovali.

KráleVIC Karel dostal pro své vysílené vojsko sto dvacet vykrmených volů. Jeho tvář se podobala raku, když na břehu Labe děkoval českému důstojníkovi.

"Bylo to největší ponížení v mém životě - přijal jsem k porážce ještě dar," řekl pak po hodech svým vůdcům.

Přišly však potom zprávy, že se nesmiřitelní Lučané vzchopili, počínali si na zadní voj franského vojska a náramně jej zbili. Vzali mu přitom mimo jinou kořist i slušné stádo dobytka, prý asi třicet volů - někteří ujišťovali, že padesát...

A tak přišla franská výprava ještě také o zbývající stádo. Chtěla jím prý doma jako "poplatkem od slovanských kmenů" alespoň trochu zastřít naprostý nezdar svého tažení.

Hosté císaře Karla na Ingelheimu se rozjeli na svá léna dávno předtím, než se králeVIC se svými zbídačelými oddíly vrátil.

Slavnosti na počest velkého vítězství nad pohanskými Slovany se tentokrát nekonaly.

V trávě u studánky za Nosálovem sedí Radislava, vedle ní odpočívá mladý Lutic.

Má hlavu ovázanou zakrváceným šátkem, přesto však se usmívá. Zdá se, že je navzdory novému zranění docela šťastný.

Ze stromu na ně hází posměvačná veverka bukvice. V zapadajícím slunci se rozvoněly lesy, ke studánce se slétli štěbetající ptáci. Všechno jako by dýchalo hlubokým pokojem a mírem.

Od Vrátné hory přichází Nemoj, také se zavázanou rukou.

"Budeme se stěhovat, děti!" volá zdaleka na mladé lidi.

"Co se stalo, otče?" vykřikla poděšeně Radislava.

"Postěhujeme se na Řepínek," oznámil Nemoj. "Zeman padl v bojích a jeho statek připadl knížeti. Dnes si mě zavolal kmet Sobě-rad, který teď za malého Slavibora spravuje Pšovsko, za vše možné mi tuze děkoval, no - a nakonec řekl, že řepínské zemanství je moje. A tak jsi nyní bohatou zemankou. A svobodnou!"

Radislava mu s jásotem padla do náručí.

"To už nemusíš být smutná, že ti ujel ten tvůj hrabě," chtěl ji trochu pozlobit Lešek a Radislavu opravdu na okamžik opustila veselost.

"Proč mě zlobíš?" pronesla tiše a sklopila oči. "Mé štěstí nekvete v Bavořích..."

"A kde tedy?" chytil ji mladík za slovo.

"Jen doma - ty hloupý, copak to nevíš?" usmála se dívka a rozběhla se po louce.

Utrhla kopretinu, zatočila se s ní a hodila květinu na mladého Lutice.

Lešek ji hbitě zachytil, vyskočil, popadl Radislavu za ruce a roztočil se s ní po pažite. Bolest v hlavě ho však rychle přinutila, aby si zase sedl.

Dívá se, dívá na svižnou dívčinu, oči má plné ohně.

Dívka se lehounce pohybuje po svěží travině, jako když vážka poletuje nad lesní tůň. Teď se k ní přidal starý medvěd - vždyť je to Nemoj! - poskakuje také a vysoko nad hlavu vyhazuje čapku.

Mladík uškubl lístek trávy a píská jim do kola.

Nechť bohové nezklamou jejich radostnou důvěru v nový život!

Doslov

V proslulém moissackém klášteře ve Francii sedí v cele u otevřeného okénka zamyšlený mnich. Před ním leží rozložená kronika. Na její pergamenové listy sepisuje mnich paměťhodné události své doby, aby byly zachovány budoucím věkům.

Rád zapisuje Karlovy vítězné výpravy, jeho slávu císařskou, šíření jeho moci - i víry Kristovy mezi pohany. Avšak tentokrát je učený mnich na rozpacích. Co napsat o letošním velikém válečném tažení proti slovanským kmenům v daleké Boemii, o němž přišly zprávy tak málo slavné a potěšující? Pomlčet o výpravě nelze, vždyť ji vedl sám syn nejmocnějšího křesťanského panovníka.

Mnich už potřetí přezává brkové pero. Konečně je namáčí a na čistý pergamen píše latinsky vycvičenou rukou:

Anno Domini 805... (Léta Páně 805)

Prvé písmeno ještě trochu vyzdobil a přitom si v hlavě rovnal, co napíše dál. Nu, nejprve přece poví, jak k té výpravě došlo. A již jezdí brk po hladkém pergamentu. Když napsal slova:

...cum exercitu magno ad Beuwinides -, tj. ...vtrhli s velikou silou do Čech - zastavil se v psaní a ještě jednou opatrně uvažoval, kterak by výsledek nešťastné výpravy na pokolení českých kmenů zapsal. Konečně se skřípavě pero opět rozjelo:

...A přišla k řece, která slově Ohře, ta troje vojska najednou a odtud přišla k hradu Kaninskému (Canburg), který také oblehla, a poplenila zemi dokola, na té i na oné straně řeky Labe.

Tečka - a dost. Ani slova víc o tažení, jež mělo rozdrtit české slovanské kmeny. Čím také by se mohla tato výprava pochlubit?

Starý kronikář spokojeně odložil pero a sklápěl tlustou knihu...

Jeho stručný zápis však nezůstal osamocen.

Na druhé straně veliké franské říše, v klášteře mettenském v Bavořích při Dunaji, zapisoval neméně učený mnich současné události podobně.

Mettenský kronikář byl poněkud obšírnější a zachoval nám zprávu o válečné výpravě do Čech s některými neobyčejně důležitými podrobnostmi. Potvrdil, že vpád do Čech byl učiněn nesčíslným počtem vojska.

Slované, ukrývajíce se na nepřístupných místech a v lesích, příliš se k bitvě nepřipravili. Čtyřicet dnů plenili a pálili Frankové jejich krajinu a zabili také jejich vévodu Běcha (dux eorum nomine Becho). A protože nezbývalo ani obroku pro koně, ani potravy pro vojsko, zpusťovali zemi, o níž již byla řeč, a když nezůstal kámen na kameni, navrátili se domů. Bavorský kronikář byl blíž u válečného dějiště a také vojín, kterým se podařilo vrátit se zpět, přinesli víc zpráv (a přesnějších), než jakých se dostalo letopisci ve vzdáleném klášteře moissackém. Proto také mettenský kronikář víc věděl, víc pověděl, ale i víc zamlčel. Výprava do Čech roku 805 dobyla franské říši málo cti a slávy. Proto jen těch několik suchých dat. Ale i za ně jsme vděční.

Jisté je, že se "pomsta za Wogastisburg" nezdařila. Víme dobře, že by mettenský letopisec nešetřil slovy, kdyby se tažení, podniknuté do Čech s takovou ohromnou silou, setkala s úspěchem, nebo dokonce s vítězstvím. Neuchýlíme se tedy od skutečné pravdy, řekne-me-li, že obě kronikářské zprávy jsou svědectvím o úplném nezdaru největšího útoku nepřátel na naši vlast, jaký zaznamenaly dějiny do doby husitské.

Zapamatujme si tento rok, rok 805. Zápisy obou kronikářů, byť krátké a neúplné, přece jen znamenají počátek historie českého národa. Počátek čestný a slavný.

Rokem 805 vstupuje do našich dějin také třetí historická osobnost.

Po slavném markomanském Marobudovi a po velikém králi Sámovi objevuje se nyní český náčelník Běch. Protože však ani Marobud, ani Sám nebyli slovanského původu, je hrdina Běch vůbec prvním Čechem, jehož existenci je možno historicky doložit. Nechť je proto i jeho jméno navždy známé!

První Čech, kterého jmenují dějiny, obětoval život za svobodu vlasti.

Přemýšlejte o tom, až někdy poputujete po stopách dějů této knihy půvabným Kokořínským údolím na Vráteckou horu.

Do nádherných lesů, do divokých skalních roklí a líbezných dolů mšenského okolí vepsala Historie svůj první list našich národních dějin.

Příběh z roku 805 vám bude připomínat nezdolnou statečnost a pevnost dávných předků.

A to je i odkaz hrdinského pšovského knížete Běcha.

Ediční poznámka

Zastavený příval psal autor na přelomu let 1938-39, v roce 1940 vyšel poprvé v nakladatelství Toužimský a Moravec. Podruhé vyšel v knižním vydání a s ilustracemi Zdeňka Buriana v našem nakladatelství až roku 1971.

Eduard Štorch

ZASTAVENÝ PŘÍVAL

List z počátku našich dějin

Ilustroval Zdeněk Burian

Obálku graficky upravil Robert Rytina

V Klubu mladých čtenářů vydal jako svou 9703. publikaci

Albatros nakladatelství, a. s., právní nástupce, Praha, 2006

Odpovědná redaktorka Šárka Krejčová

Výtvarný redaktor Petr Urban

Technická redaktorka Arnoštka Svobodová

Výtiskl Ueberreuter Print, spol. s r. o.

2. vydání v Albatrosu

ALBATROS PRAHA

ISBN 80-00-01830-6